

HØGSKOLEN STORD/HAUGESUND

Valutasikring blant bedrifter i Haugesundsregionen

(Wallpapers Desktop DiQ, 2011)

Bacheloroppgave utført ved
Høgskolen Stord/Haugesund – Økonomisk- administrativ utdanning

Av: Klausen, Irene

Ytreland, Sølvi

Dette arbeidet er gjennomført som ledd i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord/Haugesund og er godkjent som sådan. Godkjennelsen innebærer ikke at HSH inntår for metodene som er anvendt, resultatene som er fremkommet og konklusjoner og vurderinger i arbeidet.

Bacheloroppgavens tittel: Valutasikring blant bedrifter i Haugesundsregionen

Irene Klausen
Kandidatnummer 13

Sølvi Ytreland
Kandidatnummer 9

Navn på veiledere: Arnstein Gjestland og Helle Oltedal

Gradering: *Offentlig*

Forord

Denne oppgaven handler om hvordan bedrifter i haugesundsregionen sikrer seg ved hjelp av valutaderivater og om bedriftenes holdning til valutarisiko har endret seg nå i forhold til før finanskrisen inntraff. Vi ble inspirert av artikkelen *Valutasikring i norske selskaper* skrevet av Øystein G. Børsum og Bernt Arne Ødegaard. Vi vil spesielt takke Bernt Arne Ødegaard, Professor i finans ved Universitetet i Stavanger, for tilgang til spørsmål og resultater fra deres forskning.

Vi ønsket å nå ut til så mange bedrifter som mulig, og innledet derfor et samarbeid med Haugesundregionens Næringsforening (HN). Vi vil rette en stor takk til Egil Sævereide og Bernt Jæger som stilte seg positive til å hjelpe oss. Takk til Liv Osland, Knut Steffen Kvala, Eidesvik AS og Hatteland Group AS som utførte pretest på undersøkelsen. Takk til alle respondentene som tok seg tid til å svare. Til slutt vil vi takke Jostein Aksdal, Helle Oltedal og Arnstein Gjestland for nyttig veiledning og inspirasjon gjennom hele prosessen og ellers alle som har bidratt i prosjektet.

Haugesund 19.05.2011

Sammendrag

Temaet for oppgaven er Valutasikring blant bedrifter i Haugesundsregionen. Vi har laget en oppgave med utgangspunkt i den landsomfattende undersøkelsen *Valutasikring av norske selskaper* utført av Øystein Børsum og Bernt Arne Ødegaard i 2004. Vi ønsket svar på hvilke former for valutasikring som blir brukt av bedrifter i Haugesundsregionen. Vi ville også se på om holdningen til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff har endret seg, og om holdningen har medvirket til valg av sikringsstrategi. For å få svar på dette laget vi en spørreundersøkelse. Gjennom et samarbeid med Haugesundsregionens Næringsforening fikk vi sendt undersøkelsen til deres medlemmer.

Vi fikk svar fra 81 av totalt ca 1400 medlemmer. Dette er så liten svarprosent at resultatet ikke kan generaliseres. Vi har likevel sett svake tendenser ut ifra besvarelsene.

Valutaderivater som terminkontrakter og opsjoner er den vanligste formen for sikring blant de bedriftene som har oppgitt at de benytter sikring. Ser vi på de ulike formene for naturlig sikring sammen er det dette som er mest benyttet.

Hvordan holdningen til valutarisiko er nå i forhold til før finanskrisen inntraff er det vanskelig å si noe generelt om, men flertallet på 12 av 21 har svart at de ikke har endret holdningen sin til risiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff. Ut i fra analysen så vi antydninger til noen interessante observasjoner. Det ene er at de bedriftene som oppgir at de ikke har endret holdning, samt den bedriften som svarte at den er mindre bevisst, gir oss et inntrykk av at de har god kunnskap om valutasikring. Det andre er at bedriftene som har svart at de er mer bevisst gir antydninger til at de ikke har god kjennskap til valutasikringspraksis. Vi vil med denne observasjonen foreslå mulige tiltak en kan gjøre for å heve kunnskapsnivået.

Ut i fra vår analyse kan vi ikke si noe om at holdninger til valutarisiko medvirker til valg av sikringsstrategi, men med bakgrunn i teorien er det grunn til å tro at dette stemmer.

Innhold

Forord	i
Sammendrag	ii
1 Definisjonsliste	1
2 Innledning	2
2.1 Problemstilling	2
2.2 Disposisjon av oppgaven	3
3 Risiko	4
3.1 Risikostyringsstrategi	4
3.2 Ulike former for valutarisiko	5
3.3 Direkte eller indirekte påvirkning av valutarisiko	6
3.4 Ulike valutastrategier	6
3.5 Risikopersepsjon	8
4 Sikring	11
4.1 Naturlig sikring	11
4.2 Sikring ved bruk av finansielle instrumenter	12
4.2.1 Forwards og futures	13
4.2.2 Opsjoner	14
4.2.3 Eksempel på trelastfirmaets valg av finansielt instrument	14
4.3 Sikring eller ikke sikring	16
5 Finanskrisen	17
6 Metode	19
6.1 Valg av metode	19
6.2 Utvalg	20
6.3 Oppbygging av spørreskjema	20
6.4 Svakheter ved vårt spørreskjema	22
6.5 Pretest	23

6.6	Ferdigstilling og utsendelse	23
6.7	Purring	24
7	Analyse.....	25
8	Drøfting	32
9	Konklusjon	38
10	Referanse.....	I

1 Definisjonsliste

Subprime-lån	Lån utstedt til personer som er ”under prima”, altså dårlig betalingsevne, lite inntekt og/eller uten arbeid (Henriksen & Windheim, 2008)
Ratingbyrå	Verdisettingsbyråer som vurderer og klassifiserer risikoen til ulike banker, investeringsobjekter og bverdidpapirer (Henriksen & Windheim, 2008)
MiFID	EU-direktivet "Markets in Financial Instruments Directive" (DnB NOR, 2011)
Utøvelsesdag	Den dagen en opsjon eller forward/futures blir bruk ()
Aktiva	Regnskapsmessig uttrykk for eiendeler eller rettigheter som har formuesverdi (ordnett.no/ordbok)
Realøkonomi	Den delen av økonomien som gjelder tilbud av og etterspørsel etter varer og tjenester (ordnett.no/ordbok)
Gjensidig utelukkende	Kan bare tolkes på én måte (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005, c2004)
Questback	En programvare laget for utforming og gjennomføring av spørreundersøkelser (Questback.no)
Prestrukturert	Forhåndslaget (Johannessen et al., 2005, c2004)

2 Innledning

Når vi handler med utlandet må vi bruke en annen valuta enn norske kroner. I slike tilfeller er det viktig å vite hva kursen er, for å vite hvor mye vi får for den norske kronen. Det er vanskelig å si noe om hva valutakursen vil være frem i tid da valutakurser er veldig uforutsigbare.

Temaet for oppgaven er valutasikring blant bedrifter i Haugesundsregionen. Da det oss bekjent ikke tidligere har vært foretatt noen undersøkelse om valutarisiko i Haugesundsregionen valgte vi å se nærmere på dette. Flere bedrifter i Haugesundsregionen er følsomme for endring i valutakurs både i positiv og negativ retning. I den forbindelse ønsket vi å finne ut hvor mange bedrifter som er eksponert for valutarisiko.

Valutarisiko kan håndteres på forskjellige måter, vi har i denne oppgaven funnet ut hvilke metoder som er de mest anvendte for bedriftene i Haugesundsregionen.

Utgangspunktet for oppgaven er artikkelen *Valutasikring i norske selskaper* (2004) som er skrevet av Bernt Arne Ødegaard og Øystein G. Børsum. Artikkelen baserer seg på en undersøkelse som de utførte for Norges bank i 2003. Vi vil spesielt se på om bevisstheten rundt holdningen er endret nå i forhold til før finanskrisen inntraff. Oppgaven er skrevet med inspirasjon fra boken *Prosjektoppgaven – Krav til utforming* (Rognsaa, c2003).

2.1 Problemstilling

Problemstillingen har et tresidig formål. Vi lurer på hvilke sikringsformer bedrifter i Haugesundsregionen benytter. Vi vil også se på hvordan holdningen til valutarisiko er nå i forhold til før finanskrisen inntraff. Til slutt vil vi se om holdningen til valutarisiko er medvirkende til valg av sikringsstrategi. Med bakgrunn i dette har vi i denne oppgaven valgt å jobbe ut fra følgende problemstilling:

Hvilke former for sikring benytter bedriftene i Haugesundsregionen for å sikre seg mot valutasingninger, hvordan er holdningen til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff og medvirker holdningen valg av sikringsstrategi?

Med sikring menes i denne sammenheng hvordan bedrifter kan beskytte seg mot finansielle tap på grunn av valutasingninger. Med valutasingninger menes endring av verdien på ulike myntenheter som blant annet US dollar, Euro og Britiske pund og den norske kronen, som er

med på å skape usikkerhet og uforutsigbarhet for bedriftene. Slike endringer fører til økt risiko. Sikringsstrategi er en plan for hvordan bedrifter velger å håndtere denne risikoen. For å kunne si noe mer presist om dette valgte vi å gjennomføre en spørreundersøkelse. Spørreundersøkelsen ble gjennomført i februar 2011 og omfattet medlemsbedrifter i Haugesundsregionens Næringsforening (HN). Den er basert på i alt 19 spørsmål som omhandler alt i fra størrelse og type bedrift til valutastrategi, valutarisiko, sikringsinstrumenter og holdning til valutarisiko.

2.2 Disposisjon av oppgaven

I kapittel 3, Risiko, som er det første teorikapittelet, begynner vi med å forklare generelt hva risiko er og hvordan en bør føre risikostrategi. Videre går vi nærmere inn på hovedtemaet valutarisiko og forklarer hvordan en kan være eksponert mot valutarisiko og hvordan en kan føre en god valutastrategi. Avslutningsvis går vi nærmere inn på risikopersepsjon og ser på hvordan det kan påvirke valg av strategi. I kapitell 4, Sikring, forklarer vi ulike former for valutasikring som naturlig sikring og ulike finansielle instrumenter som futures og forward og opsjoner. Vi avslutter med å ta for oss fordeler og ulemper med sikring eller ikke sikring. Kapittel 5, Finanskrisen, er et kort sammendrag av hva krisen gikk ut på og hva den medførte for bedrifter i Haugesundsregionen.

Kapitell 6, Metode, tar for seg valg av metode, valg av informanter, oppbygning og prosessen rundt spørreskjema. Vi illustrerer ved hjelp av et eksempel som går gjennom begge teorikapitellene. I kapittel 7, Analyse, ser vi på ulike resultater fra spørreundersøkelsen for så å drøfte de i kapittel 8, Drøfting. Dette kapittelet tar for seg de mest interessante observasjonene som valg av sikringsmetoder og bevissheten til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff. I kapitlet 9, Konklusjon, avslutter vi oppgaven med å gi svar på problemstillingen og oppgir mulige tiltak.

3 Risiko

Risiko er et svært omfattende begrep. Risiko har ulik betydning i henhold til hvilke omstendigheter en befinner seg i. For eksempel innen helsesektoren har risiko en helt annen betydning enn innen den økonomiske verden. Innen helsesektoren kan en form for risiko være skillet mellom liv og død, mens en form for risiko innen økonomi kan være faren for materielt tap. (Waring & Glendon, 1998) Generelt kan man si at en har risiko når man utfører en handling som kan ha et negativt utfall. I følge Lars-Erik Aas (2006) kan risiko defineres som {{19 Aas,Lars-Erik 2006/f, s. 35;}}:

“(…) i hvilken grad verdi og/eller kostnadene i balansen vil bli påvirket av uventede endringer i selskapets fremtidige kontantstrømmer”

I følge Waring og Glendon (1998) kan risiko deles inn i tre hovedtyper; finansiell risiko/ikke finansiell risiko, ren risiko/spekulativ risiko og fundamental/spesiell risiko. Ren risiko er risiko på objekter som kan forsikres. Et eksempel kan være husbrann, det kan begynne å brenne eller ikke. Man betaler en premie hvor man enten får noe igjen for denne premien eller at premien blir tapt. Spekulativ risiko er risiko hvor en i tillegg kan oppnå gevinst. Et eksempel kan være kjøp av valutaderivater hvor en binder seg til en fast pris på et fremtidig tidspunkt. En vil kunne oppnå gevinst, gå ut med tap eller ende opp med samme sum som en gikk inn med. En fundamental risiko er risiko som omfatter mange organisasjoner samtidig, finanskrisen er et eksempel på dette. I motsetning vil en spesiell risiko omfatte én eller noen få organisasjoner. Utfallet av en spesiell risiko er avhengig av den enkelte bedrifts risikostyringsstrategi. Finansiell risiko baserer seg ikke bare på risiko innen finans- og pengemarkedet, det kan også gjelde for eksempel risiko for brann, tyveri eller personskade på jobb. Det som avgjør om det er en finansiell risiko er at resultatene av en hendelse må kunne bli målt i penger {{35 Waring,Alan E. 1998}}.

3.1 Risikostyringsstrategi

Roos et al. (2010) sier at siden risiko påvirker bedriftens totale resultater vil valg av risikostyringsstrategi være viktig. Ved å ha en risikostyringsstrategi vil en øke evnen til å gjennomføre bedriftens overordnede strategi. En strategiplan inneholder en oversikt over de langsiktige målene til en bedrift og en plan for hvordan en skal nå disse målene (Roos, Krogh, Roos, & Boldt-Christmas, 2010).

Med en risikostyringsstrategi vil man ha en plan for å komme seg gjennom motgang og ved å beskytte egenkapitalen kan en legge tilrette for trygg drift. Ved god risikostyring kan også selskapets verdi øke uten at man tilfører ny kapital. Når man driver på en seriøs måte og har fokus på strategisk risikostyring, kan man oppnå fordeler som rimeligere finansiering og økt mulighet til å vokse når dette er ønskelig (Aas, 2006).

“Gode sikringsstrategier gir selskapet større forutsigbarhet på kostnadssiden, og det gir ledelsen rom for å konsentrere seg om utviklingen og effektiviseringen av selskapet” (Aas, 2006, s. 39).

I artikkelen Valutasikring i norske selskaper (2004) refereres det til Loderer and Pichler (2000) sin teori om at det er fire metoder å behandle en valutarisiko på. En kan velge å unngå risiko, flytte risiko til andre, redusere risiko for tap eller velge å ta risiko. (Børsum, 2005) dette samsvarer med inndelingene til John Hood (2010).¹

Man bør først og fremst håndtere risiko som er knyttet til kjernevirksomheten, men det er viktig å vite at risikoer som ikke er knyttet til kjernevirksomheten kan ha stor påvirkning på resultatet til bedriften. Endring i valutakurser er en av disse risikoene (Aas, 2006).

3.2 Ulike former for valutarisiko

Denne oppgaven handler om finansiell risiko innen finansverdenen, nærmere bestemt valutarisiko. Valutarisiko er når verdien i et selskap blir påvirket av endringer i en eller flere valutakurser (Børsum, 2005). I følge Lars-Erik Aas (2006) deles vanligvis valutarisiko i transaksjonsrisiko, balanserisiko og økonomisk risiko.

Transaksjonsrisiko, som nevnt ovenfor, oppstår når det skal gjøres opp for avtalefestede betalinger for eksport og import for varer og tjenester, rentebetalinger og avdrag. Når man inngår en avtale om betaling på et fremtidig tidspunkt i en annen valuta, vil transaksjonsrisikoen være faren for endring i valutakursen fra avtaleinngåelsen til betalingstidspunkt (Aas, 2006). Når endringer i valutakurser i annen valuta påvirker størrelsen på bedriftens utenlandske eiendeler og gjeld, er bedriften eksponert for balanserisiko. Den dagen bedriften skal føre sine utenlandske eiendeler og gjeld inn i bedriftens norske balanse,

¹ Forelesningsnotater i Risk Management ved Dr John Hood, HSH, høst 2010

vil valutakursen på dette tidspunktet påvirke balansesummen. Den økonomiske risikoen påvirker bedriftens konkurranseevne (Aas, 2006). Aas (2006) forklarer dette med et eksempel med to bedrifter som begge har sin inntekt i YEN, men den norske bedriften har sine utgifter i NOK, mens den skotske har sine utgifter i GBP. Når pundet svekker seg mot yen, samtidig som NOK holder seg stabil, vil dette føre til at det skotske selskapet får mer igjen for sine yen enn det den norske bedriften gjør. Den skotske bedriften får dermed et konkurransefortrinn.

3.3 Direkte eller indirekte påvirkning av valutarisiko

De ulike formene for risiko som er nevnt ovenfor kan påvirke en bedrift enten direkte eller indirekte. En bedrift blir direkte påvirket av valutasvingninger dersom driften innebærer import eller eksport av varer og tjenester (Børsum, 2005). Dersom man handler i utenlandsk valuta og kronekursen går opp, blir det billigere å kjøpe fra utlandet (import) i form av reduserte kostnader. Hvis kronekursen går ned, vil det kunne bety at samme importør vil få økte innkjøpskostnader. Hvor eksponert man er avhenger også av i hvor stor grad man kan velte økte kostnader over på kundene.

En bedrift kan også være indirekte påvirket av valutarisiko. Med indirekte påvirkning menes at et selskap, som i utgangspunktet drives på en måte som ikke gjør dem eksponert for valutasvingninger, likevel vil være påvirket av valutarisiko. Et eksempel kan være en bedrift som produserer en vare her i landet, som kjøper og selger i NOK og benytter norsk arbeidskraft. Hvis denne produsenten for eksempel lager norske komfyrer, vil den ha en indirekte valutarisiko dersom konkurrenten selger svenske komfyrer. Dersom valutakursen på den svenske kronen SEK synker, vil de svenske komfyren bli billigere. Dette fører til at den som selger svenske komfyrer får et konkurransefortrinn (Børsum, 2005).

3.4 Ulike valutastrategier

Som nevnt ovenfor er det ulike former for valutarisiko og det finnes flere strategier for hvordan vi kan håndtere dem. Bedrifter bør først undersøke om de er eksponert for valutarisiko og bør videre identifisere hvilke potensielle problemer denne risikoen kan medføre. (Aas, 2006) Det er viktig å lage en strategiplan for hvordan en vil håndtere valutarisikoen {{21 Aas, Lars-Erik 2006}}. I verste fall kan store valutasvingninger føre til konkurser (Mellemseter, 2006), men ved å innføre en god strategiplan kan denne være med på

å redusere tapet. Man må ha kunnskap om, og forståelse for, hvor risiko kan oppstå og hvilke konsekvenser risiko vil kunne påføre selskapet for å kunne håndtere disse risikoene.

Vi tar utgangspunkt i Loderer & Pichler (2000) sin teori om hvordan man kan behandle risiko (Børsum, 2005) De mener at vi kan velge å unngå, overføre redusere eller bære hele risikoen selv.

Skal en *unngå* risiko bør en fakturere i hjemmevaluta (Børsum, 2005), men dette innebærer at risikoen blir overført til kunden ved at kunden må betale i den avtalte valutaen uansett kursnivå. En vil fortsatt være utsatt for den indirekte valutarisikoen.

Det er forskjellige metoder for å *overføre* risiko til andre. En kan sikre ved bruk av forward- eller futureskontrakter, forsikre ved bruk av valutaopsjon eller diversifisere ved å spre valutarisiko på flere valutaer (Børsum, 2005).

En kan *redusere* risiko for tap f.eks. ved at en bedrift kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i, eller at en selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i.² Børsum og Ødegaard (2005) viser dette med et annet eksempel. Det kan være en stor bedrift i Norge som eksporterer varer til Europa. Denne bedriften kan redusere valutarisikoen ved å flytte produksjonen til Europa, men har fremdeles en risiko når overskuddet skal tilbakeføres til Norge. En kan også redusere valutarisiko ved å låne eller plassere i utenlandsk valuta eller fakturere utlandske kunder helt eller delvis i norske kroner. (Børsum, 2005)

Bedrifter har mulighet til å beholde deler av risikoen. Fordeler med dette kan være at bedriften får redusert kostnad i form av at de slipper å betale for sikringen, og at valget av å beholde risikoen selv kan oppmuntre til bedre risikostyring. Ulempen kan være at feilkalkulasjoner kan bli veldig dyrt.³

Hvis en har nok kapasitet kan en også velge å bære hele risikoen selv (Børsum, 2005). Dette vil også være det billigste alternativet ettersom man alltid får et påslag dersom andre skal bære risikoen. For å kunne bære risikoen må bedriften ha finansiell styrke til å kunne tåle negative endringer i valutakurser. En får også mulighet til vinning ved positive endringer i valutakurs (Hull, c2011).

² Spørreskjemaet fra Børsum og Ødegaard sin forskning *Valutasikring i norske selskap* (2004)

³ Forelesningsnotater om risk management ved Dr John Hood, HSH, høst 2010

3.5 Risikopersepsjon

Valg av valutastrategi blir påvirket av hvilken persepsjon bedriften har i forhold til risiko. Vi har alle ulik oppfatning av hvilken risiko vi står overfor og hvor omfattende denne risikoen er. En bedrift består av mange enkeltpersoner hvor alle har sin egen oppfattelse av risiko. Noen faktorer som påvirker personers oppfattelse er miljøet en befinner seg i, erfaringer, individuell persepsjon, personlighet, gruppetenkning, menneskelige skjevheter, kunnskap, kjønn, hvordan risikoen er presentert og feilvurderinger.⁴

I følge Kaufmann & Kaufmann (2009) er erfaring en form for læring (Kaufmann & Kaufmann, c2009).

I det meste av litteraturen om læring i organisasjoner viser begrepet “læring” både til at man tilegner seg ny kunnskap og til at man endrer atferd.⁵ Læring er altså en prosess der *mennesker og organisasjoner tilegner seg ny kunnskap, og endrer sin atferd på grunnlag av denne kunnskapen.* (Jacobsen & Thorsvik, c2007, s. 319)⁵

Hvor villig man er til å påta seg risiko er avhengig av individuell preferanse. En kan like å ta risiko, motstå fra å ta risiko eller være risikonøytral som betyr at en bare ser på avkastningskrav og ser bort i fra risiko. I hvilken grad en vil unngå risiko, defineres som grad av risikoaversjon. En sterkt risikoavers person er ikke villig til å ta risiko, og vil heller sikre eller forsikre seg, mens en lite risikoavers person er villig til å ta litt mer risiko, og gjerne spekulere (Bodie, Kane, & Marcus, 2009).

Spørreskjemaet som vi sendte ut vil bli besvart av en enkeltperson som representerer bedriften den jobber i. Besvarelsen vil kunne bli berørt av den enkeltes holdninger i forhold til valutarisiko. Vi er interessert i bedriftens syn på valutarisiko, men det er ikke sikkert at det er bedriftens syn som kommer frem i besvarelsen. En mulig årsak kan være at besvarelsen reflekterer respondentens preferanser i stedet for bedriftens.

For å vise hvilken påvirkning en persons oppfattelse av valutarisiko har på valg av valutastrategi, har vi laget et eksempel med utgangspunkt i en fiktiv norsk trelastbedrift. Trelastbedriften er eksponert for valutarisiko, de importerer materialer fra land i Europa og

⁴ Forelesningsnotater om risk management ved Dr John Hood, HSH, høst 2010

⁵I Jacobsen & Thorsviks fotnote 5 står: Argyris (1977), Fiol & Lyles (1985), Lewitt & March (1988), Senge (1990), Huber (1991), Garvin (1993)

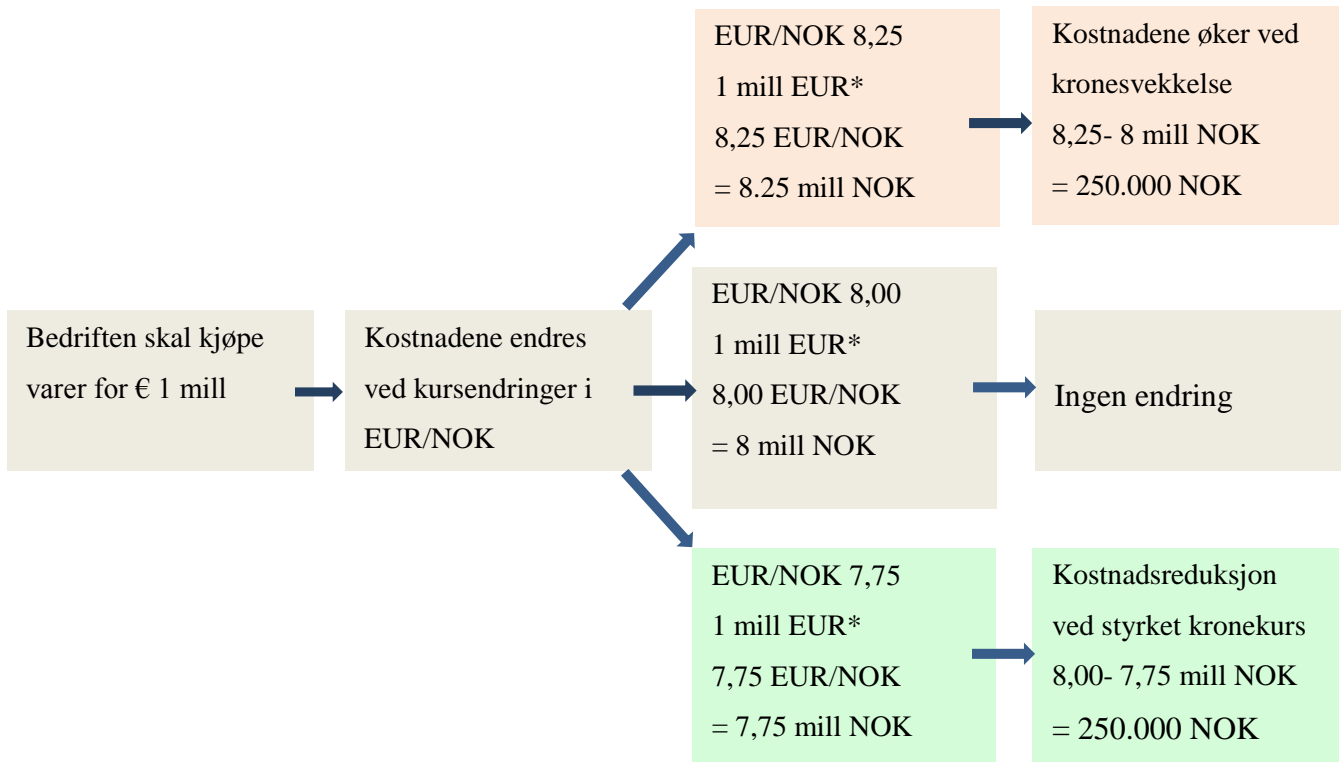
har sine inntekter i norske kroner. Materialene blir fakturert i euro, dermed er bedriften sensitiv for endringer i forholdet mellom den norske kronen og euro. Bedriften har inngått en kontrakt om levering av materialer for € 1 mill med 90 dager til forfall. Vi ser på situasjoner hvor kronen endrer seg fra kontraktsinngåelse til betalingstidspunktet.

Vi ser på hvordan bedriftens risikopersepsjon blir påvirket av ulike personers synspunkter på en og samme situasjonen. Vi velger å sette opp to ytterpunkter for å vise at ulike faktorer spiller inn på en persons persepsjon av risiko.

Person A har mye kunnskap om økonomistyring og har et bevisst forhold til styring av finansiell risiko. Han er en rolig og nøktern person og har arbeidet i en bedrift som gikk konkurs under finanskrisen. Person B har lite kunnskap om økonomistyring. Han er en lite reflektert person. Han har erfaring fra bedrifter som har gjort det godt på tross av nedgangstider.

Person A ser at faren for kursoppgang medfører usikkerhet om bedriftens fremtidige kontantstrøm. Han mener at bedriften bør se på ulike scenarier på hvordan denne usikkerheten kan påvirke bedriften, altså hvilken retning de ulike resultatene kan ta. Person A mener at bedriften på denne måten kan oppnå et bevisst forhold til de risikoene den står overfor og vil kunne danne strategier for å behandle dem. Person B ser ikke helt at valutaendringer i tidsrommet mellom kontraktsinngåelse og betalingstidspunkt kan innebære noen form for risiko. Person B har ikke samme kunnskapsnivå som person A og klarer ikke se at en liten endring i valutakurs kan ha stor påvirkning på bedriftens resultat. Dette kan også begrunnes med at han kun har erfaring fra bedrifter som tilfeldigvis har klart seg, uansett omstendigheter. Hans personlighet kan også medvirke til å redusere hans evne til å se på mulige situasjoner fra ulike vinkler. Han ser derfor ikke verdien av å føre noen spesiell valutastrategi. Ved å unngå å føre en risikostyringsstrategi vil person B ikke få noen oversikt over mulige tap og gevinster ved kursendring. Dette viser at to personer kan ha helt forskjellig syn på akkurat samme situasjon.

Videre i eksempelet vil vi følge person A med hans oppfattelse av risiko og valg av styringsstrategi. Vi setter opp ett scenario hvor eurokursen går opp med 0,25 kr per euro, ett hvor kursen går tilsvarende ned, og ett scenario uten endring i kurs. Modellen viser hvor stor betydning en slik endring i valutakursen EUR/NOK kan bety for trelastfirmaet:

Figur 1 Valutakursendringer

Fra eksempelet ser vi at person A, som er i stand til å se for seg ulike utfall og konsekvenser av kurs opp-/nedgang, gir bedriften en mulighet til å ta stilling til et gitt scenario før det inntreffer. Bedriften kan dermed avgjøre hvilken valutastrategi de eventuelt vil føre. Dersom bedriftens risikopersepsjon derimot hadde vært påvirket av person B sin oppfattelse, ville de ikke ha sett hva som kunne kommet og kanskje måtte ta i bruk kriseløsninger i stedet for å være i forkant av situasjonen og ha en klar plan. Når bedriften fokuserer på risikostyring vil den få mulighet til å lage en strategi som er tilpasset sitt behov. Bedriften får da forutsetninger for å gjøre et bevisst valg om å sikre hele eller deler av kontantstrømmen, eller å la være å sikre seg.

4 Sikring

Å sikre går ut på å gjøre en handel med hensikt på å redusere risiko (Hull, c2011).

”En viktig lærdom fra finasteori er at for å få en avkastning som overstiger risikofrirente, må en ta risiko. Sikring er dermed et spørsmål om å velge hvilken risiko en er villig til å ta.”

(Børsum, 2005, s. 3).

Sikring av valuta handler om å forebygge mulige konsekvenser, og begrense eventuelle tap, i forbindelse med valutakurssvingninger (DnB NOR Markets, 2011). Valutakurser er uforutsigbare. Det finnes ingen god modell som viser hvilken retning valutakursen vil ta.

Årsaken til dette er at det er vanskelig å etablere stabile sammenhenger da de fundamentale faktorene markedet oppfatter som viktige, varierer over tid (Hopper, 1997).

Bedriftene bør derfor sikre sine valutastrømmer for å sørge for en forutsigbar økonomi. Ved å drive med sikring får bedriften også redusert forstyrrende elementer, som for eksempel bekymring for endringer i valutakurser, og de kan dermed ha fullt fokus på kjernevirksomheten (Hull, c2011).

Det er flere måter å sikre seg mot svingninger i valutakurser. Man kan benytte naturlig sikring eller sikre seg ved hjelp av finansielle instrumenter. Det kommer an på hvilke behov og kapasitet bedriften har.

4.1 *Naturlig sikring*

Som nevnt ovenfor kan man bruke naturlig sikring for å beskytte seg mot valutarisiko. Ved å ha kjennskap til metoder for naturlig sikring kan man redusere risiko på en enkel måte.

Man kan velge å låne eller plassere midler i utenlandsk valuta. Dette gjøres ved å opprette en valutakonto. Valutakonto er en vanlig konto som man har i en annen valuta. Ved handel med utlandet kan dette være et godt alternativ. Det gir mulighet for bedriften til å sette inn eller ta ut fra denne kontoen uten å ta høyde for valutakursendringer (DnB NOR Markets, 2011).

En annen form for naturlig sikring er å fakturere utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner. På denne måten kan en overføre risikoen fra seg selv til kundene sine. Dette betyr at kundene må betale et gitt kronebeløp uansett kurs og den norske bedriften vet nøyaktig hvor mye som blir betalt inn. Man kan også velge å kjøpe innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i, eller selge varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i (Børsum, 2005). Ved en kursendring vil denne endringen gi samme påvirkning for både inntekter og kostnader for dette produktet. Disse tre formene for naturlig sikring er mulige metoder det kan være grunn til å tro at de fleste bedriftene i Haugesundsregionen kan benytte

uten å bruke mye tid og kapital. Det finnes også et annet alternativ, men det er grunn til å tro at dette ikke er så relevant for utvalget i denne undersøkelsen på grunn av størrelsen på bedriftene. Denne metoden går ut på å flytte deler av virksomheten til utlandet. Dette er en god form sikring hvis bedriften har nok kapasitet til å mestre denne forflytningen (Børsum, 2005). Dette gjelder for bedrifter som handler sine produkter i et spesielt land eller marked, og helst for store bedrifter. Risikoen blir redusert når alle pengestrømmene er i samme valuta, men det er fremdeles risiko for bedriften når resultatet skal overføres til Norge (Børsum, 2005).

4.2 Sikring ved bruk av finansielle instrumenter

Skulle naturlige sikring som beskrevet ovenfor ikke være tilstrekkelig, har man også mulighet til å endre eksponeringen ved å ta i bruk finansielle produkter, da kanskje særlig ulike derivater (Børsum, 2005). Bedriftene må ta stilling til hvilket finansielt instrument de ønsker å bruke for å dekke sitt sikringsbehov. De mest vanlige finansielle instrumentene som kan brukes til sikring av valuta er forward, futures og opsjoner. Byttekontrakter som for eksempel valutaswap er også et alternativ. En byttekontrakt er nært beslektet med en forward. I begge tilfeller bindes fremtidige kontantstrømmer, men rent formelt ”bytter” to parter kontantstrømmer i en byttekontrakt (Børsum, 2005). Vi har valgt å ikke fokusere på byttekontrakter, men vi vil se nærmere på de mest vanlige metodene.

Ved bruk av valutaderivater blir det satt en slags nedre grense for hvor stor kostnaden kan bli.

De ulike finansielle instrumentene kan enten handles via børs eller på OTC markedet. Futures på valuta og valutaopsjoner er noen av de finansielle instrumentene som omsettes på valutabørs (Hull, c2011). Det er få bedrifter i Norge som bruker futures her til lands. Ingen valutaprodukter handles på Oslo Børs, men det eksisterer futures på norske kroner på børsen i Chicago. Det er dermed mulig at noen av de internasjonale selskapene bruker denne typen sikringer.⁶ Det som er mer vanlig for norske bedrifter er å ta kontakt med banker eller meglerhus for å kjøpe finansielle sikringsinstrumenter. Banker, meglerhus og finansinstitusjoner som lager og selger ulike finansielle produkter til kundene sine, opererer i OTC-markedet. OTC er en forkortelse for *over-the-counter* og er et viktig alternativ til børsene. Dette er et marked for bankene seg imellom hvor de ikke møtes fysisk, men er

⁶ Mail fra DnB NOR markets

koblet sammen til et nettverk via telefon eller internett. Hovedfordelen med et OTC-marked er at vilkårene i en kontrakt ikke er standardisert som på børsen, men at deltakerne i markedet står fritt til å forhandle frem en avtale som er attraktiv for begge parter. Kontraktene blir skreddersydd. En kan få kontrakt på akkurat de størrelser som en selv ønsker. Å få en skreddersydd kontrakt er både tid- og kostnadskrevende. Jo flere spesialtilpasninger som gjøres, jo høyere blir gebyrene. Kunden kommer til banken for å få en slik avtale, banken sikrer seg så ved hjelp av OTC markedet (Hull, c2008).

Å handle på OTC-markedet krever ingen forkunnskap om valutastrategi hos kunden da man betaler for en tjeneste som utføres av en megler som forhåpentligvis har den kompetansen som trengs. Det er likevel en risiko ved å overføre ansvaret til andre, da man er avhengig av å kunne stole på at vedkommende er god i jobben sin og setter kundens interesser foran bankens eller eventuelt sine egne interesser jfr. bonus- og belønningssystemer. I henhold til MiFID⁷ og Lov om Verdipapirhandel i Norge er alle banker pliktig å innhente informasjon om kundens erfaring og kunnskap, finansiell informasjon, investeringsformål og risikoprofil. For å sikre at kunden får tilpasset rådgivning benyttes den innhentede informasjonen. Mangler kunden kunnskap om produktene må bankene sørge for at kunden tilegner seg den nødvendige kunnskapen før den handler (DnB NOR, 2011).

På børsen fungerer marginkonto som et godt system for å sikre at ved man får de pengene man har krav på, mens et tilsvarende system eksisterer ikke i OTC-markedet. Å handle på OTC-markedet medfører vanligvis en kredittrisiko i form av at kontraktene kan bli misligholdt. Det er likevel sjeldent at dette skjer (Hull, c2011).

4.2.1 Forwards og futures

Som nevnt er forward og futures noen av de vanligste finansielle instrumentene. Det koster ingenting å inngå en forward- eller futureskontrakt, men en forplikter seg til å kjøpe eller selge (Hull, c2011). Det er likevel en kostnad i form av et gebyr, men dette er innbakt i kursen.⁸

En forwardkontrakt og en futureskontrakt ligner hverandre, men det er likevel flere ting som skiller dem. Begge deler er en avtale mellom to parter om en rett, eller plikt, til å kjøpe eller selge en eiendel til en gitt pris på et fremtidig tidspunkt. Det som derimot skiller dem er at

⁷ Se definisjonsliste

⁸ Mail fra DnB NOR Markets

forwardkontraktene handles på OTC-markedet, mens futures handles på børsen.

Forwardkontraktene er private avtaler mellom to finansinstitusjoner eller mellom en finansinstitusjon og en av deres klienter. Vanligvis blir en bestemt leveringsdag avtalt, mens ved bruk av futures kan leveringingen skje hver dag frem til den avtalte datoen. Ved avregning av gevinst/tap på en forward skjer dette på den avtalte dagen, mens for en futureskontrakt skjer avregningen daglig. Et alternativ til forward- og futureskontrakter er opsjoner. Forward eller futures i valuta er en kontrakt som forplikter den som eier den til å kjøpe eller selge et valutabeløp til en forhåndsavtalt kurs på et gitt tidspunkt frem i tid (Hull, c2011).

4.2.2 Opsjoner

I motsetning til valutafutures handles de fleste valutaopsjoner i OTC-markedet, men noen blir også handlet på børs. Ved inngåelse/kjøp av en valutaopsjon får man en rett, men ikke plikt, til å selge eller kjøpe valuta til en avtalt kurs frem i tid. At man slipper å forplikte seg til å utføre handelen, slik som ved bruk av futures og forwards, gjør at man må betale en opsjonspremie. Det finnes flere typer opsjoner, men opsjoner av europeisk eller amerikansk typer er de mest vanlige. Den europeiske opsjonen utøves ved bortfall, mens en amerikansk opsjon kan utøves alle dager frem til og med bortfall. Det er høyest premie for amerikansk type opsjoner da disse er mest fleksible. Ved bruk av opsjoner vil en aldri kunne tape mer enn opsjonspremien, men det er ingen begrensning på gevinsten da man kan la være å bruke opsjonen dersom dagens kurs er gunstigere enn opsjonskursen. Derfor sier man gjerne at futures er eksempel på symmetriske derivater, mens opsjoner er eksempel på asymmetriske derivater (Hull, c2011).

4.2.3 Eksempel på trelastfirmaets valg av finansielt instrument

For å illustrere forskjeller på de ulike finansielle instrumentene videreføres foregående eksempel under punkt 5.5. Trelastfirmaet handler på OTC-markedet, dermed er ikke futures et alternativ da dette handles på børs. Spørsmålet nå er om trelastfirmaet vil benytte forward eller opsjoner for å sikre kontrakten på € 1 million.

Fordelen ved bruk av forward i valuta er at trelastfirmaet vet hvor mye de skal betale for € 1 million om 90 dager, og at denne forutsigbarheten har en lav kostnad. Ulempen ved bruk av forward er at trelastfirmaet kan gå glipp av en eventuell gevinst. Hvis spotkursen er EUR/NOK 8.00 vil en mulig kurs for terminforretning med forfall om 90 dager være på

EUR/NOK 8.02. Dette er da en bindende avtale om å få kjøpe € 1 million til NOK 8 020 000 om 90 dager. Forskjellen mellom 8.00 og 8.02 er et uttrykk for rentedifferansen mellom NOK og EURO i renteperioden, altså disse 90 dagene.

Ved scenario 1, hvor kursen blir EUR/NOK 8.25, vil trelastbedriften i dette tilfellet få en gevinst på $(8\,250' - 8\,020')$ kr 230 000 da de har en kontrakt på retten til å kjøpe € 1 million for 8 020 000. Dette på grunn av at hvis de ikke hadde sikret seg hadde de måtte kjøpt til dagens kurs og dermed fått en ekstra kostnad på kr 230 000.

Ved scenario 2, hvor kursen holder seg stabil på EUR/NOK 8.00, vil trelastbedriften gå i tap med $(8\,000' - 8\,020')$ kr 20 000 da de har en kontrakt hvor de har forpliktet seg til å kjøpe for 8.02. Hadde de latt være å sikre seg ville de spart 20 000 kr.

Ved scenario 3, hvor kursen faller til EUR/NOK 7.75, vil trelastbedriften gå i tap med $(8\,020' - 7\,750')$ kr 270 000 da de har forpliktet seg til å kjøpe for 8.02. I dette tilfellet hadde bedriften spart 270 000 på å ikke sikre seg.

Opsjoner vil gjøre at trelastfirmaet vet hva de maksimalt må betale for € 1 million om 90 dager. Fordelen med opsjoner i forhold til forward er at hvis kursen på utøvelsesdagen er gunstigere enn opsjonsprisen trenger ikke trelastfirmaet å benytte seg av opsjonen. De vil dermed få mulighet til en risikofri gevinst, med fratrukk i premien de har betalt for opsjonen. Ulempen er at opsjoner er kostnadskrevende.

Ved samme spotkurs og tid til forfall som for forwardkontrakten, og med en utøvelsespris lik 8.02 setter vi opp de samme tre scenarioene for opsjonen. En reell premie for denne opsjonen vil være kr 130 000 under gitte betingelser i dagens marked.

Ved scenario 1 vil trelastbedriften ha en netto gevinst på $(8\,250' - 8\,020' - 130')$ kr 100 000 ved å benytte seg av opsjonen. Ved både scenarioet 2 og 3 har kursen blitt gunstigere og bedriften velger dermed å ikke utøve opsjonen. Bedriften står da igjen med en kostnad som er lik premien på opsjonen kr 130 000.

Ved en opsjon som har høyere utøvelsespris enn 8.02 vil premien bli lavere, et reelt talleksempel vil være utøvelsespris lik 8.25 med en premie på kr 50 000.⁹

Dette er eksempel på ulike utfall som bedriften vil kunne stå overfor og hvilke utslag ulike metoder for sikring har på resultatet av scenarioet.

⁹ Alle tallstørrelser i eksempelet er oppgitt av DnB NOR Markets

Nå er det opp til bedriften å avgjøre om den skal sikre med bruk av terminkontrakter eller opsjoner, eller velge å la være å sikre.

4.3 Sikring eller ikke sikring

Om en skal sikre eller ikke sikre er et spørsmål om hvilken valutastrategi en velger å føre. Bodie et al. (2009) mener at både oppfatning og preferanser av risiko påvirker bedriftenes risikostyringsstrategi (Bodie et al., 2009). Det er noen generelle fordeler ved bruk av sikring. Forutsigbar økonomi og redusert risiko er noen av disse. En ulempe med bruk av sikring kan være at det er kostnadskrevenende. Når en skal ta valget er det også noen andre faktorer en bør ta i betraktning. En bør se på aksjonærenes vilje til selv å påta seg risiko i form av å ha en veldiversifisert portefølje. Aksjonærene kan, hvis de ønsker, selv stå for sikringen. En aksjonær med en veldiversifisert portefølje kan bli immun for mange av risikoene som selskapet står overfor. En veldiversifisert portefølje er en aksjeportefølje som består av mange forskjellige aksjer. Ved å ha en slik portefølje vil risikoen bli redusert for aksjonæren. En bør også se på konkurrentenes sikringsstrategi. I henhold til Hull (2008) bør bedriften ha en tilpassning til samme praksis som bransjen for øvrig (Hull, c2008).

Hvis bedriften velger å ikke sikre seg, er det en forutsetning at bedriften har finansiell styrke nok til å tåle kraftige nedganger i valutakursene (Hull, c2011).

På lang sikt vil det svare seg å ikke sikre for over lang tid vil oppganger og nedganger utjevne hverandre (Bodie et al., 2009).

Sikring kan i verste fall føre til at bedriften kommer dårligere ut enn ved å la være å sikre. Det er derfor lurt å forsikre seg om at alle ledere i organisasjonen forstår fullt ut hva sikring er før en strategi bli iverksatt. Ideelt sett bør sikringsstrategien være forankret i styre og være klart kommunisert til både ledelse og aksjonærer (Hull, c2008).

5 Finanskrisen

I problemstillingen har vi valgt å se på blant annet hvordan holdningen til valutarisiko er nå i forhold til før finanskrisen inntraff. For å forklare hva en finanskrise er viser vi til

Finanskriseutvalgets utredning (NOU 2011: 1) hvor Eichengreen og Portes (1987) definisjon av finanskrise siteres:

“En finanskrise er en kraftig uro i finansmarkedene, typisk forbundet med sterkt fallende aktivapriser og insolvens hos låntakere og finansforetak, som sprer seg gjennom det finansielle systemet, forstyrrer markedets funksjonsevne og gir betydelige utslag i aktivitet og sysselsetting. I en internasjonal finanskrise sprer uroen seg over landegrensene og forstyrrer markedenes funksjonsevne internasjonalt.”

Med finanskrisen menes i denne oppgaven urolighetene i finansmarkedene som for alvor startet i 2007. Fra sommeren 2007 ble det i USA innsett at kontrollen over de opprinnelige subprime-lånene, og de sammensatte verdipapirene som er generert fra disse, ikke hadde vært så gode som man hadde trodd. Det viste seg at disse verdipapirene innebar mer risiko enn hva man først antok. Med et kraftig fall i boligprisene var ikke verdien lenger til stede. Bankene og finansinstitusjonene måtte dermed nedskrive eiendelene sine og dette førte til store tap. Dette førte også til stor usikkerhet om hva bankene eide, usikkerhet om bankenes oversikt over egne eiendeler og usikkerhet om bankene og finansinstitusjonene fortalte den fulle sannhet (Henriksen & Windheim, 2008).

Andre medvirkende årsaker som bør nevnes er rating-byråene sin rolle, overdreven tillit til ny teknologi, nye finansielle instrumenter og lite gjennomsiktede og komplekse finansverktøy. Videre har nok også dårlig konstruerte belønningssystemer og gunstige bonusordninger vært insentiver til å fortsette karusellen (Henriksen & Windheim, 2008). Verdipapirer satt sammen av subprime-lån ble handlet over hele verden. Når det amerikanske finanssystemet kollapset, fikk det dermed også innvirkninger på resten av verden. Først var det finansmarkedene som ble rammet, senere ble det en kreditt- og bankkrise som etter hvert spredte det seg videre til realøkonomien. Det hele startet i USA, men spredte seg fort utover hele verden (Hippe, 2011). Også her i landet har vi fått merke ettervirkningene av finanskrisen. Selv om Norge er blant de landene som har klart seg best gjennom denne finanskrisen har den likevel satt sine spor. Omfattende myndighetstiltak ble iverksatt. Som følge av høyere utlånsrenter og innstramminger av bankenes utlånstilbud ble det stor nedgang i eiendomsmarkedet og

redusert etterspørsel fra husholdningene. At den internasjonale etterspørselen bidra til etterspørselen etter viktige norske eksportvarer som olje, aluminium og andre metaller(Hippe, 2011).

Næringslivet i Rogaland er direkte og indirekte avhengig av aktiviteten i petroleumsindustrien, på godt og vondt. Da Haugesundsregionen er en del av fylket gjelder dette også for bedriftene her. Mange bedrifter i regionen er underleverandører til offshorenæringen og er dermed følsomme for endringer i oljeprisen. Endringer i Prisen på olje og svingninger i valutakurser er tett knyttet sammen. Dette medfører at en skulle tro at mange av bedriftene i Haugesundsregionen er eksponert mot valutarisiko.¹⁰

Fallet i økonomien opplevdes som stort da næringslivet i Rogaland i starten av finanskrisen kunne se tilbake på to fantastiske år. Utviklingen i oljeprisen vil være avgjørende for næringslivet også etter 2009. Referanse!!!jan 2009

For bedriftene i fylket antydes det i Konjunkturrapporten for Rogaland høsten 2010 at pilene peker oppover igjen. Også denne gangen er det hovedsakelig veksten i oljevirkksomheten som har bidratt til at trenden har snudd. Det nevnes samtidig at det på denne tiden fortsatt er usikkerhet blant de bedriftene som driver med eksportrettet industri.

¹⁰ Mail fra DnB NOR Markets

6 Metode

Metodelæren handler om å se om vår oppfattelse av et fenomen er i overensstemmelse med virkeligheten. Vi må velge ut en metode som på best mulig måte kan belyse vår problemstilling. Det er ikke nok å basere seg på egne oppfattelser og oppslag i medier, vi må ha virkelige fakta (Johannessen et al., 2005, c2004).

”Metode dreier om å samle inn, analysere og tolke data.” (Johannessen et al., 2005, c2004, s. 33).

Vi ønsker å undersøke bruk av valutasikring i lokale selskaper. Tilsvarende problemstilling for store norske selskaper er behandlet i en undersøkelse Børsum og Ødegaard utførte for Norges Bank i 2004. Vi så en mulighet for å sammenligne resultatene fra vår undersøkelse med resultatene til Børsum og Ødegaard (2004). På denne måten kunne vi finne ut om valutasikringspraksisen har endret seg fra 2004 til 2011.

Det er tre ulike momenter som kan påvirke resultatet vårt. Børsum og Ødegaard (2004) sitt utvalg består av store, børsnoterte selskap, mens bedriftene i Haugesundsregionen er stort sett små og mellomstore bedrifter. Videre kan selve tidsforløpet på syv år generelt sett ha ført til endring av valutasikringspraksis. Til slutt er det viktig å ta hensyn til at det var i denne perioden finanskrisen inntraff. Dette førte til stor uro i finansmarkedene verden over. Vi vil se om dette har hatt noen innvirkning på lokale bedrifters oppfatning av valutarisiko, og om de har endret sin praksis med bakgrunn i dette.

6.1 Valg av metode

For å få svar på problemstillingen ble ulike metoder vurdert. Da det oss bekjent, ikke finnes sekundærdata om emnet, måtte vi selv hente inn primærdata. Det første som måtte tas stilling til var om det skulle være en kvalitativ eller en kvantitativ undersøkelse. Kvalitative metoder opererer med tekst mens kvantitative undersøkelser opererer med tall (Johannessen et al., 2005, c2004). Ved en kvalitativ undersøkelse ville intervju vært interessant. Intervju vil gi inngående kunnskap om noen få bedrifters praksis med tanke på valutasikring. Et annet alternativ er spørreskjema, som er en kvantitativ forskningsmetode. Denne metoden gir mulighet til å gjennomføre en breddeundersøkelse. På denne måten kan man få svar fra mange bedrifter. Børsum og Ødegaard sin undersøkelse var basert på spørreskjema. Vi valgte å

bruke samme kvantitative metode for å kunne sammenligne resultatene. I følge Johannessen et al. (2005) må man bruke spørsmål og svaralternativer fra det opprinnelige spørreskjemaet for å få sammenlignbare resultater. Vi tok kontakt med Bernt Arne Ødegaard som velvillig gav oss tilgang til både spørsmål og resultater fra undersøkelsen fra 2004.¹¹

I følge Johannessen et. al (2010) er det både styrker og svakheter ved bruk av et spørreskjema. Dette er avhengig av hva en ønsker å finne ut. I henhold til vår problemstilling mener vi at det vil være mest hensiktsmessig å bruke prestrukturerte spørreskjema hvor svaralternativene er forhåndslandet. Dette med bakgrunn i Johannessen et al. (2005) som hevder at prestrukturert spørreskjema er velegnet for å på relativt kort tid kunne samle inn data fra mange respondenter.

En ulempe ved bruk av spørreskjema kan være at en ikke får noen tilleggsinformasjon utover de svarkategoriene som foreligger. Et eksempel kan være at selv om respondenten har krysset av for ett av svaralternativene, betyr ikke dette at respondenten nødvendigvis mener dette eksakt. Det kan derimot være at det er dette alternativet som ligger nærmest sannheten (Johannessen et al., 2005, c2004). Det kan også være at ingen av alternativene passer, men at respondenten mener at han må velge noe. Vi ønsker å få et mest mulig representativt bilde av hvordan sikringspraksis og oppfattelse av valutarisiko er her i regionen. Det ble derfor valgt å gjennomføre en spørreundersøkelse, da vi mener dette er den mest hensiktsmessige metoden.

6.2 Utvalg

I Haugesundregionen er det ca. 1800 bedrifter hvorav ca. 1400 er medlemmer i Haugesundsregionens Næringsforening (HN). Medlemmene er alt i fra store, solide selskaper til små enkeltpersonsforetak. Disse selskapene representerer et bredt spekter av ulike fagområder. Elektronisk spørreskjema ble sendt ut til alle HN medlemsbedrifter. Utvalget er dermed representativt for alle HN medlemsbedrifter (Johannessen et al., 2005, c2004, s. 235).

6.3 Oppbygging av spørreskjema

For å få flest mulig til å gjennomføre hele undersøkelsen, presiserte vi at undersøkelsen burde besvares av en som er kjent med finans- og økonomistyring. Vi gjorde respondentene oppmerksom på at ingen bedrifter eller enkeltpersoner vil bli identifisert i og med at all data

¹¹ Vedlegg 1 Brev til Norges Bank med forespørsel om tilgang til data

vil bli lagret i henhold til forskningsetiske retningslinjer. Vi påpekte at vi ønsket svar fra alle medlemsbedriftene altså både de som er, og de som ikke er utsatt for valutarisiko.

Spørreundersøkelsen vår¹² består av 19 spørsmål, hvorav 10 av disse er nøyaktig like spørsmålene som ble brukt i undersøkelsen til Børsum og Ødegaard (2004).¹³ Disse ti spørsmålene er de vi mener er mest relevante for vårt utvalg, og de som vi tror kan egne seg best til sammenligning. Kun spørsmål relevant for denne oppgavens problemstilling ble inkludert i spørreskjemaet.

Vårt utvalg består hovedsaklig av små og mellomstore bedrifter. For å få høyest mulig svarprosent bør språket være enklest mulig og helst uten vanskelig fagterminologi (Johannessen, Tufte, & Kristoffersen, 2010). For å lage et godt utgangspunkt for at folk vil bruke tid på vår undersøkelse og være interessert i å svare, har vi utelatt de spørsmålene vi tror kan være for krevende for vårt utvalg. Børsum og Ødegaards utvalg består av et større antall store selskaper og spørreundersøkelsen deres ser ut til å være godt tilpasset deres utvalg; utformet for profesjonelle aktører som man forutsetter behersker fagtermer. Vi kunne tenkt oss å forenkle språket i noen av spørsmålene, men for å kunne sammenligne svarene må spørsmålene være identiske (Johannessen et al., 2005, c2004). Egne spørsmål som kunne beskrive størrelsen og type bedrifter ble supplert. Et par av spørsmålene har åpne svar hvor vi spurte bedriftene om å fylle inn summer for omsetning og utestående valutabeholdning. Det kreves et visst nivå av kompetanse for å gjøre åpne besvarelser, som består av tekst, generaliserbare (Johannessen et al., 2005, c2004). Da vi ikke har tilstrekkelig kompetanse til å analysere tekstbesvarelser, unngikk vi å stille slike åpne spørsmål. For å kunne se på markedet som helhet, ble det valgt å ha så mange forhåndslagte svaralternativer som mulig. På denne måten vil det være lettere å analysere svarene.

Med tanke på hvordan få respondentene til å svare, tok vi utgangspunkt i Johannessen et al. (2005) sin teori om hvordan spørreskjema bør lages. For å vekke interesse for undersøkelsen fikk respondenten tidlig innblikk i hvilket tema undersøkelsen handlet om. Spørsmålene vi supplerte med var korte og forhåpentligvis entydige. Svaralternativene var gjensidig utelukkende. Spørsmålene valgte vi å gruppere i ulike deler med beslektede spørsmål i hver del. I den første delen blir det spurt om generell informasjon. For å kunne kategorisere respondentene spurte vi om hvilke kommuner og hvilke bransjer bedriftene opererer i. Vi spurte også om antall ansatte og omsetningstall for 2010 som kan fortelle oss noe om

¹² Se vedlegg 4

¹³ Se vedlegg 2

størrelsen på bedriften. Til slutt i del én spurte vi om bedriften var eksponert mot valutarisiko eller ikke. Svarte de *nei* eller *vet ikke* ble undersøkelsen avsluttet automatisk. Grunnen til dette er at resten av spørsmålene kun er relevant for de som har valutarisiko. Svarte de *ja* på dette spørsmålet fortsatte de undersøkelsen. Del to har vi kalt valutastrategi. Vi spurte om bedriften har en valutastrategi og om hvor den eventuelt er forankret.

I del tre fikk vi svar på hvilke typer valutasikring bedriftene benytter seg av og hva formålet med sikringen er. Her ønsker vi å få svar på hvordan de beskriver sin valutapraksis og hvordan de måler sine valutasikringsaktiviteter. Vi henviste de som ikke benytter noen form for valutasikring til siste del.

Den fjerde delen handler om valutaderivater. Her ønsker vi svar på om bedriftene benytter seg av valutaderivater og eventuelt om formålet var sikring og/eller spekulasjon. Videre har spurte vi om de brukte valutaderivater i både 2003 og 2010. Dette for å avdekke om bedriften eksisterte på det tidspunktet Børsum og Ødegaard gjennomførte sin undersøkelse.

Vi spurte om bedriftenes utestående beholdning av valutaderivater per 31.12.2010, og deres gradering om ulike påstander om langsiktig valutasikring og –derivater. Til slutt i del fire spurte vi om holdningen til valutarisiko har endret seg fra før finanskrisen og til nå.

I den siste delen spurte vi de som ikke benytter valutasikring om årsaken til dette. Det avsluttende spørsmålet i undersøkelsen var hvilken stilling respondenten har i bedriften.

Spørreskjemaet ble pretestet av fagpersoner og testgruppen mente at spørreskjemaet var oversiktlig. Kort nok til at respondentene setter av tid til å svare, samtidig som vi kan få svar på det vi ønsker i henhold til problemstillingen. Spørreskjemaet ble laget som en internettbasert løsning der teknologien var levert av Questback.

6.4 Svakheter ved vårt spørreskjema

Grunner til at folk ikke svarer på enkelte spørsmål kan være at spørsmålet oppleves irrelevant, at man ikke forstår spørsmålet eller at man ikke har kunnskap om det det spørres om.

(Johannessen et al., 2005, c2004) Mange av spørsmålene som Børsum og Ødegaard (2004) brukte i sin undersøkelse er veldig omfattende. Den opprinnelige undersøkelsen er ment for store selskaper, hvor flere er børsnotert. Disse selskapene har sannsynligvis god kunnskap om fagområdet og godt grunnlag for å kunne besvare kompliserte spørsmål. En grunn til dette er at slike bedrifter ofte har egen finansavdeling hvor de ansatte er spesialiserte og har høy

kompetanse innen området. Vårt utvalg består hovedsakelig av små og mellomstore bedrifter som vi antar ikke besitter den samme kompetansen.

At spørsmålene blir besvart ut fra hvordan den personen som svarer oppfatter situasjonen bedriften befinner seg i kan være en svakhet jfr. avsnitt om risikopersepsjon.

6.5 Pretest

Siden spørsmålene i spørreskjemaet er relativt kompliserte anså vi det som ekstra viktig å utføre en pretest for å kvalitetssikre undersøkelsen. Vi valgte fem deltakere med forskjellig bakgrunn og på denne måten kunne se på spørreskjemaet med ulikt fokus. Tre av dem er ansatt ved Høgskolen Stord/Haugesund og representerer fagfelt som finans og samfunnsøkonomi, de to andre er ansatt i bedrifter som er eksponert for valutarisiko. Ved å foreta en pretest fikk vi ulike tilbakemeldinger om hva som er bra eller hva som eventuelt kunne gjøres bedre.¹⁴

6.6 Ferdigstillelse og utsendelse

For å få et generaliserbart svar om andel eksponerte bedrifter, må man også få en bekreftelse på de bedriftene som ikke er eksponert. Derfor ble det bedt om svar fra både de som er og de som ikke er eksponert for valutarisiko.

Ved utsendelse av den endelige spørreundersøkelsen var Haugsund Næringsforening (HN) svært behjelpelige, men av hensyn til sine medlemmer kunne de ikke oppgi kontaktinformasjon om dem. Siden vi ikke hadde tilgang til e-postadressene, tok HN ansvaret med å sende e-post til sine ca 250 direktmedlemmer med link til vår spørreundersøkelse. I de tilfellene hvor medlemmene er organisasjoner som representerer en gruppe bedrifter, ble disse bedt om å sende e-posten videre til sine medlemsbedrifter.

En stor svakhet er at vi ikke vet nøyaktig antall bedrifter som faktisk har fått e-posten. Vi vet heller ikke hvor mange som har lest e-posten. Dette fører til at vi ikke har mulighet til å beregne en svarprosent.

Johannessen et. al (2010) hevder at svarprosenten er avhengig av hvilket tema en har valgt i forhold til utvalget. Et tema som berører respondentene i stor grad, vil mest sannsynlig gi høy svarprosent i motsetning til et tema som berører respondentene i liten grad, som mest

¹⁴ Vedlegg 3

sannsynlig vil gi lav svarprosent. Det er viktig at den som svarer har kunnskap om dét det spørres om. Vi valgte derfor å påpeke at undersøkelsen helst burde bli besvart av en som jobber med økonomistyring. Vi antar at det vil bli et stort bortfall av respondenter da flere av medlemsbedriftene mest sannsynlig ikke føler seg eksponert for valutarisiko og dermed ikke finner emnet interessant. Undersøkelsen kan da føles irrelevant for disse respondentene.

6.7 Purring

En uke etter utsendelse sendte HN en purring på e-post. E-posten inneholdt det opprinnelige brevet, samtidig som respondentene på ny ble gjort oppmerksom på undersøkelsen. Spørreundersøkelsen var tilgjengelig i 19 dager.

7 Analyse

Av de ca 1400 potensielle respondentene fikk vi bare svar fra 81 bedrifter. Vi kan dermed ikke på noen måte generalisere resultatene. Våre resultater vil dermed kun gi svake antydninger. Svarprosenten er så lav at forutsetninger for sammenligning med Børsum og Ødegaard (2004) sin undersøkelse ikke lenger er til stede. En annen svakhet ved undersøkelsen vil være at vi ikke lenger har et representativt og tilfeldig utvalg av respondenter. Utvalget blir dermed ikke representativt for næringsforeningen heller. Respondentene er de bedriftene som er medlem i Haugesundregionens Næringsforening, som har fått e-post og som har lest e-posten og funnet emnet interessant.

Vi har ingen forutsetninger for å kunne si noe om de bedriftene som ikke har besvart spørreundersøkelsen. Likevel kan vi stille oss spørsmål om den lave svarprosenten kan ha bakgrunn i manglende kunnskap og bevissthet. I teorien står det at svarprosenten er avhengig av hvilket tema en har valgt og hvilken grad temaet berører respondentene (Johannessen et al., 2010). Ut fra denne teorien kan den lave svarprosenten begrunnes med at temaet ikke berører bedriftene i Haugesundsregionen i tilstrekkelig grad. Det er derimot lite sannsynlig at store deler av Haugesundsregionen ikke blir påvirket av endringer i kronekursen, altså at bedriftene ikke er eksponert for valutarisiko. Dermed skulle en tro at valutarisiko er et tema som berører mange bedrifter. En grunn til at bedrifter har unnlatt å svare kan da være at de ikke vet at de er eksponert for valutarisiko og dermed ikke har noen grunn til at de trenger valutasikring. Dette kan bidra til lite interesse for dette emnet. En annen årsak kan være at dette er en studentundersøkelse og at respondentene føler at “kostnaden” ved å besvare undersøkelsen ikke står i forhold til “nyttien”. Det kan også hende at respondentene kan ha trykket feil, de kan ha misforstått spørsmålene, og språket kan ha blitt opplevd som vanskelig.

Vi må forholde oss til de 81 besvarelsene vi har fått, og starter med å ta utgangspunkt i spørsmål 8 om hvilke typer valutasikring bedriftene benytter. Videre vil vi drøfte svarene på spørsmål 17 om hvordan bedriftens holdning er nå i forhold til før finanskrisen inntraff.

Hovedandelen av de som har svart er jevnt fordelt mellom handel og service og kategorien for andre bransjer. Til sammen utgjør disse 64 av 80 bedrifter. De resterende 36 er fordelt mellom

bank/forsikring/finans, eiendom, maritim sektor og offentlig sektor. Geografisk er bedriftene spredt utover kommunene i hele Haugesundsregionen, utenom Bokn og Utsira. Flertallet på 39 bedrifter holder til i Haugesund kommune, 19 av bedriftene holder til i Karmøy kommune og 12 i Tysvær kommune. Bedriftene hadde mulighet til å krysse av for flere alternativer, ettersom noen av bedriftene holder til i flere kommuner samtidig.

Hovedandelen av de 79 bedriftene som har svart på spørsmålet om antall ansatte kommer inn under betegnelsen små bedrifter. 36 av dem har 1-9 ansatte og 24 har 10-49 ansatte.¹⁵

Ut i fra tabellene kan man lese ut prosentandel for hvert svaralternativ, og verdien viser antall respondenter som har svart på hvert av alternativene.

Har bedriften valutaeksponering?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	30,9 %	25
2 Nei	66,7 %	54
3 Vet ikke	2,5 %	2
Total		81

Tabell 1 Valutaeksponering

Ut ifra Tabell 1 ser vi at 25 av totalt 81 bedrifter har svart at de er eksponert for valutarisiko, mens 54 bedrifter har svart at de ikke er eksponert for valutarisiko. De resterende to vet ikke.¹⁶ Dette kan være en antydning på at bedrifter i Haugesundsregionen ikke ser på seg selv som eksponert for valutarisiko. Vi vil ta utgangspunkt i de 25 bedriftene som har svart at de er eksponert for valutarisiko og se nærmere på hvilke sikringsinstrument de bruker.

¹⁵ For mer informasjon om demografiske forhold, se vedlegg 5

¹⁶ Vedlegg 5

Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ingen former for valutasikring	43,5 %	10
2 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)	34,8 %	8
3 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	13,0 %	3
4 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)	17,4 %	4
5 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	21,7 %	5
6 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	17,4 %	4
7 Annet	0,0 %	0
Total		23

Tabell 2 Ulike typer valutasikring bedriftene benytter

Ut i fra Tabell 2 kan vi se at 10 av 23 respondenter har svart at de ikke bruker noen form for valutasikring. Åtte bedrifter bruker valutaderivater, fem bedrifter fakturerer utlandske kunder helt eller delvis i norske kroner. Fire bedrifter kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i, eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i. Fire bedrifter har svart at de har eller planlegger å flytte hele eller deler av virksomheten til utlandet og det siste resultatet er at tre bedrifter låner eller plasserer midler i utlandsk valuta. På spørsmålet om hvilke typer valutasikring som benyttes kunne bedriftene svare på flere av alternativene. Når vi ser bort i fra de som ikke bruker sikring, kan det se ut til at valutaderivater er den mest anvendte sikringsmetoden blant bedrifter i Haugesundsregionen. Samlet sett er det likevel ulike former for naturlig sikring som blir mest benyttet.

Respondentenes begrunnelse til dette kan vi lese ut fra Tabell 3.

Hvorfor benytter IKKE bedriften valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ikke eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad	53,3 %	8
2 Har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakursen	20,0 %	3
3 Kostnadene ved valutasikring er større enn nytten	26,7 %	4
4 Naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta	13,3 %	2
5 Bedriftens eiere er ikke tjent med valutasikring	13,3 %	2
6 Mangler tilstrekkelig kjennskap til eller kompetanse om valutasikring	20,0 %	3
7 Kan justere prisene på produktene ved endringer i valutakursen	26,7 %	4
8 Problemer knyttet til den regnskapsmessige behandlingen av valutasikring	0,0 %	0
9 Valutasikring er ikke tilgjengelig for bedriften	0,0 %	0
10 Annet	6,7 %	1
Total		15

Tabell 3 Respondentenes begrunnelse for at bedriftene ikke benytter seg av valutasikring

Hovedtyngden på åtte bedrifter oppgir at årsaken er at de ikke er eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad. Tre bedrifter mener de har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakurser, fire bedrifter oppgir at kostnaden er større enn nytten, to er naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta, to bedrifter mener også at eierne ikke er tjent med valutasikring. Tre bedrifter svarer at de ikke har tilstrekkelig kjennskap eller kompetanse om valutasikring og fire bedrifter sier de kan justere prisene på produktene ved endringer i valutakursen. Én bedrift har svart annet. Som vi ser i Tabell 2 oppgir ti bedrifter at de ikke bruker noen form for valutasikring samtidig som Tabell 3 viser at 15 bedrifter har svart på hvorfor de ikke benytter seg av noen form for sikring. Dette vil vi se nærmere på under drøftingen.

Videre ville vi se om holdninger til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff kan være medvirkende til valg av sikringsstrategi.

Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Mer bevisst	28,6 %	6
2 Mindre bevisst	4,8 %	1
3 Uendret	57,1 %	12
4 Vet ikke	9,5 %	2
Total		21

Tabell 4 Bedrifters holdning til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff

Av de 25 bedriftene som har svart at de er eksponert for valutarisiko, ser vi ut ifra Tabell 4 at det kun er 21 som har svart på spørsmålet om hvordan deres holdning til valutarisiko er nå i forhold til før finanskrisen inntraff. Hovedandelen på 12 bedrifter har svart at de ikke har endret sin holdning, seks bedrifter er blitt mer bevisste nå, mens én bedrift er blitt mindre bevisst. To bedrifter vet ikke. Vi har laget filter på disse forskjellige holdningene. Det vil si at vi velger ett eller flere spørsmål og kun enkelte av svaralternativene og låser disse for å se om det er noen sammenheng mellom ulike kombinasjoner av besvarelsene.

Videre ser vi på de 12 bedriftene som oppgir at de har uendret holdning til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff.¹⁷ Ti av disse bedriftene har en valutastrategi som er forankret enten i ledelsen eller i styret. Dette kan tyde på at de allerede har en bevisst holdning til valutarisiko.

Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ingen former for valutasikring	18,2 %	2
2 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)	54,5 %	6
3 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	9,1 %	1
4 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)	27,3 %	3
5 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	18,2 %	2
6 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	27,3 %	3
7 Annet	0,0 %	0
Total		11

Tabell 5 Ulike former for valutasikring blant bedrifter som oppgir at de har uendret holdning

¹⁷ Vedlegg 6

Vi ser i Tabell 5 at alle typer valutasikring som er presentert i undersøkelsen blir benyttet av bedriftene som både er eksponert for valutarisiko og har uendret holdning til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen. Dette indikerer at respondentene representerer bedrifter med kunnskap om og et bevisst forhold til valutasikring. Seks bedrifter har svart at de bruker valutaderivater, dette blir dermed den mest vanlige sikringsmetoden blant disse bedriftene. Ut fra rådata ser vi at fire av de seks bedriftene som bruker valutaderivater oppgir at formålet er sikring.

Vi ser videre på de bedriftene som svarte at de er eksponert for valutarisiko og samtidig svarte at de er blitt mer bevisste på bedriftens holdning til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff. Ut ifra dette filteret er det seks bedrifter vi ser videre på.¹⁸

Har bedriften en valutastrategi?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	33,3 %	2
2 Nei	66,7 %	4
Total		6

Tabell 6 Oversikt over om bedrifter som er eksponert, og samtidig mer bevisst på valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff, har en valutastrategi

Tabell 6 viser at to av bedriftene har en valutastrategi, mens de fire resterende ikke har det.

Hvor er valutastrategien forankret?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Styret	50,0 %	2
2 Ledelsen	25,0 %	1
3 Økonomi / Finansavdeling	25,0 %	1
Total		4

Tabell 7 Forankring av valutastrategi blant bedrifter som oppgir at de er mer bevisst

Ut fra Tabell 7 ser vi at fire bedrifter har svart hvor valutastrategien er forankret. Vi kan stille spørsmål rundt dette resultatet da vi har sett fra Tabell 6 at bare to bedrifter oppgir at de har en valutastrategi. Mulige årsaker til dette resultatet kan kanskje være at respondenten ikke har forstått spørsmålet, at den ikke har kjennskap til emnet eller har gitt et tilfeldig svar. Neste spørsmål tar for seg hvilken type valutasikringsstrategi bedriftene benytter.

¹⁸ Vedlegg 7

Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ingen former for valutasikring	50,0 %	3
2 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)	33,3 %	2
3 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	16,7 %	1
4 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)	16,7 %	1
5 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	50,0 %	3
6 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	16,7 %	1
7 Annet	0,0 %	0
Total		6

Tabell 8 Fordeling av valutasikringsformer som benyttes av de bedriftene som oppgir at de er mer bevisste

I Tabell 8 har bedriftene svart på flere av alternativene. Tre av bedriftene som er eksponert og blitt mer bevisst på valutarisiko benytter seg ikke av noen former for valutasikring. Dette er et resultat som vi ønsker å se nærmere på. Vi filtrerer ytterligere med utgangspunkt i de som i Tabell 8 svarte at de ikke benytter noen form for valutasikring.¹⁹ Det viste seg at to av de tre som svarte at de ikke brukte noen form for valutasikring, likevel svarte de at de fakturerer sine utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner. Dette tyder på at de ikke anser at fakturering av utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner, er en form for valutasikring. Ut fra rådata kan vi se at de tre som oppgir at de ikke bruker noen form for valutasikring begrunner dette med at de ikke er eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad, at de mangler kjennskap til eller kompetanse om valutasikring og/eller at de kan justere prisene på produktene sine ved endringer i valutakurser.

Vi ser så på den ene respondenten som svarer at den er mindre bevisst på valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff.²⁰ Dette er en bedrift innenfor salg- og servicebransjen med 10-49 ansatte. Bedriften har en valutastrategi og den er forankret i ledelsen. De oppgir at de sikrer seg ved å låne eller plassere penger i utlandsk valuta. Bedriften legger vekt på å sikre langsiktig valutarisiko, og tilpasser sin valutasikringspraksis til bransjen for øvrig. Dette er faktorer som kan tyde på at dette er en bedrift som har god kjennskap til og bevissthet rundt valutarisiko.

¹⁹ Vedlegg 8

²⁰ Vedlegg 9

8 Drøfting

Først vil vi se på resultatene av analysen som viser valg av sikringsinstrument. Ut fra Børsum og Ødegaard (2004) sin undersøkelse kan vi se at valutaderivater er det mest anvendte sikringsinstrumentet. Dette er i tråd med vårt resultat.

Vi stiller spørsmål rundt resultatene i Tabell 2 som viser at ti bedrifter oppgir at de ikke bruker noen form for valutasikring samtidig som vi i Tabell 3 ser at 15 bedrifter har svart på *hvorfor* de ikke benytter seg av noen form for sikring. Dette kan tyde på at bedriftene ikke vet med sikkerhet hva de har svart på, at de ikke har god nok kjennskap til emnet og svarer det alternativet som ligger nærmest det de tror, eller at spørsmålet har blitt besvart uten at respondenten har tenkt godt nok gjennom hva spørsmålet egentlig handler om.

Når vi ser på grunnene de oppgir for ikke å bruke noen form for sikring ser vi at de fleste svarer at de ikke er eksponert i tilstrekkelig grad. Det kan godt være at denne påstanden stemmer, men hvis vi ser det i sammenheng med den lave svarprosenten på undersøkelsen vår kan det være grunn til å tro at lite kunnskap og bevissthet gjelder også her. En annen grunn til at bedriftene ikke benytter noen form for sikring kan være at kostnaden er større enn nytten. Dette kan også stemme, men vi stiller oss spørsmål om dette er noe respondentene vet, eller de bare antar. Vi kan spørre oss om bedriftene har gode nok forutsetninger til å vurdere hva den reelle kostnaden er, og hvor stor nytte de kan ha av sikringen. En kost/nytte analyse forutsetter veldig god kjennskap til detaljene for at resultatet av analysen skal være til å stole på.

I henhold til teorien om persepsjon under punkt 3.5 er erfaring og kunnskap blant ulike faktorer som påvirker vår holdning til valutarisiko. Basert på teorien til Jacobsen og Thorsvik (2007) mener vi at finanskrisen er en hendelse som har gjort at de som opplevde den bør ha blitt en erfaring rikere og endret sin atferd deretter. Med bakgrunn i denne teorien finner vi det interessant å se om holdningene til valutarisiko blant bedriftene i Haugesundsregionen har endret seg fra før finanskrisen inntraff og til nå. Hvordan holdningen har endret seg er ikke utelukkende på grunn av finanskrisen. Vi har i problemstillingen tatt utgangspunkt i faktoren rundt finanskrisen, men selve tidsforløpet og endring i størrelse og forretningsmessige forhold kan også være medvirkende årsaker. Vi ser nærmere på resultatene fra hvert av svaralternativene i spørsmålet angående holdning og ser etter om det er noen antydninger innenfor hver kategori.

Uendret holdning

Vi tar utgangspunkt i de 12 bedriftene som var eksponerte mot valutarisiko og som samtidig svarte at de hadde en uendret holdning til risikoen nå i forhold til før finanskrisen jfr. Tabell 4. Vi stilte oss spørsmålet om hvorfor de ikke har endret holdningen og hva grunnen til dette kan være. Ut ifra analysen kan vi ikke finne ut hvordan de førte strategien tidligere. Det kan hende de var lite bevisste på styring av valutarisiko tidligere og forsetter på samme vis, eller at de var svært bevisste før og fortsetter med det samme nå. Ut fra svarene ser vi tendenser til at de har god kompetanse og kunnskap om valutarisiko og risikostyring i og med at de har en valutastrategi, og at den er forankret i ledelsen eller styret (Hull, c2011).

En grunn til at holdningen deres er uendret kan være at de allerede har gode og innarbeidede systemer og strategier i forhold til valutarisiko. En annen grunn kan være at de ikke føler at en så stor krise har noe å si for deres bedrift, myndighetene styrer samfunnsøkonomien slik at enkelte bedrifter skal komme seg gjennom nedgangstider på en god måte. Et eksempel på dette kan være at en rentenedsettelse fører til økt handlekraft blant private og dermed fører til at bedrifter innen dette markedet klarer seg godt, tross alt. Dette er tiltak som blir benyttet for å redusere effektene ved store nasjonale kriser, men hva når krisen ikke er omfattende nok til at disse tiltakene blir satt i kraft? Staten vil antageligvis ikke gå inn og regulere på samme måte ved et slikt tilfelle. Hvis en ikke har kapital eller kapasitet til å tåle nedgangstider vil det være lurt å ha sikret seg.

Én bedrift av de 12 som har en uendret holdning til valutarisiko, oppgir at den ikke bruker noen form for valutasikring. Bedriften oppgir likevel at den har, eller planlegger, å flytte deler av virksomheten til utlandet. Dette kan tyde på at denne bedriften ikke vet at det å flytte deler av virksomheten til utlandet blir betraktet som en form for sikring, eller så kan det være at denne bedriften ikke bruker noen form for sikring nå og *planlegger* å flytte hele eller deler av driften til utlandet. Dette kan tyde på at bedriften likevel har gode kunnskaper om valutasikring. Totalt sett gir bedriftene, som ikke har endret sin holdning til risiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff, en svak antydning til at dette er bedrifter som har god kjennskap og kunnskap om valutasikring. Med disse resultatene kan det være grunn til å tro at noen bedrifter først og fremst tenker på valutaderivater når det er snakk om sikring. Dette kan tyde på at bedrifter ikke ser på naturlig sikring som et sikringsinstrument siden flere har svart at de benytter naturlige sikringsmetoder i tillegg til ingen form for sikring.

Mer bevisst holdning

Seks bedrifter oppgav at de er blitt mer bevisste nå enn før finanskrisen. Generelt sett skulle en tro at de som svarte at de var blitt mer bevisst, velger å sette seg godt inn i hva dette handler om og derfra begynner å utforme en strategi.

En antydning til at de seks bedriftene likevel ikke er mer bevisst er at fire av dem svarer at de ikke har en valutastrategi. Med bakgrunn i teorien til Jacobsen og Thorsvik (2007) om at ny kunnskap fører til endret handlingsmønster tenker vi at hvis de er mer bevisste vil de ser nærmere på temaet valutarisiko, sette seg inn i problemstillingen og finne løsninger som kan sikre dem mot valutarisiko. Funnene våre kan tyde på at selv om disse bedriftene sier de er mer bevisste, gjør de ikke mer ut av det enn bare å være mer bevisst på at det kan oppstå valutarisiko. Vi ville trodd at alle de seks bedriftene som sier de er blitt mer bevisste nå har en valutastrategi. I henhold til Roos et al. (2010) er det å lage en strategi det første og viktigste en bør starte med for å kunne gjøre bevisste valg. På den andre siden kan det være at bedriftene var veldig lite bevisst på valutarisiko før finanskrisen inntraff, og er mer bevisste på dette nå, men likevel ikke så bevisst at de har endret sitt handlingsmønster og dermed ikke har laget noen valutastrategi. Det hjelper ikke kun å være mer bevisst på mulige konsekvenser av situasjoner som kan oppstå. Altså hvis en innehar ny kunnskap bør en handle med utgangspunkt i denne nye lærdommen og i denne situasjonen bør en sørge for å sikre hele eller deler av kontantstrømmen mot valutarisiko.

Det synes også å være en svak tendens til at bedriftene som oppgir at de er blitt mer bevisste mangler kunnskap om valutasikring. To bedrifter har ingen strategi, men de oppgir likevel at strategien er forankret i styret eller ledelsen. Mulige årsaker til at de svarte slik kan være at de har misforstått spørsmålet, eller at de mangler kunnskap om risikostyring. Ut fra rådata kan vi se at de samme to bedriftene heller ikke benytter noen form for sikring, men likevel oppgir at de fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner. Dette er svar som kan tyde på at de har begrenset kompetanse om emnet. Å fakturere i den valutaen en har sine inntekter og kostnader i er en god form for valutasikring. Disse to bedriftene benytter allerede en god sikringsmetode og de bør fortsette med dette.

Mindre bevisst holdning

Én bedrift er blitt mindre bevisst på valutarisiko. Mulige årsaker kan være at den har misforstått spørsmålet, svaralternativet eller trykket feil. Ut ifra rådataene fant vi ut at denne bedriften tilhører salg- og servicebransjen, dette i seg selv kan være en mulig medvirkende årsak til en mindre bevisst holdning til valutarisiko.

I utgangspunktet ville denne bransjen være en de bransjene som merket ringvirkningene av finanskrisen godt, men det har vist seg at finanspolitiske tiltak på kort sikt har forhindre et kraftig fall i etterspørsel (Midthjell, 2010). For å hindre for store utslag på den økonomiske aktiviteten i forhold til finanskrisen brukte de norske myndighetene finansielle virkemidler. Ved å stimulere forbruket til privatpersoner og bedrifter ble det foretatt rentejusteringer slik at etterspørselen kunne bli opprettholdt. På denne måten ble bedriftene i salg- og servicebransjen til en viss grad beskyttet for konsekvensene av de sterke valutasvingningene under finanskrisen.

Den ene bedriften som oppgir at den har blitt mindre bevisst har også svart at deres valutasikringspraksis er tilpasset til samme praksis som bransjen for øvrig (Hull, c2008). Det kan se ut til at bedriftens reduserte bevissthet kan skyldes at hele denne bransjen har samme oppfatning av de ikke har så stor eksponering for valutarisiko.

Dersom myndighetene derimot ikke hadde stimulert etterspørselen ville de blitt mer direkte påvirket av valutarisikoen, og dermed ville denne bedriften gjerne ha svart at også de var blitt mer bevisst eller hadde hatt en uendret holdning til valutarisiko. Etter å ha analysert besvarelsen sitter vi igjen med et inntrykk om at dette er en bedrift som har god kjennskap til valutasikring. Det er derfor et lite paradoks at bedriften oppgir at de er mindre bevisst på valutarisiko nå enn før finanskrisen.

Det kan hende denne bedriften ikke lenger legger så mye vekt på valutarisiko da de kan ha kommet seg gjennom finanskrisen på en god måte, enten på grunn av myndighetenes tiltak eller på grunn av at deres strategi og egne tiltak var mer enn gode nok til å klare seg godt. En kombinasjon av disse faktorene kan også være med på å ta bort følelsen av å være eksponert for endringer i valutakurser.

Samme om man har en endret eller en uendret holdning til valutarisiko kan det diskuteres om sikring er nødvendig eller ikke. Valget bør være bevisst og en del av bedriftens strategi. For å få en strategi som er optimal for bedriften, med tanke på sikring eller ikke sikring, bør bedriften vurdere om de har kapital nok til å bære hele eller deler av risikoen selv, eller om de

vil betale prisen for en forutsigbar økonomi ved bruk av sikringsinstrumenter. De bør se på generelle fordeler og ulemper ved bruk av sikring (Hull, c2008).

Et argument for å sikre er ikke å havne i samme dårlige situasjon som mange bedrifter gjorde etter finanskrisen. Bankene har sett at mange bedrifter som ikke hadde sikret seg, og som på grunn av valutatap fikk negative resultater etter finanskrisen, fikk dårligere klassifisering i bankene. Som følge av dette fikk de høyere lånerente. I tillegg har leverandørene fokusert mye mer på bedriftenes betalingsevne de siste årene. Har bedriftene levert dårlige regnskap, som for eksempel som følge av valutatap, har det kunne medført at leverandørene har forlangt kontantoppgjør i stedet for kreditt.²¹ Ved at en ikke får kreditt hos leverandørene er bedriften avhengig av lån fra bankene, men på grunn av dårlige lånebetingelser kan dette føre til likviditetsproblemer. Blir disse problemene store nok, kan en i verste fall gå konkurs. Ved konkurs får en lite igjen for eiendelene sine.

Det kan altså være store fordeler med sikring, men en ulempe er at det kan være kostnadskrevenende. På lang sikt vil det ikke svare seg å ha sikring. Pengene en har brukt på sikring kan en i stedet for investere i noe annet.

Forutsetningen for å kunne la være å sikre seg, er at en må ha finansiell styrke nok til å tåle kraftige nedganger i valutakursene (Hull, c2011). Over lang tid vil oppganger og nedganger utjevne hverandre (Bodie et al., 2009). Dette kan sammenlignes med brannforsikring på hus. På lang sikt vil en ha stor kostnad ved forsikringen hvis uhellet aldri oppstår, men en ville fått veldig store kostnader hvis en brann oppstår og en ikke er forsikret. Har en derimot finansiell styrke nok til å takle kostnadene ved brann vil det på lang sikt være billigst å la være å sikre.²² Andre momenter en bør ta i betraktning når en skal avgjøre hvilken sikringsstrategi en vil føre, er aksjonærenes mulighet til å sikre seg selv og konkurrentenes valg av sikringsstrategi. Generelt skal man være forsiktig med å velge en avvikende strategi i forhold til konkurrentene. Bedriften bør ha en tilpassning til samme praksis som bransjen for øvrig (Hull, c2008). Ved å velge bransjenormen for sikring vil bedriften være like eksponert for valutarisiko som resten av bransjen. For å illustrere dette kan vi anta at en bedrift sikrer sine USD-inntekter på en kurs på 5.60 mens konkurrentene ikke sikrer seg, dersom da USD/NOK for eksempel svekker seg til 6.00 vil konkurrentene få en langt høyere inntjening enn

²¹ Mail fra DnB NOR Markets

²² Forelesningsnotater i Risk Management ved Dr John Hood, HSH, høst 2010

bedriften som hadde sikret seg. Bedriften med sikring vil dermed få redusert sin konkurranseevne i forhold til konkurrentene.²³

Når en har sett på alle aspektene ved å sikre eller å la være å sikre, vil neste steg være valg av sikringsstrategi. Beslutningen vil bli påvirket av persepsjon og risikoaversjon.

En bedrifts holdning til valutarisiko er basert på sammensetningen av de ansattes persepsjon av risiko. Hvor villig bedriften er til å påta seg risiko blir også påvirket av dette. Det er dermed god grunn til å tro at bedriftens holdning medvirker til valg av sikringsstrategi.

For øvrig må vi ta høyde for at besvarelsene i spørreundersøkelsen vår kan ha blitt påvirket av hvilken persepsjon den enkelte respondent har. Altså, det kan være at vedkommende har svart ut i fra sin holdninger i stedet for bedriftens holdninger til valutarisiko.

²³ Mail fra DnB NOR Markets

9 Konklusjon

Konklusjonen er laget på bakgrunn av denne problemstillingen:

Hvilke former for sikring benytter bedriftene i Haugesundsregionen for å sikre seg mot valutasingninger, hvordan er holdningen til valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff og medvirker holdningen valg av sikringsstrategi?

Resultatet fra spørreundersøkelsen viser, når vi ser på alle sikringsmetodene hver for seg, at det er valutaderivater, som for eksempel terminkontrakter og opsjoner, som er den vanligste formen for sikring. Vår slutning er imidlertid basert på svar blant de bedriftene som har valgt å benytte sikringsinstrumenter. Ser vi på de ulike formene for naturlig sikring samlet og sammenligner disse med valutaderivater, er det naturlig sikring som er mest benyttet.

Hvordan holdningen til valutarisiko er nå i forhold til før finanskrisen inntraff er det vanskelig å si noe generelt om, men flertallet på 12 av 21 har svart at de ikke har endret holdningen sin til risiko nå i forhold til før finanskrisen inntraff. Ut i fra analysen så vi antydninger til noen interessante observasjoner. Det ene er at de bedriftene som oppgir at de ikke har endret holdning, samt den bedriften som svarte at den er mindre bevisst, gir oss et inntrykk av at de har god kunnskap om valutasikring. Det andre er at bedriftene som har svart at de er mer bevisst gir antydninger til at de ikke har god kjennskap til valutasikringspraksis. Vi vil med denne observasjonen foreslå mulige tiltak en kan gjøre for å heve kunnskapsnivået.

Ut i fra vår analyse kan vi ikke si noe om at holdninger til valutarisiko medvirker til valg av sikringsstrategi, men med bakgrunn i teorien er det grunn til å tro at dette stemmer.

Forslag til tiltak

Vi foreslår at det settes fokus blant annet på valutarisiko, valutaeksponering og sikringsstrategi slik at flere bedrifter har mulighet til å heve kunnskapsnivået. De fleste bankene tilbyr kurs og seminarer for kundene sine. Vi har tro på at et lavterskeltilbud, som for eksempel frokostkurs hos Haugesundsregionens Næringsforening, kan være en god arena for innføring i temaet i og med at de ikke har noen salgsinsentiver. Et annet mulig tiltak kan være kurs om emnet på HSH rettet mot bedriftsledere, økonomiledelse og lignende.

Vi tror også at økt fokus på valutarisiko kan føre til økt interesse for temaet. Dette kan bidra til at bedrifter får økt kunnskap om valutasikring, og dermed kan gjøre et mer bevisst valg slik at de vil kunne føre en valutastrategi som er tilpasset sin bedrift med hensyn til deres valutaeksponering. Økt fokus på og kunnskap om valutarisiko kan føre til at enkeltbedrifter står sterkere og får en mer forutsigbar økonomi. På sikt kan også Haugesundsregionen samlet sett bli bedre rustet mot valutasvingninger.

Det er på sin plass å gjenta at resultatene fra denne undersøkelsen ikke på noen måte kan generaliseres da de er basert på svar fra 81 av ca 1400 bedrifter.

10 Referanse

Aas, L. (2006). Hvorfor strategisk risikostyring? *Magma*, 9 (4), [33]-39

Bodie, Z., Kane, A., & Marcus, A. J. (2009). *Investments*. Boston, Mass.: McGraw-Hill.

Børsum, Ø. G. (2005). Valutasikring i norske selskaper. *Praktisk Økonomi & Finans*, 22 (1), 83-99

DnB NOR. (2011). *MiFID - kundeavtale*. Retrieved 05/15, 2011, from <https://www.dnbnor.no/mifid>

DnB NOR Markets. (2011). *Valutasikring*. Retrieved Mai/ 06, 2011, from <https://www.dnbnor.no/bedrift/markets/valuta-renter/valuta-og-rentesikring/merinfo/hva-er-valutasikring.html>

Henriksen, E., & Windheim, I. (2008). Finanskrisen - årsaker, virkninger og tiltak. *Hvor Hender Det?, 2008-2009*(9). Oslo: NUPI

Hopper, G. P. (1997). What determines the exchange rate: Economic factors or.. *Business Review (Federal Reserve Bank of Philadelphia)*, , 17.

Hull, J. (c2008). *Fundamentals of futures and options markets*. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall.

Hull, J. (c2011). *Fundamentals of futures and options markets*. Boston: Pearson.

Jacobsen, D. I., & Thorsvik, J. (c2007). *Hvordan organisasjoner fungerer*. Bergen: Fagbokforl.

Johannessen, A., Kristoffersen, L., & Tufte, P. A. (2005, c2004). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. Oslo: Abstrakt forl.

Johannessen, A., Tufte, P. A., & Kristoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt.

Kaufmann, G., & Kaufmann, A. (c2009). *Psykologi i organisasjon og ledelse*. Bergen: Fagbokforl.

Mellemseter, S. (2006). Risikostyring i praksis. *Magma*, , [40]-47

Midthjell, N. L. (2010). Finanspolitikk og finanskrise – hvilken effekt har egentlig. *Penger Og Kreditt [Elektronisk Ressurs]*, , 32-

46

NOU 2011:1 (2011). *Bedre rustet mot finanskriser: Finanskriseutvalgets utredning*. Oslo: Statens forvaltningstjeneste.

Informasjonsforvaltning.

Rognsaa, A. (c2003). *Prosjektoppgaven: Krav til utforming*. Oslo: Universitetsforl.

Roos, G., Krogh, G. v., Roos, J., & Boldt-Christmas, L. (2010). *Strategi: En innføring*. Bergen: Fagbokforl.

Wallpapers Desktop DiQ. (2011). *Foreign currency*. Retrieved 05/17, 2011, from [http://wallpaper-](http://wallpapers.org/21__Foreign_Currency.htm)

[s.org/21__Foreign_Currency.htm](http://wallpapers.org/21__Foreign_Currency.htm)

Waring, A. E., & Glendon, A. I. (1998). *Managing risk*. London: Thomson.

Norges Bank
Pb 1179 Sentrum
0107 OSLO

Irene Klausen 127605@studpost.hsh.no
Sølvi Ytreland 127617@studpost.hsh.no

Haugesund 2010-11-05

AD. Spørsmål om tilgang til råmateriale

Vi er to studenter som går på bachelorstudiet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord/Haugesund (HSH). Vår fordypning er finans og økonomistyring og vi skal skrive en bacheloroppgave i henhold til dette.

Utgangspunkt for oppgaven:

Siste års svingninger i verdens rente-, råvare- og valutamarkeder har igjen vist at mange norske bedrifter er følsomme for endringer i valutakurs, renter og råvarepriser, både i positiv og negativ retning. Vi lurer på hvordan bedrifter kan beskytte seg mot slike svingninger, og hva foretakene faktisk gjør for å sikre seg. Vi vil spesielt se på om bevisstheten og praksisen har endret seg etter finanskrisen.

For å kartlegge lokale bedrifters praksis mht. bruk og utbredelse av sikringsinstrumenter som et ledd i bedriftens finansielle risikostyring vil vi foreta en spørreundersøkelse. Vi har tilgang til ca 1400 bedrifter på Haugalandet som vi skal sende undersøkelsen til.

Opgaven skrives etter initiativ fra DnB NOR Markets i Haugesund. Vår kontaktperson er leder/ megler Jostein Aksdal (jostein.aksdal@dnbnor.no)

Vi har lest artikkelen *Valutasikring i norske selskaper* som kom ut i etterkant av undersøkelsen dere foretok for Norges Bank i 2004. Vi ønsker å bruke deres undersøkelse som sammenligningsgrunnlag for å finne ut om der er signifikante forskjeller på deres resultater og våre.

I denne forbindelse lurer vi på om det er mulig å få tilgang til spørsmålene og råmaterialet fra undersøkelsen slik at vi kan utarbeide en spørreundersøkelse som lar seg sammenligne med deres. Hadde vi fått tilgang til dette kunne vi ha foretatt ulike statistiske analyser som ville vært interessante for problemstillingen vår.

Gjennom hele oppgaveskrivingen vil vi bli veiledet av kyndige fagpersoner og vi vil behandle all informasjon etter forskningsetiske prinsipper og retningslinjer. Hvis det er noe mer dere ønsker å vite, ta gjerne kontakt med studieleder Gro Nesheim tlf 412 09 459.

Vennlig hilsen

Sølvi Ytreland

Irene Klausen

Del I GENERELL INFORMASJON

Undersøkelsen ble sendt ut til 580 norske foretak. Totalt 214 besvarelser kom inn, hvorav 169 hadde valutaeksponering. Av disse har 143 besvart hele undersøkelsen. 10 respondenter er fjernet fordi de er del av et konsern som forestår hele eller deler av valutasikringen. Totalt gjenstår 133 dermed relevante besvarelser. Resultatene for disse relevante besvarelsene er oppsummert nedenfor.

1. Hvilke(n) bransje(r) tilhører bedriften?

Bransje	antall*	andel
Materialer	23	17 %
Kapitalvarer	21	16 %
Transport	18	14 %
Konsumentvarer	18	14 %
Kommersielle tjenester og I	16	12 %
Energi	15	11 %
Forbruksvarer	13	10 %
Informasjonsteknologi	12	9 %
Forsyningsbedrifter	3	2 %
Helsevern	2	2 %
Telekommunikasjon	1	1 %
Ikke oppgitt bransje	6	5 %

* Hvorav 11 har oppgitt å tilhøre mer enn en bransje

2.1. Omsetning i 2003 (mill. NOK)

Omsetning	mil. kr.	Fordeling	antall
Totalt	950 800	< 100 millioner	25
Gjennomsnitt	7 100	100 - 1000 millioner	74
Median	300	1 mrd. - 10 mrd.	26
Standardavvik	35 900	> 10 mrd.	8

2.2. Balanse 31.12.2003 (mill. NOK)

Balanse	mil. kr.	Fordeling	antall
Totalt	814 400	< 100 millioner	43
Gjennomsnitt	6 100	100 - 1000 millioner	59
Median	300	1 mrd. - 10 mrd.	22
Standardavvik	28 400	> 10 mrd.	9

3. Har bedriften brukt finansielle derivater i 2003?

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer.

	Sikring / Hedging	Profitt / Spekulasjon
Valutaderivater	77 (58%)	5 (4%)
Rentederivater	30 (23%)	4 (3%)
Råvarederivater	12 (9%)	4 (3%)

Del II VALUTAÆKSPONERING OG SIKRINGSGRAD
4. Valutainntekter og valutakostnader i 2003 (i prosent av total omsetning)

Med valutainntekter og -kostnader menes inntekter og kostnader i annen valuta enn norske kroner (ikke valutagevinst eller -tap).

Kryss av i både kolonnen for inntekter og i kolonnen for kostnader.

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Inntekter	33 (25%)	39 (29%)	7 (5%)	20 (15%)	32 (24%)	2 (2%)
Kostnader	10 (8%)	67 (50%)	31 (23%)	16 (12%)	8 (6%)	1 (1%)

5. Hvor stor andel av valutainntektene og valutakostnadene ble sikret?

Vennligst kryss av i enten alternativ A eller alternativ B.

Med netto menes valutainntekter minus valutakostnader. Med sikring menes alle former for valutasikring (inkludert valutamatching mellom inntekter og kostnader, operasjonell sikring, sikring gjennom finansiering, bruk av valutaderivater m.v.).

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Alt A: Valutainntekter	55 (41%)	10 (8%)	10 (8%)	11 (8%)	11 (8%)	36 (27%)
Alt.A: Valutakostnader	47 (35%)	18 (14%)	9 (7%)	10 (8%)	14 (11%)	35 (26%)
Alt.B: Netto	27 (20%)	15 (11%)	6 (5%)	14 (11%)	13 (10%)	58 (44%)

6. I hvilken grad sikres følgende typer valutainntekter og valutakostnader?

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Kontraktsfestede transaksjoner inntil ett år frem	45 (34%)	15 (11%)	9 (7%)	15 (11%)	30 (23%)	19 (14%)
Kontraktsfestede transaksjoner mer enn ett år frem	59 (44%)	9 (7%)	6 (5%)	6 (5%)	17 (13%)	36 (27%)
Forventede (ikke-kontraktsfestede) transaksjoner inntil ett år frem	60 (45%)	15 (11%)	11 (8%)	13 (10%)	8 (6%)	26 (20%)
Forventede (ikke-kontraktsfestede) transaksjoner mer enn ett år frem	78 (59%)	9 (7%)	11 (8%)	2 (2%)	0 (0%)	33 (25%)

7. Beholdning av eiendeler og gjeld i valuta pr. 31.12.2003 (i prosent av bedriftens samlede balanse)

Med eiendeler og gjeld i valuta menes eiendeler og gjeld i annen valuta enn norske kroner.

Kryss av i både kolonnen for eiendeler og kolonnen for gjeld.

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Eiendeler	42 (32%)	48 (36%)	16 (12%)	13 (10%)	9 (7%)	5 (4%)
Gjeld	37 (28%)	55 (41%)	17 (13%)	11 (8%)	8 (6%)	5 (4%)

8. Hvor stor andel av eiendeler og gjeld i valuta ble sikret?

Vennligst kryss av i enten alternativ A eller alternativ B.

Med netto menes eiendeler i valuta minus gjeld i valuta. Med sikring menes alle former for valutasikring (inkludert operasjonell sikring, sikring gjennom finansiering, bruk av valutaderivater m.v.).

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Alt A: Eiendeler i valuta	80 (60%)	11 (8%)	3 (2%)	6 (5%)	2 (2%)	31 (23%)
Alt.A: Gjeld i valuta	77 (58%)	9 (7%)	1 (1%)	7 (5%)	5 (4%)	34 (26%)
Alt.B: Netto	58 (44%)	14 (11%)	3 (2%)	7 (5%)	9 (7%)	42 (32%)

9. Hvor stor andel av planlagte investeringer i valuta sikres vanligvis?

Med planlagte investeringer menes alle fremtidige investeringer som skal balanseføres (men som ikke inngår i balansen per i dag). Med investeringer i valuta menes investeringer i annen valuta enn norske kroner.

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Planlagte investeringer i valuta	94 (71%)	11 (8%)	9 (7%)	6 (5%)	11 (8%)	2 (2%)

Dersom bedriften verken har hatt valutaeksponering eller benyttet valutasikring (dette tilsvarer kryss i kolonnen 0 % på spørsmålene 4-9) og i tillegg ikke har benyttet valutaderivater (jf. spørsmål. 3) kan undersøkelsen avsluttes.

Vennligst send skjemaet til Norges Bank i vedlagt svarkonvolutt.

Del III VURDERING AV VALUTARISIKO OG BRUK AV VALUTASTRATEGI

10. Hvilke metoder eller måleparametre bruker bedriften for å vurdere valutarisiko?

Vennligst kryss av alle alternativ som passer per kategori (linje).

	Ingen metode	Estimering av eksponering	Value at Risk	Cash Flow at Risk	Stress-analyse	Scenario-analyse	Andre metoder	Ikke besvart
Transaksjonsrisiko	32 (24%)	69 (52%)	8 (6%)	25 (19%)	3 (2%)	8 (6%)	7 (5%)	7 (5%)
Balanserisiko	44 (33%)	52 (39%)	10 (8%)	8 (6%)	3 (2%)	4 (3%)	6 (5%)	20 (15%)

11. Har bedriften en valutastrategi?

Har bedriften en valutastrategi?	antall	andel
Ja	94	71 %
Nei	38	29 %
Ikke besvart	1	1 %

11.1. Hvor er valutastrategien forankret?

Hvor er valutastrategien forankret?	antall	andel*
Styret	67	71 %
Ledelsen	19	20 %
Økonomi / Finansavdeling	8	9 %

* Andel av totalt 94 bedrifter med valutastrategi

11.2. Åpner valutastrategien for at bedriften kan ha et eget syn på kursutviklingen?

Åpner valutastrategien for at bedriften kan ha et eget syn på kursutviklingen?	antall	andel*
Ja	54	57 %
Nei	39	41 %
Ikke besvart	1	1 %

* Andel av totalt 94 bedrifter med valutastrategi

Del IV VALUTASIKRING
12. Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer.

Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?	antall	andel
Ingen former for valutasikring	9	7 %
Valutaderivater	81	61 %
Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	57	43 %
Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i*	55	41 %
Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	42	32 %
Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	13	10 %
Annet	4	3 %
Ikke besvart	4	3 %

* Eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i.

Dersom bedriften ikke benytter noen former for valutasikring, vennligst gå til spørsmål 17.

13. Hvorfor ønsker bedriften å benytte valutasikring?

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer.

Hvorfor ønsker bedriften å benytte valutasikring?	antall	andel
Redusere svingninger i inntekter eller kostnader i valuta	96	72 %
Redusere risikoen for eierne	47	35 %
Redusere risikoen for finansielle problemer (likviditetsprobl. e.l.)	33	25 %
Redusere bedriftens kapitalkostnad	24	18 %
Utnytte renteforskjeller mellom ulike valutaer	10	8 %
Følge dominerende praksis i bransjen	6	5 %
Utnytte bedriftens spesialkompetanse innen valuta (til profitt / spekulasjon e.l.)	3	2 %
Sikre at skattereduserende poster kommer til utnyttelse (fremførbare underskudd e.l.)	1	1 %
Annet	9	7 %
Ikke besvart	21	16 %

14. I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis?

(1 = Stemmer i svært liten grad, 5 = Stemmer i svært stor grad).

Bedriftens faktiske praksis innen valutasikring innebærer...	1	2	3	4	5	Vet ikke	Ikke besvart
...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert	22 (17%)	18 (14%)	21 (16%)	28 (21%)	21 (16%)	3 (2%)	20 (15%)
...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret	44 (33%)	26 (20%)	18 (14%)	18 (14%)	3 (2%)	6 (5%)	18 (14%)
...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta	31 (23%)	13 (10%)	16 (12%)	24 (18%)	24 (18%)	4 (3%)	21 (16%)
...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid er begrenset av en kjent maksimalverdi	35 (26%)	18 (14%)	19 (14%)	23 (17%)	11 (8%)	7 (5%)	20 (15%)
...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig	30 (23%)	15 (11%)	18 (14%)	6 (5%)	4 (3%)	39 (29%)	21 (16%)

15. Hvordan evaluerer bedriften sine valutasikringsaktiviteter?

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer.

Hvordan evaluerer bedriften sine valutasikringsaktiviteter?	antall	andel
Absolutt profit/tap	43	32 %
Terminkurs	35	26 %
Andel sikret (i forhold til en benchmark f.eks. 50% sikring av alle valutastrømmer)	30	23 %
Redusert variabilitet eller redusert nedsiderisiko	29	22 %
Skjønnsmessig vurdering uten bruk av kvantitativt mål eller benchmark	26	20 %
Spotkurs	20	15 %
Risikojustert avkastning	1	1 %
Annet	3	2 %
Ikke besvart	23	17 %

Del V VALUTADERIVATER
16. Benytter bedriften valutaderivater?

Benytter bedriften valutaderivater?	antall	andel
Ja	76	57 %
Nei	56	42 %
Ikke besvart	1	1 %

Dersom bedriften ikke benytter valutaderivater, vennligst gå til spørsmål 17.

16.1. Hvilke typer valutaderivater bruker bedriften for ulike formål? Vennligst kryss av for alle alternativ som passer per kategori (linje).

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer per kategori (linje).

	Termin- kontrakter (forward/ futures)	Bytte- kontrakter (Swap)	Opsjoner	Annet, vennligst spesifiser:
Kontraktsfestede transaksjoner inntil ett år frem	57 (43%)	19 (14%)	12 (9%)	1 (1%)
Kontraktsfestede transaksjoner mer enn ett år frem	34 (26%)	12 (9%)	3 (2%)	0 (0%)
Forventede (ikke-kontraktsfestede) transaksjoner inntil ett år frem	36 (27%)	12 (9%)	12 (9%)	0 (0%)
Forventede (ikke-kontraktsfestede) transaksjoner mer enn ett år frem	21 (16%)	3 (2%)	2 (2%)	0 (0%)
Planlagte investeringer	17 (13%)	1 (1%)	2 (2%)	0 (0%)
Balanserisiko	16 (12%)	10 (8%)	4 (3%)	0 (0%)

Hvor stor var bedriftens utestående beholdning av valutaderivater pr. 31.12.2003 (mill. NOK)?

Utestående beholdning defineres som kontraktens hovedstol (også kalt nominelt eller underliggende beløp). Eks: En opsjonskontrakt som gir rett til kjøp av 1 mill. USD til kurs NOK 7 per USD har en hovedstol på 7 mill. NOK.

Utestående beholdning (mill. kroner)	Terminkontrakter (forward/futures)	Byttekontrakter (Swap)	Opsjoner	Annet
Totalt	46 400	19 400	1 500	3 800
- andel av total	65 %	27 %	2 %	5 %
Gjennomsnitt	350	150	10	30
- gj.sn. av de med positiv beholdning	800	1490	170	1270
Median	0	0	0	0
Standardavvik	1 790	1 320	90	280
Fordeling				
Beholdning er null	75	120	124	130
Beholdning er positiv	58	13	9	3
- andel beholdning null	56 %	90 %	93 %	98 %
- andel beholdning positiv	44 %	10 %	7 %	2 %

16.6 Hvilken andel av bedriftens totale utestående beholdning av valutaderivater har følgende løpetid?

Løpetid defineres som opprinnelig kontraktslengde. Eks: En kontrakt som inngås i juni 2003 med forfall mars 2004 har en opprinnelig kontraktslengde på ni måneder. Den 31.12.2003 føres den i raden for 6 – 12 mnd. til tross for at gjestående løpetid er bare 3 mnd.

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer per kategori (linje).

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
0 - 3 måneder	16 (12%)	18 (14%)	16 (12%)	5 (4%)	11 (8%)	67 (50%)
3 - 6 måneder	21 (16%)	21 (16%)	17 (13%)	5 (4%)	2 (2%)	67 (50%)
6 - 12 måneder	22 (17%)	20 (15%)	14 (11%)	5 (4%)	5 (4%)	67 (50%)
1 - 3 år	36 (27%)	21 (16%)	5 (4%)	3 (2%)	0 (0%)	68 (51%)
Mer enn 3 år	55 (41%)	3 (2%)	1 (1%)	1 (1%)	3 (2%)	70 (53%)

Del VI ANNET

17. I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater for bedriften?

Med langsiktig menes horisont ut over ett år.

Benytt følgende skala: 1 = Stemmer i svært liten grad, 5 = Stemmer i svært stor grad

	1	2	3	4	5	Vet ikke	Ikke besvart
Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften	59 (44%)	7 (5%)	8 (6%)	7 (5%)	21 (16%)	20 (15%)	11 (8%)
Langsiktig valutaeksposering kan ikke sikres med derivater	49 (37%)	14 (11%)	12 (9%)	11 (8%)	7 (5%)	29 (22%)	11 (8%)
Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko	38 (29%)	18 (14%)	21 (16%)	15 (11%)	21 (16%)	13 (10%)	7 (5%)
Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken	53 (40%)	20 (15%)	13 (10%)	7 (5%)	6 (5%)	24 (18%)	10 (8%)
Banken forlanger for høy pris (kurs, spread eller premie) på langsiktige valutaderivater	30 (23%)	19 (14%)	21 (16%)	12 (9%)	7 (5%)	34 (26%)	10 (8%)
Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken	41 (31%)	21 (16%)	14 (11%)	7 (5%)	5 (4%)	34 (26%)	11 (8%)

Spørsmål 18 angår kun bedrifter som ikke benytter noen former for valutasikring (jf. spørsmål 12). **

18. Hvorfor benytter ikke bedriften valutasikring?

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer.

	antall	andel*
Ikke eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad	10	45 %
Har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakursen	9	41 %
Kostnadene ved valutasikring er større enn nytten	5	23 %
Naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta	5	23 %
Bedriftens eiere er ikke tjent med valutasikring	4	18 %
Mangler tilstrekkelig kjennskap til eller kompetanse om valutasikring	3	14 %
Kan justere prisen på produktene ved endringer i valutakursen	3	14 %
Problemer knyttet til den regnskapsmessige behandlingen av valutasikring	1	5 %
Valutasikring er ikke tilgjengelig for bedriften	0	0 %
Annet	2	9 %

* Andel av totalt 22 respondenter som har besvart spørsmålet

** En rekke respondenter har besvart spørsmålet til tross for å ha oppgitt å bruke ulike former for valutasikring under spørsmål 12. Ingen av de som har svart bruker imidlertid valutaderivater. Det er derfor rimelig å anta at enkelte respondenter har besvart spørsmålet som "Hvorfor benytter bedriften ikke valutaderivater?".

Takk for besvarelsen. Vennligst send skjemaet til Norges Bank i vedlagt svarkonvolutt.

Del I GENERELL INFORMASJON

Undersøkelsen ble sendt ut til 580 norske foretak. Totalt 214 besvarelser kom inn, hvorav 169 hadde valutaeksponering. 10 respondenter er fjernet fordi de er del av et konsern som forestår hele eller deler av valutasikringen. Av de gjenstående 159 respondentene med eksponering var det imidlertid bare 133 som besvarte hele undersøkelsen, dvs. fortsatte etter spørsmål 9. Disse 133 respondentene utgjør derfor hoveddelen av undersøkelsen (se over). Nedenfor følger en oppsummering av de 159 relevante besvarelsene av spørsmål 1-9.

1. Hvilke(n) bransje(r) tilhører bedriften?

Bransje*	antall	andel
Materialer	26	16 %
Kapitalvarer	23	14 %
Transport	20	13 %
Konsumentvarer	21	13 %
Kommersielle tjenester	18	11 %
Energi	18	11 %
Forbruksvarer	15	9 %
Informasjonsteknologi	17	11 %
Forsyningsbedrifter	3	2 %
Helsevern	3	2 %
Telekommunikasjon	4	3 %
Ikke oppgitt bransje	7	4 %

* Hvorav 12 har oppgitt å tilhøre mer enn en bransje

2.1. Omsetning i 2003 (mill. NOK)

Omsetning	mil. kr.
Totalt	955 000
Gjennomsnitt	6 000
Median	200
Standardavvik	32 900

Fordeling	antall
< 100 millioner	42
100 - 1000 millioner	82
1 mrd. - 10 mrd.	27
> 10 mrd.	8

2.2. Balanse 31.12.2003 (mill. NOK)

Omsetning	mil. kr.
Totalt	820 700
Gjennomsnitt	5 200
Median	200
Standardavvik	26 000

Fordeling	antall
< 100 millioner	57
100 - 1000 millioner	70
1 mrd. - 10 mrd.	22
> 10 mrd.	10

3. Har bedriften brukt finansielle derivater i 2003?

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer.

	Sikring / Hedging	Profitt / Spekulasjon
Valutaderivater	78 (49%)	6 (4%)
Rentederivater	30 (19%)	5 (3%)

Råvarederivater	12 (18%)	5 (3%)
-----------------	----------	--------

Del II VALUTA EKSPONERING OG SIKRINGSGRAD

4. Valutainntekter og valutakostnader i 2003 (i prosent av total omsetning)

Med valutainntekter og -kostnader menes inntekter og kostnader i annen valuta enn norske kroner (ikke valutagevinst eller -tap).

Kryss av i både kolonnen for inntekter og i kolonnen for kostnader.

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Inntekter	40 (25%)	49 (31%)	8 (5%)	25 (16%)	35 (22%)	2 (1%)
Kostnader	14 (9%)	78 (49%)	35 (22%)	21 (13%)	10 (6%)	1 (1%)

5. Hvor stor andel av valutainntektene og valutakostnadene ble sikret?

Vennligst kryss av i enten alternativ A eller alternativ B.

Med netto menes valutainntekter minus valutakostnader. Med sikring menes alle former for valutasikring (inkludert valutamatching mellom inntekter og kostnader, operasjonell sikring, sikring gjennom finansiering, bruk av valutaderivater m.v.).

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Alt A: Valutainntekter	78 (49%)	10 (6%)	11 (7%)	11 (7%)	11 (7%)	38 (24%)
Alt.A: Valutakostnader	70 (44%)	19 (12%)	9 (6%)	10 (6%)	14 (9%)	37 (23%)
Alt.B: Netto	47 (30%)	15 (9%)	6 (4%)	14 (9%)	13 (8%)	64 (40%)

6. I hvilken grad sikres følgende typer valutainntekter og valutakostnader?

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Kontraktsfestede transaksjoner inntil ett år frem	65 (41%)	15 (9%)	10 (6%)	15 (9%)	30 (19%)	24 (15%)
Kontraktsfestede transaksjoner mer enn ett år frem	79 (50%)	9 (6%)	7 (4%)	6 (4%)	17 (11%)	41 (26%)
Forventede (ikke-kontraktsfestede) transaksjoner inntil ett år frem	80 (50%)	17 (11%)	11 (7%)	13 (8%)	8 (5%)	30 (19%)
Forventede (ikke-kontraktsfestede) transaksjoner mer enn ett år frem	99 (62%)	10 (6%)	11 (7%)	2 (1%)	0 (0%)	37 (23%)

7. Beholdning av eiendeler og gjeld i valuta pr. 31.12.2003 (i prosent av bedriftens samlede balanse)

Med eiendeler og gjeld i valuta menes eiendeler og gjeld i annen valuta enn norske kroner.

Kryss av i både kolonnen for eiendeler og kolonnen for gjeld.

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Eiendeler	51 (32%)	58 (36%)	18 (11%)	13 (8%)	13 (8%)	6 (4%)
Gjeld	45 (28%)	68 (43%)	18 (11%)	12 (8%)	11 (7%)	5 (3%)

8. Hvor stor andel av eiendeler og gjeld i valuta ble sikret?

Vennligst kryss av i enten alternativ A eller alternativ B.

Med netto menes eiendeler i valuta minus gjeld i valuta. Med sikring menes alle former for valutasikring (inkludert operasjonell sikring, sikring gjennom finansiering, bruk av valutaderivater m.v.).

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Alt A: Eiendeler i valuta	104 (65%)	11 (7%)	3 (2%)	6 (4%)	2 (1%)	33 (21%)
Alt.A: Gjeld i valuta	101 (64%)	10 (6%)	1 (1%)	7 (4%)	5 (3%)	35 (22%)
Alt.B: Netto	79 (50%)	14 (9%)	3 (2%)	7 (4%)	9 (6%)	47 (30%)

9. Hvor stor andel av planlagte investeringer i valuta sikres vanligvis?

Med planlagte investeringer menes alle fremtidige investeringer som skal balanseføres (men som ikke inngår i balansen per i dag). Med investeringer i valuta menes investeringer i annen valuta enn norske kroner.

	0 %	1 - 25%	25 - 50%	50 - 75%	75 - 100%	Ikke besvart
Planlagte investeringer i valuta	120 (75%)	11 (7%)	9 (6%)	6 (4%)	11 (4%)	2 (1%)

Pretest av undersøkelsen:

Valutaeksponering i Haugesundregionen

Vi er to studenter ved Høgskolen Stord/Haugesund som skriver bacheloroppgave innen finans/økonomistyring.

Tema for oppgaven er styring av finansiell risiko og vi jobber ut ifra problemstillingen:

Hvordan beskytter bedrifter i Haugesundsregionen seg mot valutasvingninger og hvordan er deres persepsjon av valutarisiko nå i forhold til før finanskrisen?

Det hadde vært til stor hjelp og styrket vår oppgave dersom du kunne tatt deg tid til å prøve ut denne undersøkelsen.

Vi setter stor pris på om du kunne sett på følgende momenter og gitt oss tilbakemelding:

- Er noen spørsmål tvetydige/ uklare?
- Godt språk?
- Rekkefølge?
- Brukervennlighet?
- Får vi frem det vi ønsker?
- Tidsbruk?
- Ev. annet

Vennlig hilsen

Sølvi Ytreland og Irene Klausen

127617@studpost.hsh.no

127605@studpost.hsh.no

Undersøkelse: Valutaeksponering i Haugesundregionen

Vi er to studenter ved HSH som skal skrive bacheloroppgave i økonomi. Vi ønsker å se hvor mange bedrifter i Haugesundregionen som blir påvirket av endringer i valutakurser. Vi ønsker også svar på hvordan disse bedriftene ser på valutarisiko og hvilke metoder de bruker for å sikre seg.

Det er svært viktig at så mange som mulig svarer. Dette gjelder både de som ER og de som IKKE er utsatt for valutarisiko. Selv om din bedrift ikke er utsatt for valutarisiko håper vi at du likevel gjennomfører undersøkelsen. Undersøkelsen bør helst besvares av en som er kjent med finans- og økonomistyring.

INGEN bedrifter eller enkeltpersoner vil bli identifisert i resultatene. Dataene vil bli lagret ihht forskningsetiske retningslinjer.

Oppgaven vil bli publisert via Haugesundregionens Næringsforening.

Denne undersøkelsen vil ta ca 5 min.

På forhånd; Tusen takk for hjelpen!

Vennlig hilsen

Sølvi Ytreland og Irene Klausen, Bachelorstudenter ved
Høgskolen Stord/Haugesund

Jeg vil skjule min identitet

Les om retningslinjer for personvern. (Åpnes i nytt vindu)

DEL 1 GENERELL INFORMASJON

1) Hvilke(n) bransje(r) tilhører bedriften?

- Bank/ forsikring/ finans
- Eiendom
- Handel/ service
- Maritim sektor
- Offentlig sektor
- Andre

2) Hvilken kommune holder bedriften til i?

- Bokn
- Bømlo
- Etne

- Haugesund
 - Karmøy
 - Kvinnherad
 - Odda
 - Sauda
 - Stord
 - Suldal
 - Sveio
 - Tysvær
 - Utsira
 - Vindafjord
-

3) Antall ansatte

- 1-9
 - 10-49
 - 50-99
 - 100-249
 - 250 +
-

4) Omsetning i 2010 (mill.NOK)

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Actions vil skje for følgende alternativer:

- Vet ikke : Gå til avslutningsside
- Nei : Gå til avslutningsside

Med valutaeksponering menes at bedriftens inntekter/utgifter og/eller balanseposter (plasseringer/gjeld) kan bli påvirket av endringer i valutakurser

5) Har bedriften valutaeksponering?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

DEL 2 VALUTASTRATEGI

6) Har bedriften en valutastrategi?

- Ja
 Nei
-

7) Hvor er valutastrategien forankret?

- Styret
 Ledelsen
 Økonomi / Finansavdeling
-

DEL 3 VALUTASIKRING

Vennligst kryss av for alle alternativer som passer.

8) Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

- Ingen former for valutasikring
 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)
 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta
 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)
 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner
 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet
 Annet
-

Dersom bedriften IKKE benytter noen former for valutasikring vennligst gå til siste side i undersøkelsen

Vennligst kryss av for alle alternativer som passer.

9) Hvorfor ønsker bedriften å benytte valutasikring?

- Redusere svingninger i inntekter eller kostnader i valuta
 Redusere risikoen for eierne
 Redusere risikoen for finansielle problemer (likviditetsproblemer e.l)
 Redusere bedriftens kapitalkostnad
 Utnytte renteforskjeller mellom ulike valutaer
 Følge dominerende praksis i bransjen
 Utnytte bedriftens spesialkompetanse innen valuta (til

profitt / spekulasjon e.l)

- Sikre at skattereduserende poster kommer til utnyttelse (fremførbare underskudd e.l)
- Annet

(1= stemmer i svært liten grad, 5= stemmer i svært stor grad)

10) I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis?

	1	2	3	4	5	Vet ikke
...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vennligst kryss av for alle alternativer som passer.

11) Hvordan evaluerer bedriften sine valutasikringsaktiviteter?

- Absolutt profitt/tap
- Terminkurs
- Andel sikret (i forhold til en benchmark) f.eks 50% sikring av alle valutastrømmer
- Redusert variabilitet eller redusert nedsiderisiko
- Skjønnsmessig vurdering uten bruk av kvantitativt mål eller benchmark
- Spotkurs
- Risikojustert avkastning
- Annet

→

DEL 4 VALUTADERIVATER

12) Benytter bedriften valutaderivater (terminkontrakter/ forward/ opsjoner/ byttekontrakter)?

- Ja
 Nei

Vennligst kryss av for alle alternativ som passer.

13) Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet?

	Sikring/ Hedging	Profitt/ Spekulasjon
Valutaderivater	☐	☐
Rentederivater	☐	☐
Råvarederivater	☐	☐

14) Brukte bedriften valutaderivater i både 2003 og 2010?

- Ja
 Nei, bedriften var ikke etablert i 2003
 Nei, grunnet andre årsaker

Utestående beholdning defineres som kontraktens hovedstol (også kalt nominelt eller underliggende beløp).

Eksempel: En opsjonskontrakt som gir rett til kjøp av 1 mill. USD til kurs NOK 7 per USD har en hovedstol på 7 mill. NOK.

15) Hvor stor er bedriftens utestående beholdning av valutaderivater pr 31.12.2010 (mill. NOK)?

Med langsiktig menes horisont ut over ett år.

Benytt følgende skala:

1= Stemmer i svært liten grad, 5= Stemmer i svært stor grad

16) I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften?

	1	2	3	4	5	Vet ikke
Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko
- Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken
- Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater
- Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

17) Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?

- Mer bevisst
- Mindre bevisst
- Uendret
- Vet ikke

DEL 5 ANNET

Dette spørsmålet angår kun bedrifter som IKKE benytter noen former for valutasikring

Vennligst kryss av alle alternativer som passer.

18) Hvorfor benytter IKKE bedriften valutasikring?

- Ikke eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad
- Har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakursen
- Kostnadene ved valutasikring er større enn nytten
- Naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta
- Bedriftens eiere er ikke tjent med valutasikring
- Mangler tilstrekkelig kjennskap til eller kompetanse om valutasikring
- Kan justere prisene på produktene ved endringer i valutakursen
- Problemer knyttet til den regnskapsmessige behandlingen av valutasikring
- Valutasikring er ikke tilgjengelig for bedriften
- Annet

19) Hvilken stilling har du i bedriften?

- Adm.dir
- Økonomiansvarlig
- Kontor-/administrasjonsmedarbeider
- Annet

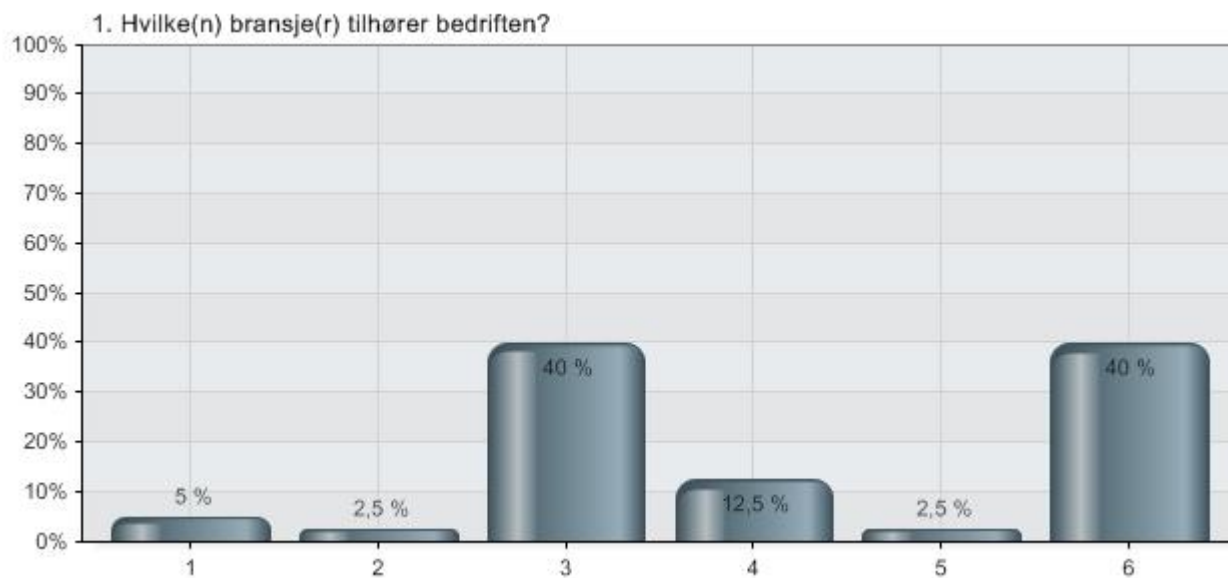
© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

Undersøkelse: Valutaeksponering i Haugesundregionen

Publisert fra 04.02.2011 til 25.02.2011

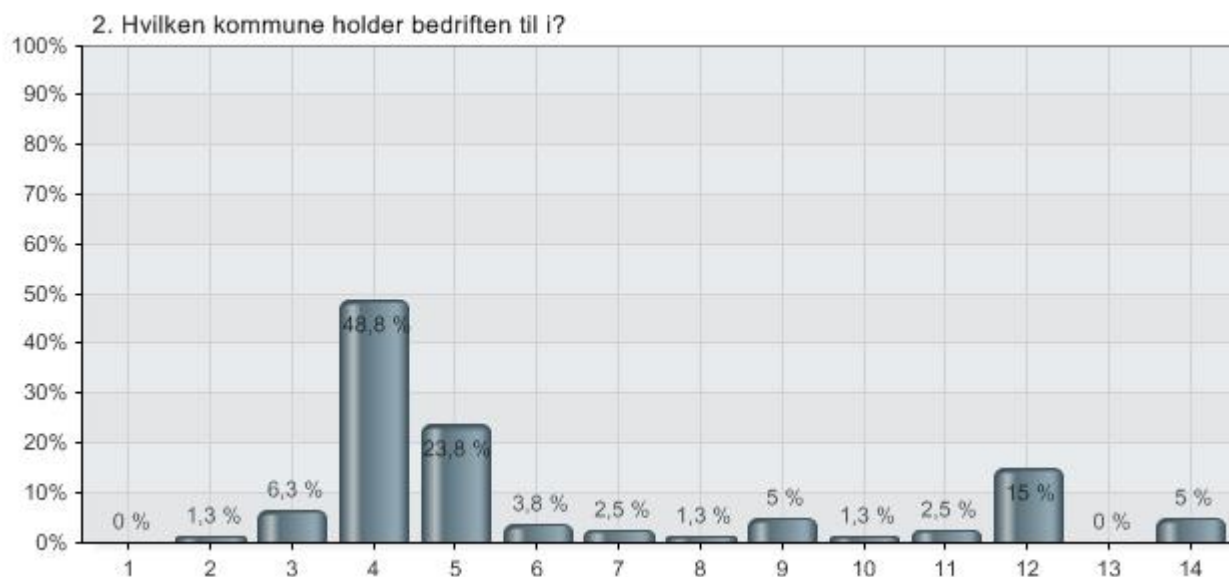
81 respondenter (1 unike)

1. Hvilke(n) bransje(r) tilhører bedriften?

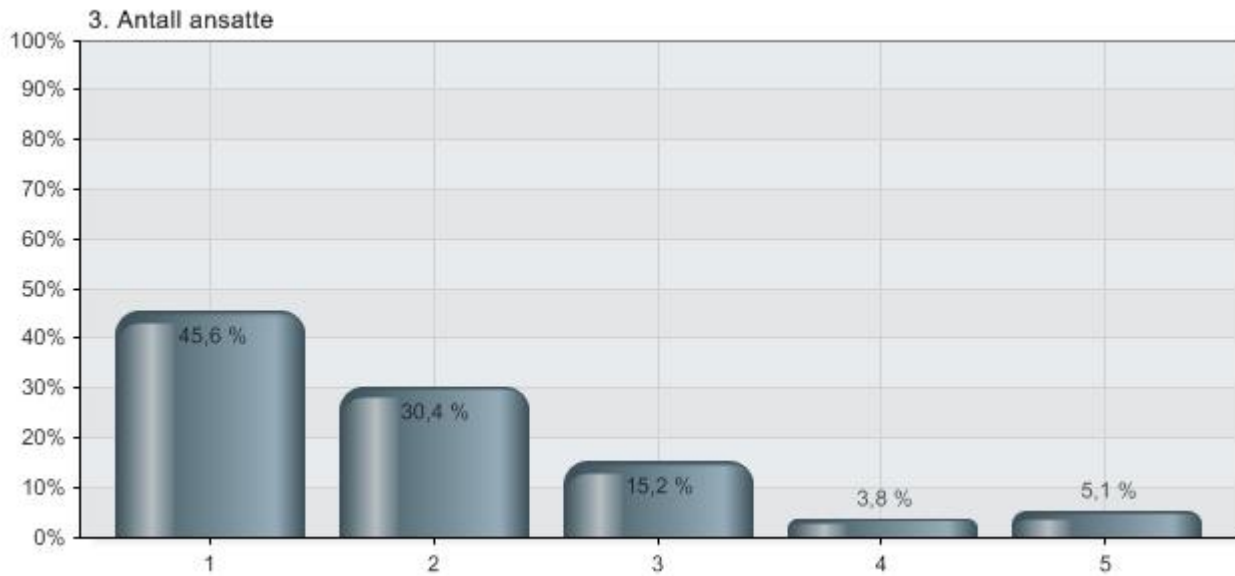
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bank/ forsikring/ finans	5,0 %	4
2 Eiendom	2,5 %	2
3 Handel/ service	40,0 %	32
4 Maritim sektor	12,5 %	10
5 Offentlig sektor	2,5 %	2
6 Andre	40,0 %	32
Total		80

2. Hvilken kommune holder bedriften til i?

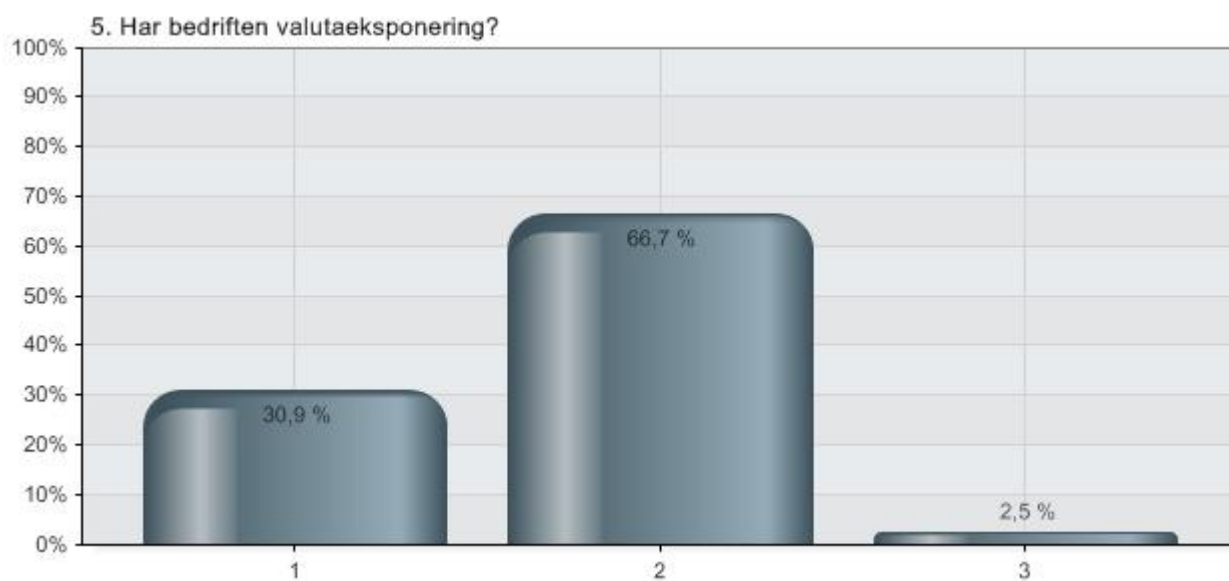
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bokn	0,0 %	0
2 Bømlo	1,3 %	1
3 Etne	6,3 %	5
4 Haugesund	48,8 %	39
5 Karmøy	23,8 %	19
6 Kvinnherad	3,8 %	3
7 Odda	2,5 %	2
8 Sauda	1,3 %	1
9 Stord	5,0 %	4
10 Suldal	1,3 %	1
11 Sveio	2,5 %	2
12 Tysvær	15,0 %	12
13 Utsira	0,0 %	0
14 Vindafjord	5,0 %	4
Total		80

3. Antall ansatte

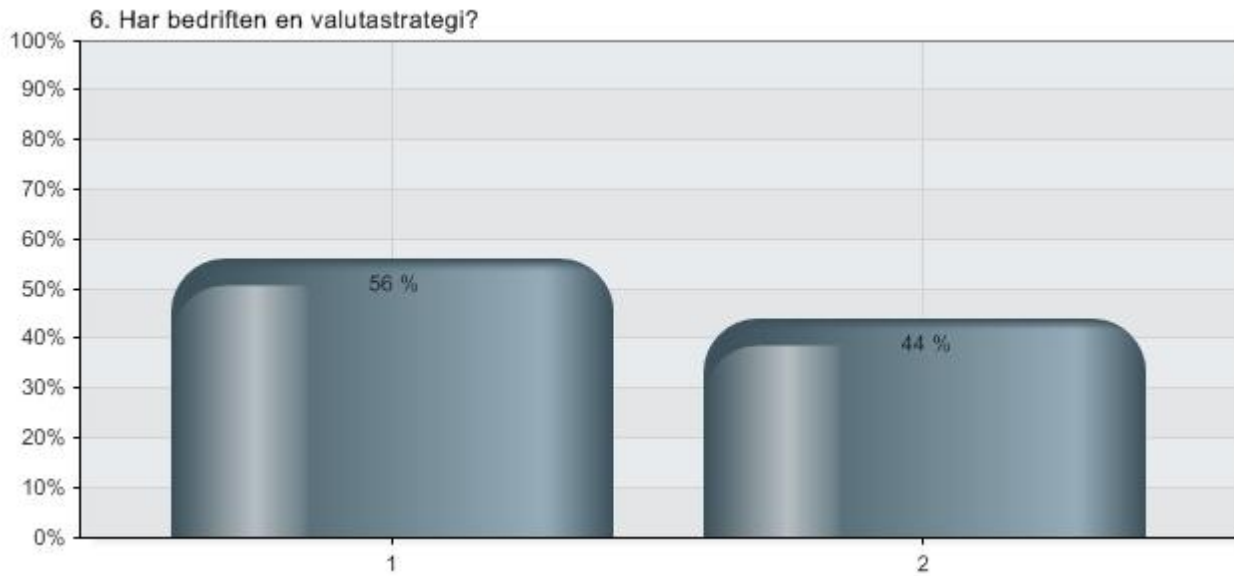

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1-9	45,6 %	36
2 10-49	30,4 %	24
3 50-99	15,2 %	12
4 100-249	3,8 %	3
5 250 +	5,1 %	4
Total		79

5. Har bedriften valutaeksponering?

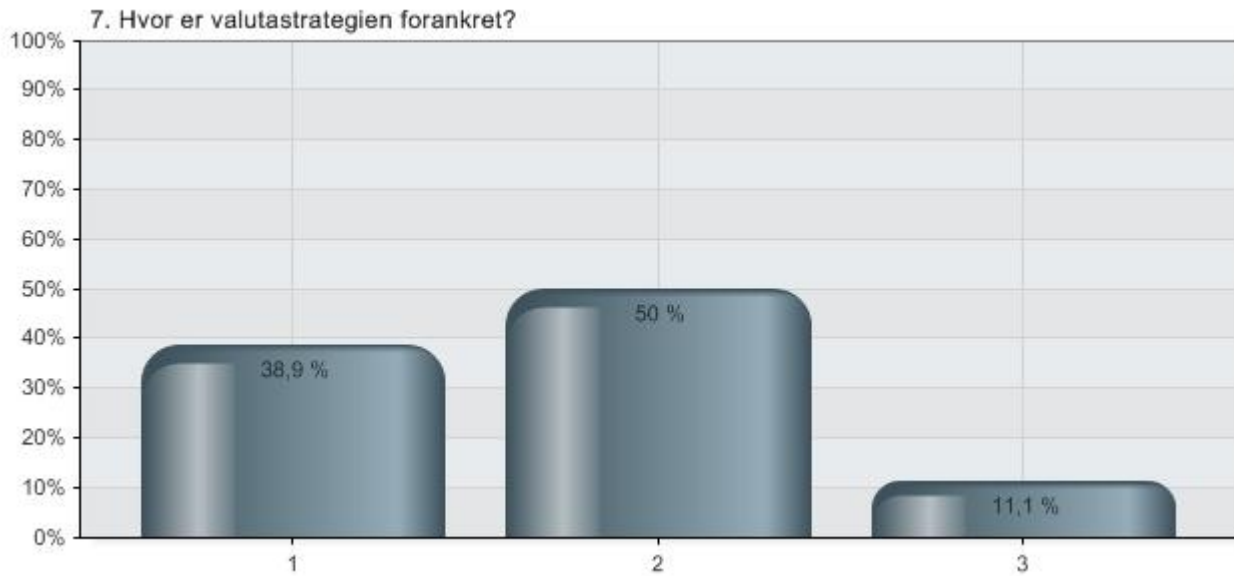

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	30,9 %	25
2 Nei	66,7 %	54
3 Vet ikke	2,5 %	2
Total		81

6. Har bedriften en valutastrategi?

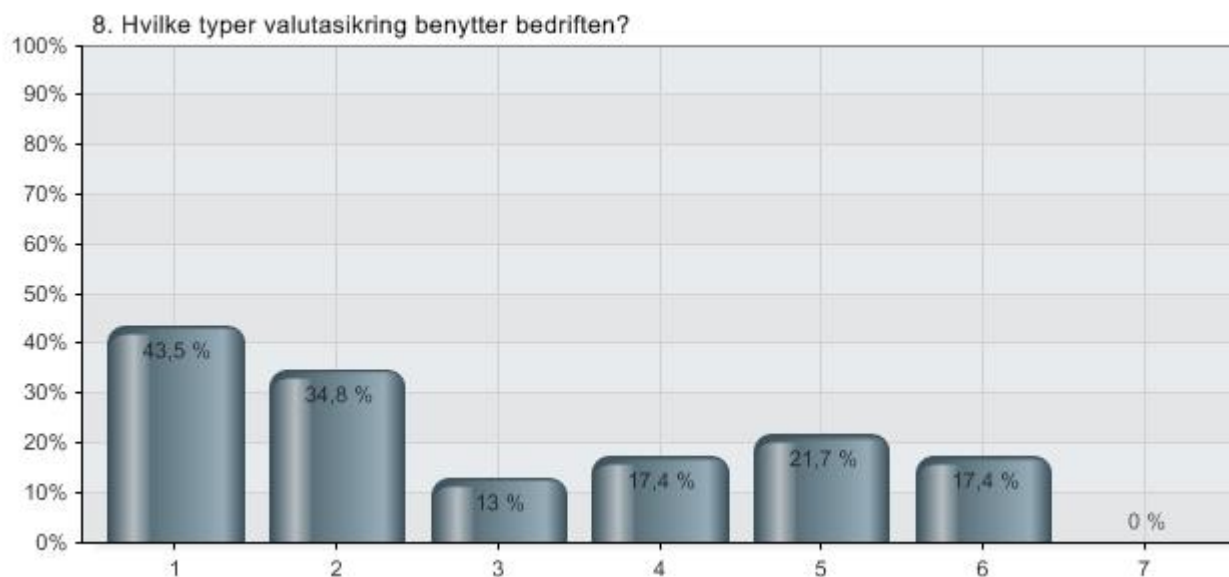
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	56,0 %	14
2 Nei	44,0 %	11
Total		25

7. Hvor er valutastrategien forankret?

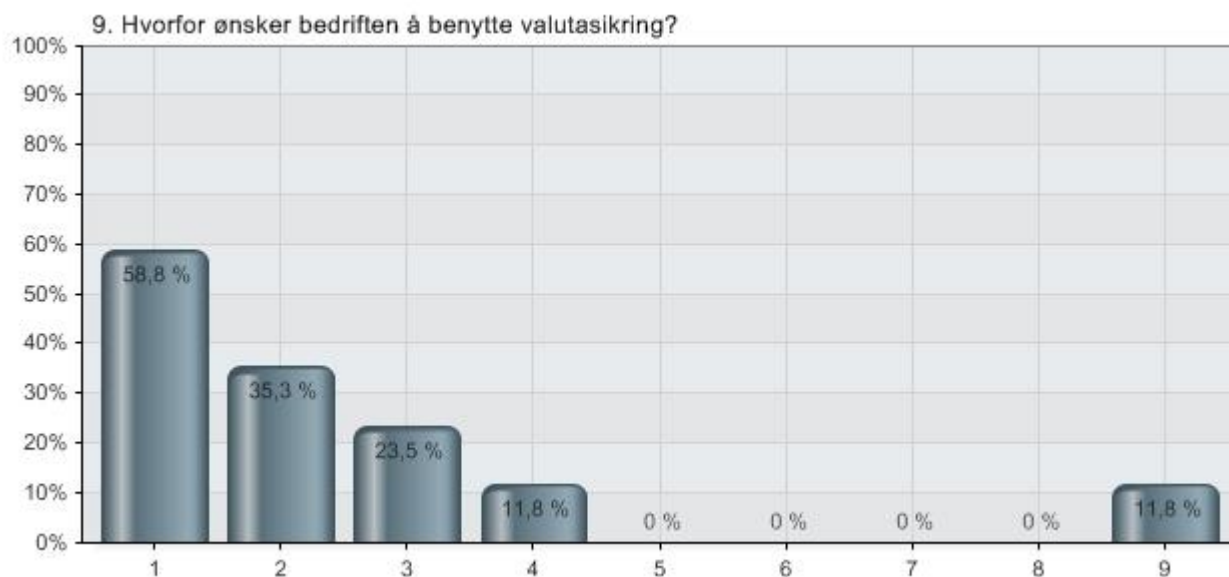
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Styret	38,9 %	7
2 Ledelsen	50,0 %	9
3 Økonomi / Finansavdeling	11,1 %	2
Total		18

8. Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

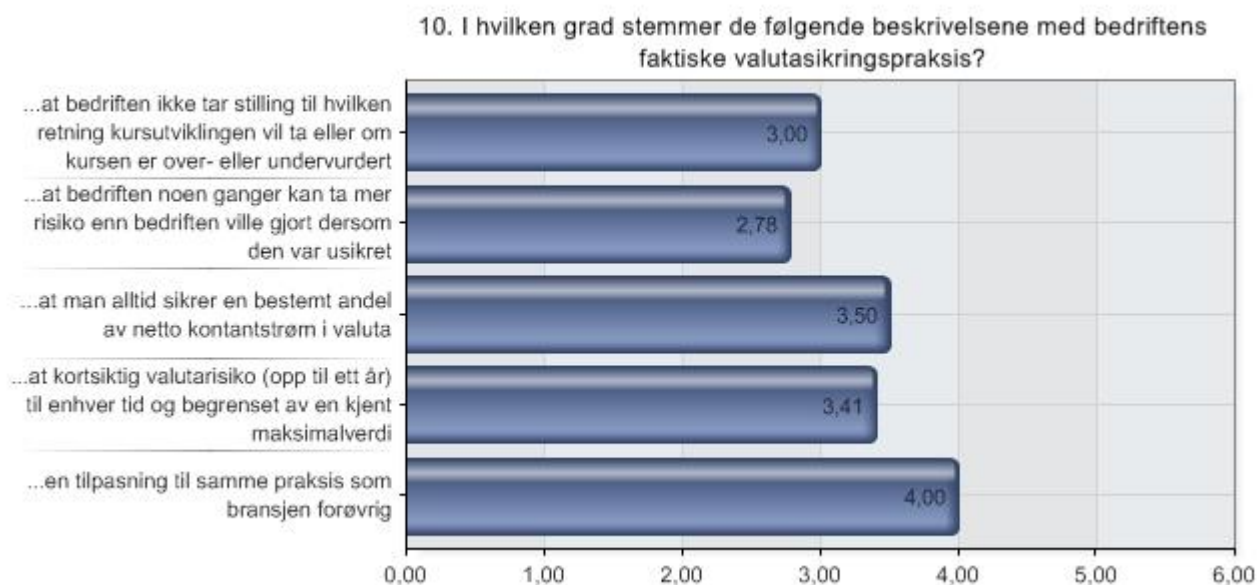
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ingen former for valutasikring	43,5 %	10
2 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)	34,8 %	8
3 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	13,0 %	3
4 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)	17,4 %	4
5 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	21,7 %	5
6 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	17,4 %	4
7 Annet	0,0 %	0
Total		23

9. Hvorfor ønsker bedriften å benytte valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Redusere svingninger i inntekter eller kostnader i valuta	58,8 %	10
2 Redusere risikoen for eierne	35,3 %	6
3 Redusere risikoen for finansielle problemer (likviditetsproblemer e.l)	23,5 %	4
4 Redusere bedriftens kapitalkostnad	11,8 %	2
5 Utnytte renteforskjeller mellom ulike valutaer	0,0 %	0
6 Følge dominerende praksis i bransjen	0,0 %	0
7 Utnytte bedriftens spesialkompetanse innen valuta (til profitt / spekulasjon e.l)	0,0 %	0
8 Sikre at skattereduserende poster kommer til utnyttelse (fremførbare underskudd e.l)	0,0 %	0
9 Annet	11,8 %	2
Total		17

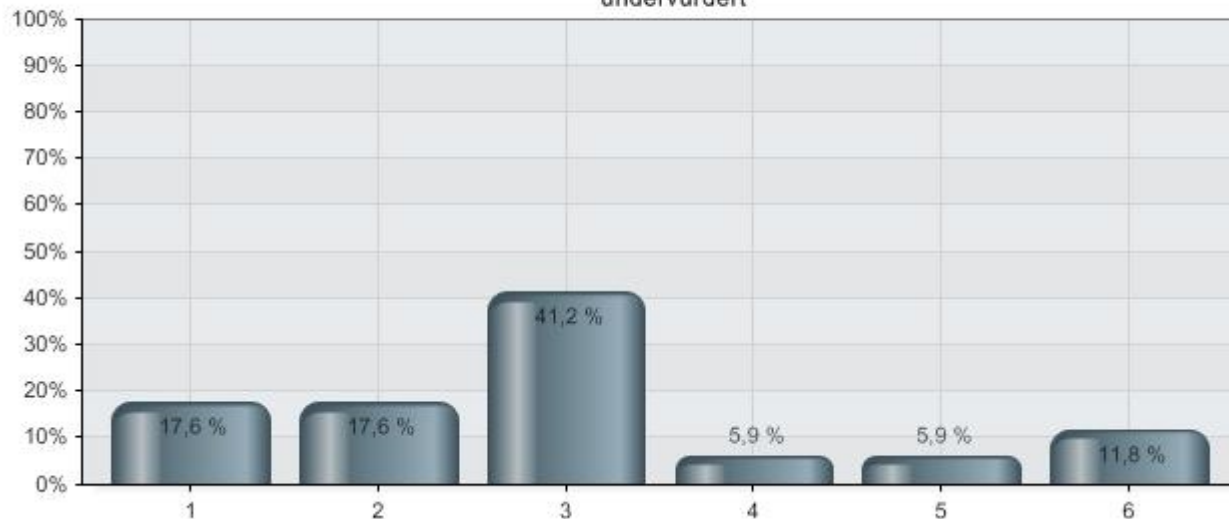
10. I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis?

Alternativer	N
1 ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert	17
2 ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret	18
3 ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta	18
4 ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi	17
5 ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig	18

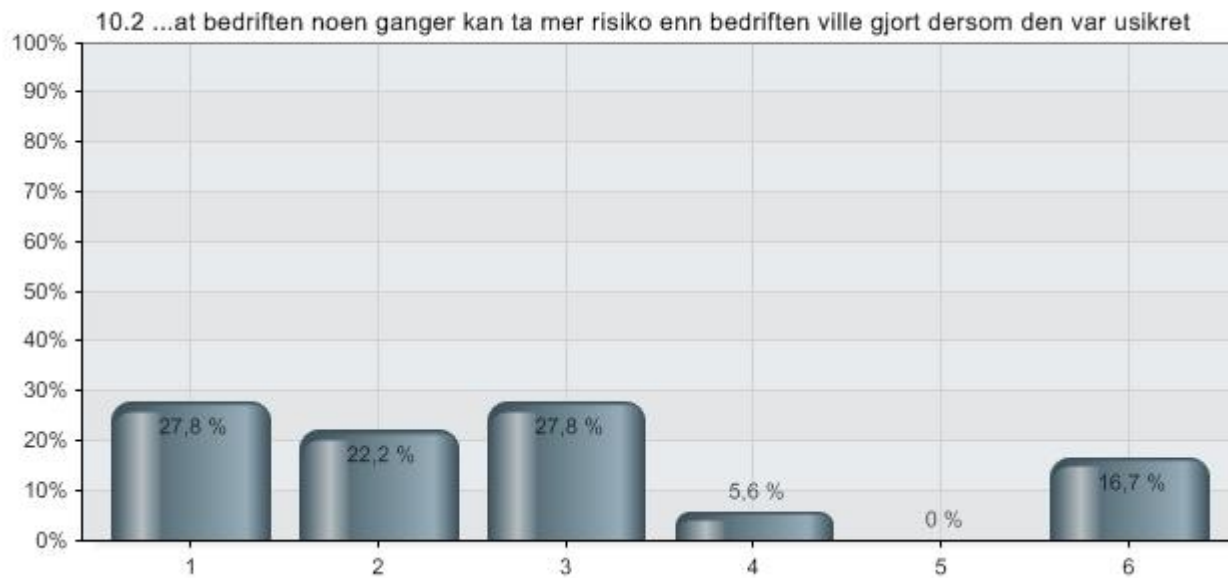
10.1 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert

10.1 ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	17,6 %	3
2 2	17,6 %	3
3 3	41,2 %	7
4 4	5,9 %	1
5 5	5,9 %	1
6 Vet ikke	11,8 %	2
Total		17

10.2 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	27,8 %	5
2 2	22,2 %	4
3 3	27,8 %	5
4 4	5,6 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	16,7 %	3
Total		18

10.3 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta

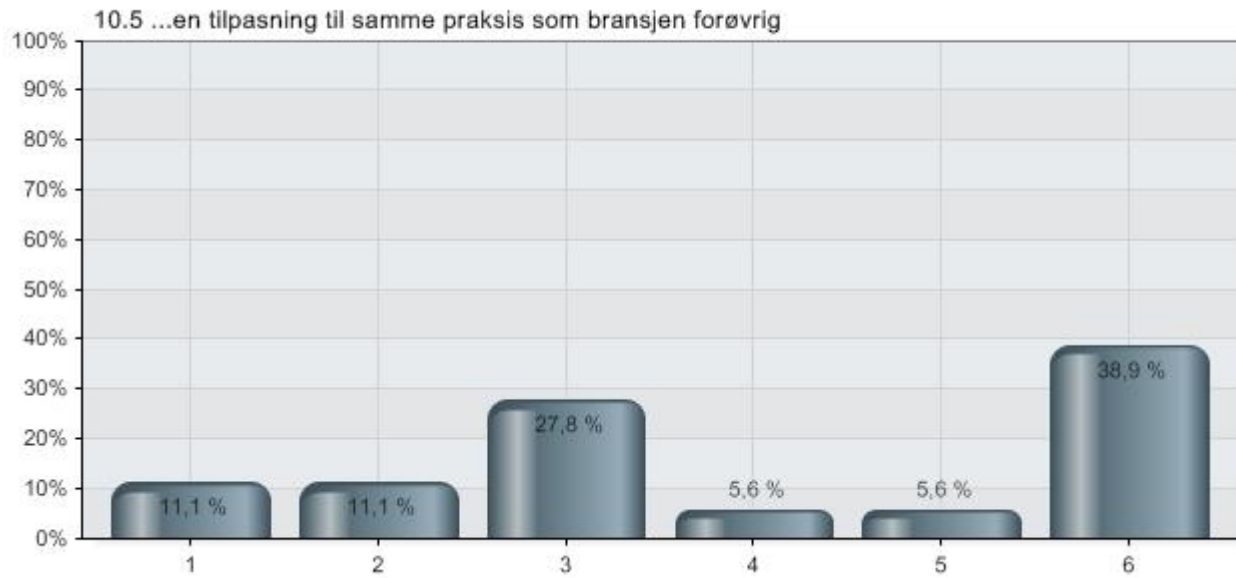
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	16,7 %	3
2 2	11,1 %	2
3 3	22,2 %	4
4 4	22,2 %	4
5 5	11,1 %	2
6 Vet ikke	16,7 %	3
Total		18

10.4 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	11,8 %	2
2 2	23,5 %	4
3 3	17,6 %	3
4 4	23,5 %	4
5 5	5,9 %	1
6 Vet ikke	17,6 %	3
Total		17

10.5 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig

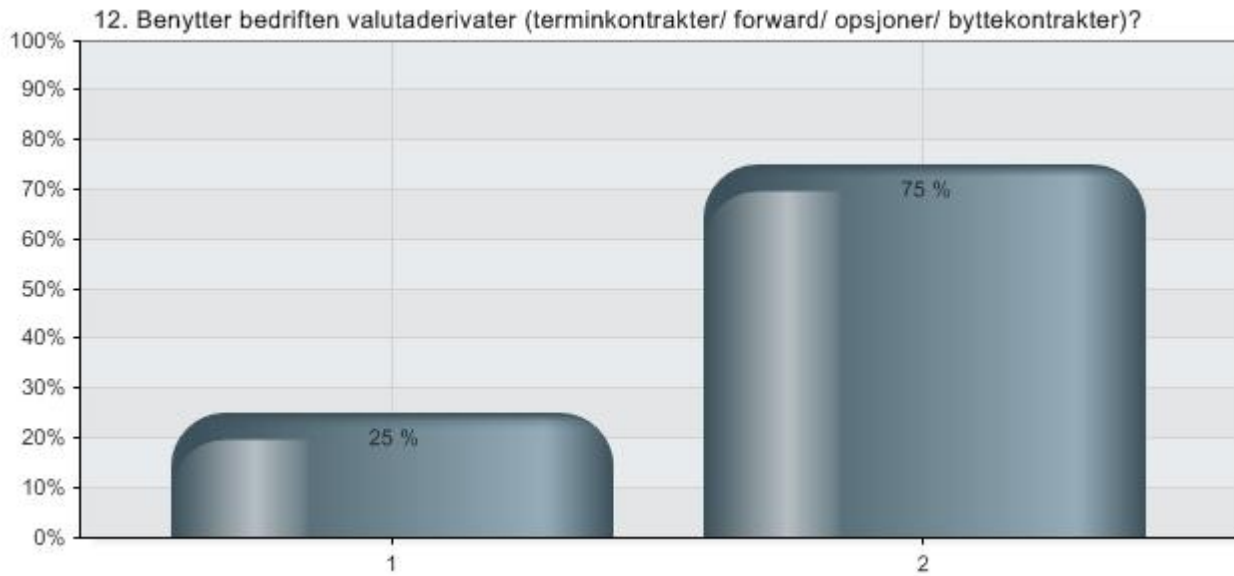

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	11,1 %	2
2 2	11,1 %	2
3 3	27,8 %	5
4 4	5,6 %	1
5 5	5,6 %	1
6 Vet ikke	38,9 %	7
Total		18

11. Hvordan evaluerer bedriften sine valutasikringsaktiviteter?

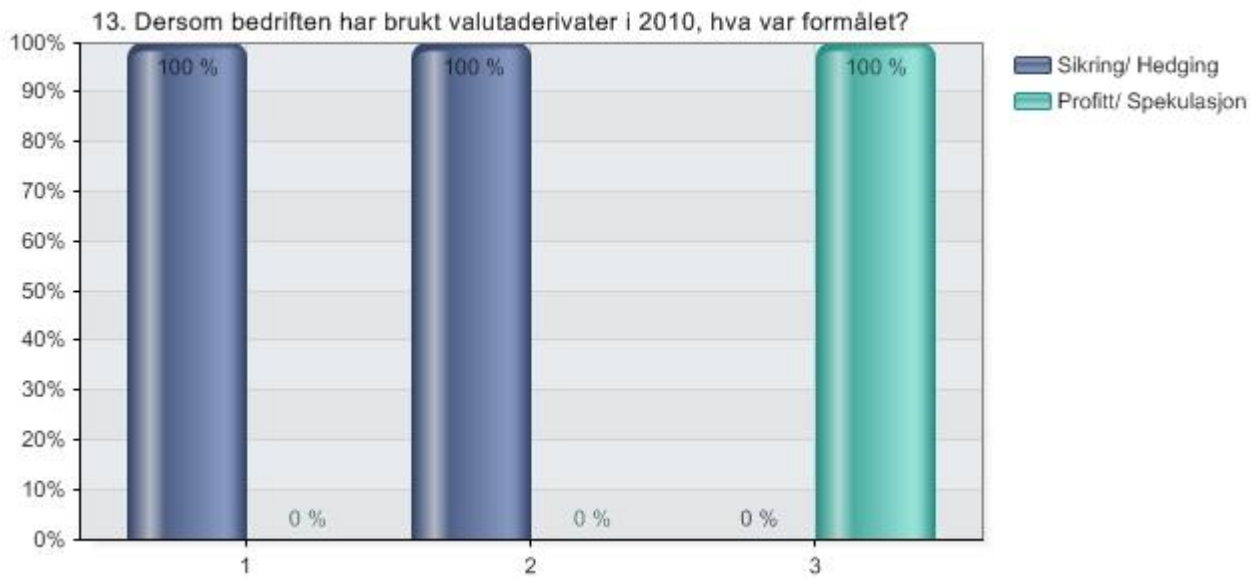

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Absolutt profitt/tap	5,6 %	1
2 Terminkurs	5,6 %	1
3 Andel sikret (i forhold til en benchmark) f.eks 50% sikring av alle valutastrømmer	5,6 %	1
4 Redusert variabilitet eller redusert nedsiderisiko	11,1 %	2
5 Skjønnsmessig vurdering uten bruk av kvantitativt mål eller benchmark	61,1 %	11
6 Spotkurs	11,1 %	2
7 Risikojustert avkastning	5,6 %	1
8 Annet	22,2 %	4
Total		18

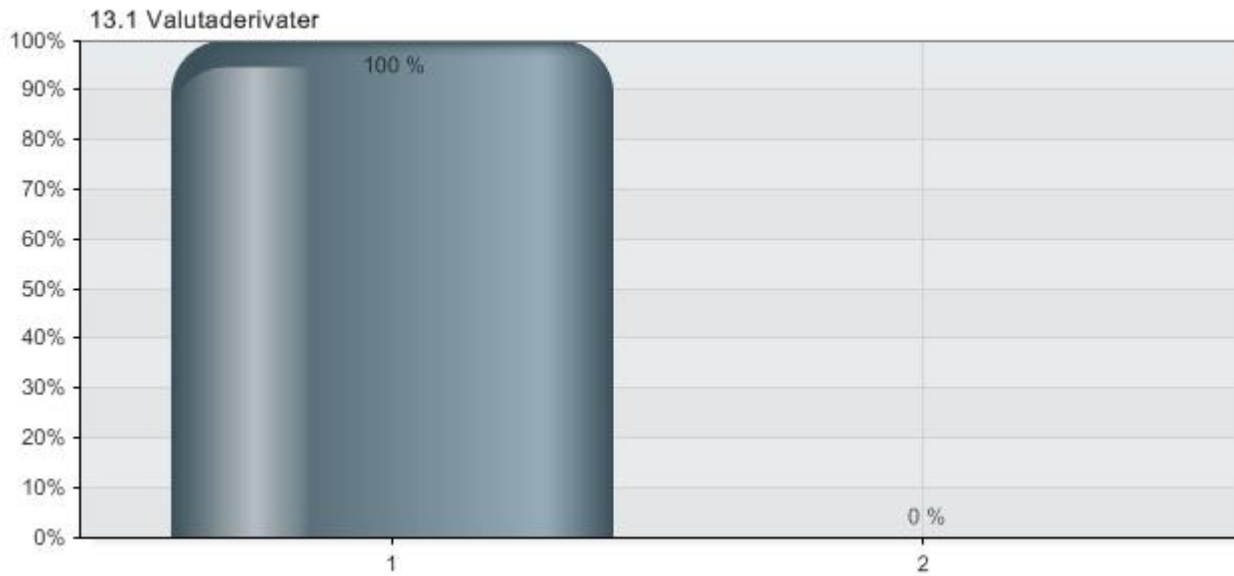
12. Benytter bedriften valutaderivater (terminkontrakter/ forward/ opsjoner/ byttekontrakter)?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	25,0 %	5
2 Nei	75,0 %	15
Total		20

13. Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet?

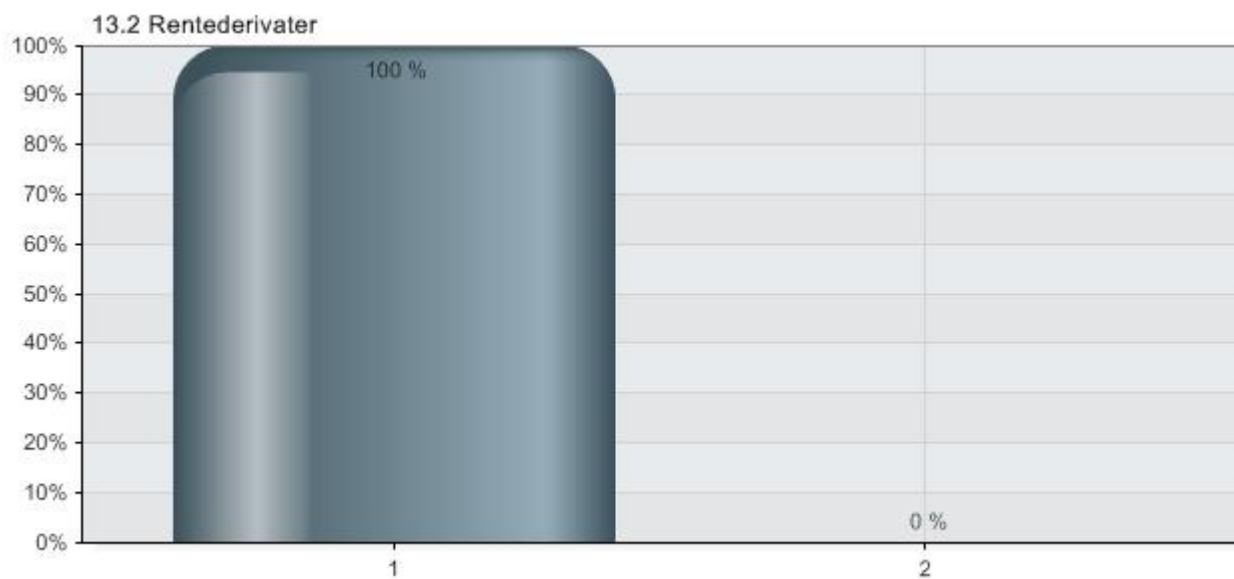

Alternativer	N
1 Valutaderivater	5
2 Rentederivater	1
3 Råvarederivater	1

13.1 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Valutaderivater

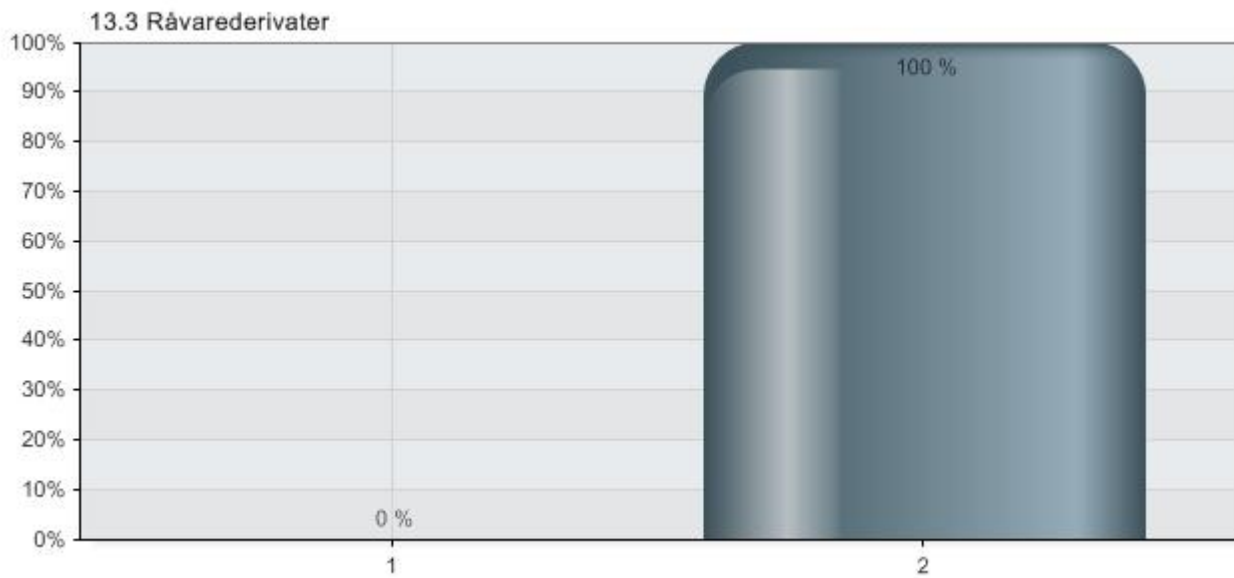
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	100,0 %	5
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		5

13.2 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Rentederivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	100,0 %	1
2 Profitt/ Spesulasjon	0,0 %	0
Total		1

13.3 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Råvarederivater

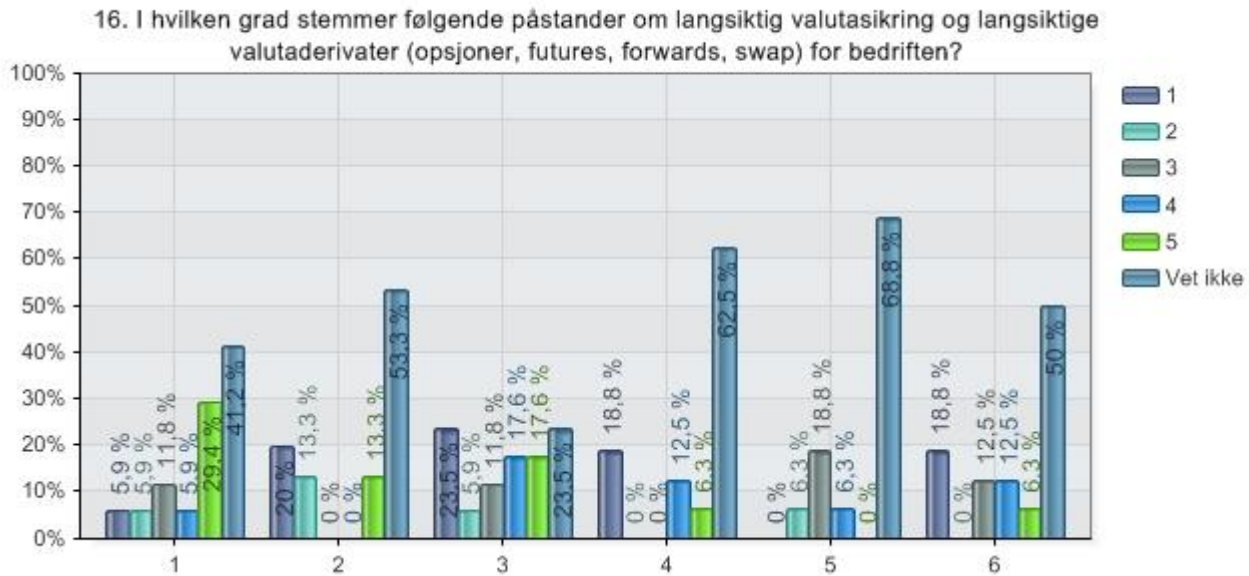
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	100,0 %	1
Total		1

14. Brukte bedriften valutaderivater i både 2003 og 2010?

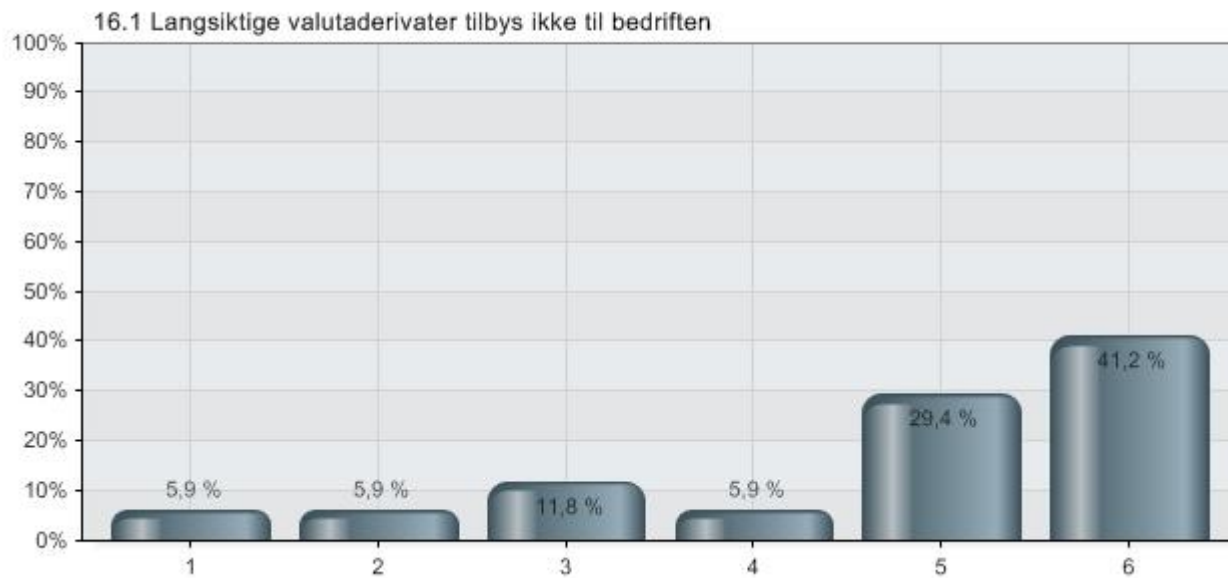
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	15,4 %	2
2 Nei, bedriften var ikke etablert i 2003	7,7 %	1
3 Nei, grunnet andre årsaker	76,9 %	10
Total		13

16. I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasisikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften?

Alternativer	N
1 Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften	17
2 Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater	15
3 Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko	17
4 Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken	16
5 Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater	16
6 Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken	16

16.1 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	5,9 %	1
2 2	5,9 %	1
3 3	11,8 %	2
4 4	5,9 %	1
5 5	29,4 %	5
6 Vet ikke	41,2 %	7
Total		17

16.2 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	20,0 %	3
2 2	13,3 %	2
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	13,3 %	2
6 Vet ikke	53,3 %	8
Total		15

16.3 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko

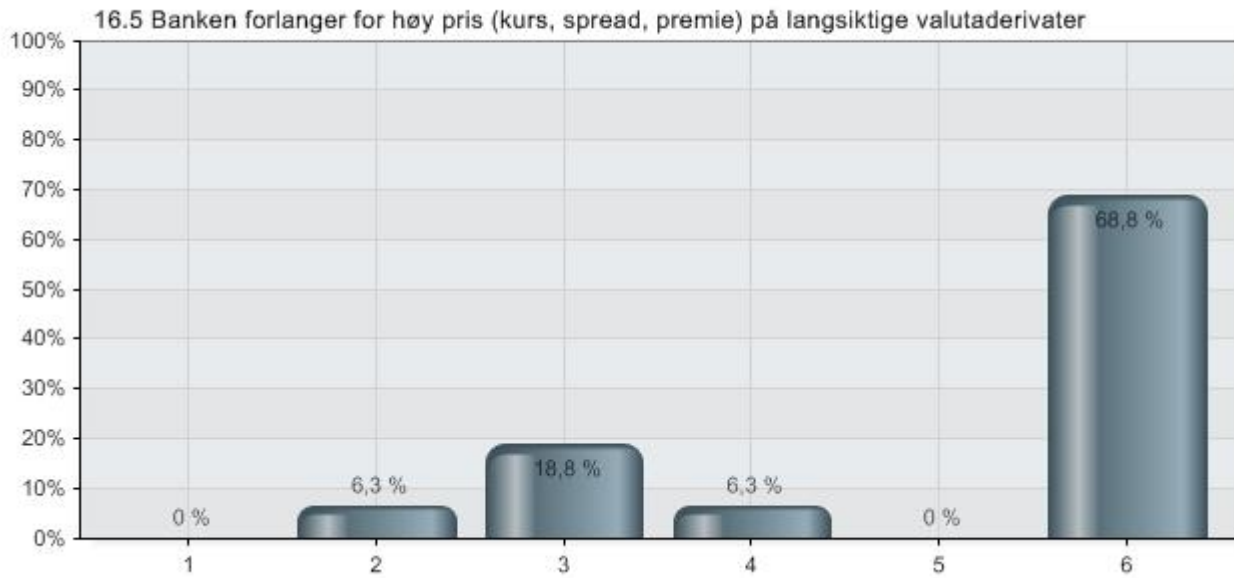
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	23,5 %	4
2 2	5,9 %	1
3 3	11,8 %	2
4 4	17,6 %	3
5 5	17,6 %	3
6 Vet ikke	23,5 %	4
Total		17

16.4 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	18,8 %	3
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	12,5 %	2
5 5	6,3 %	1
6 Vet ikke	62,5 %	10
Total		16

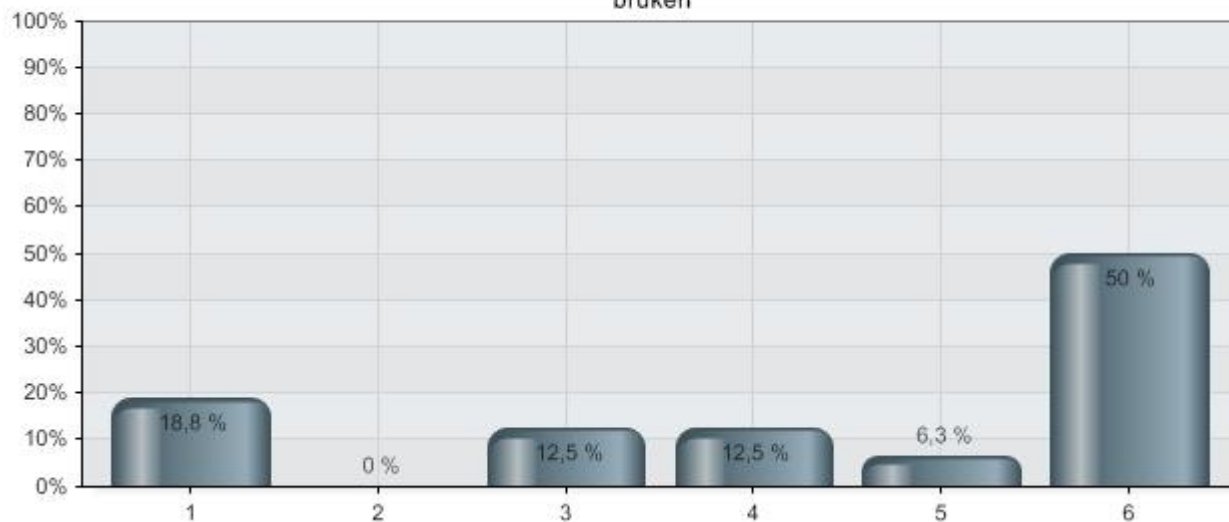
16.5 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	6,3 %	1
3 3	18,8 %	3
4 4	6,3 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	68,8 %	11
Total		16

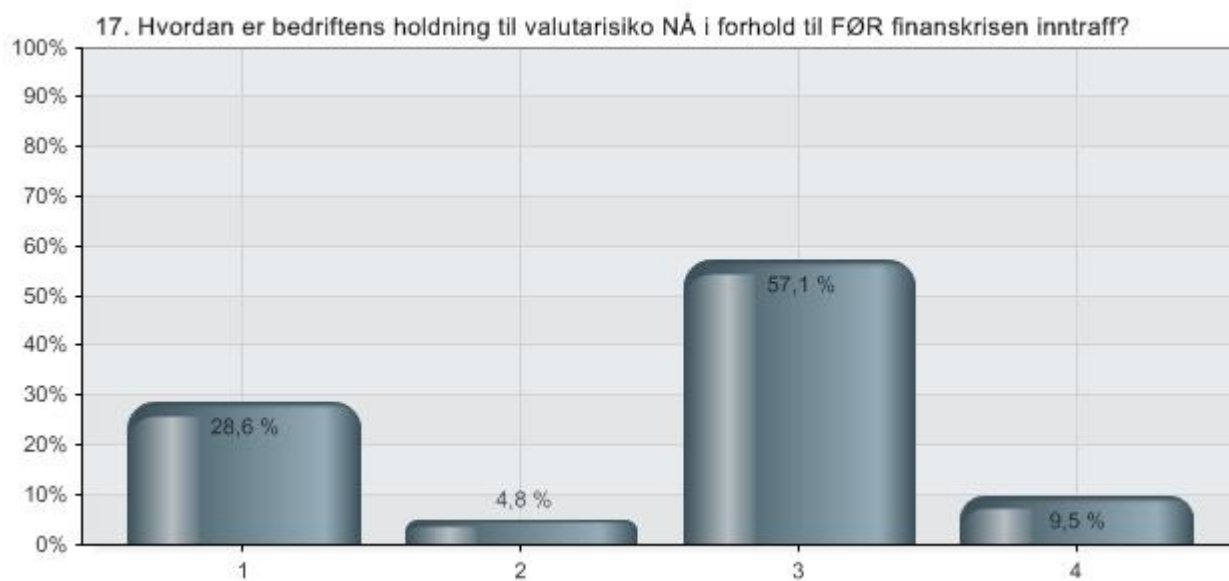
16.6 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

16.6 Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

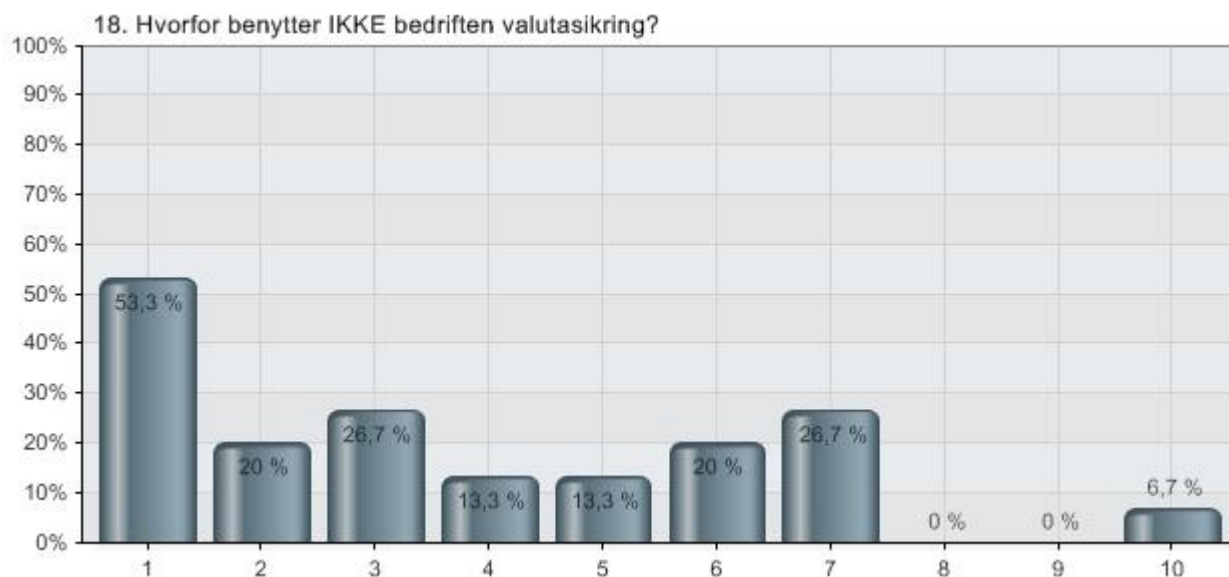
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	18,8 %	3
2 2	0,0 %	0
3 3	12,5 %	2
4 4	12,5 %	2
5 5	6,3 %	1
6 Vet ikke	50,0 %	8
Total		16

17. Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?

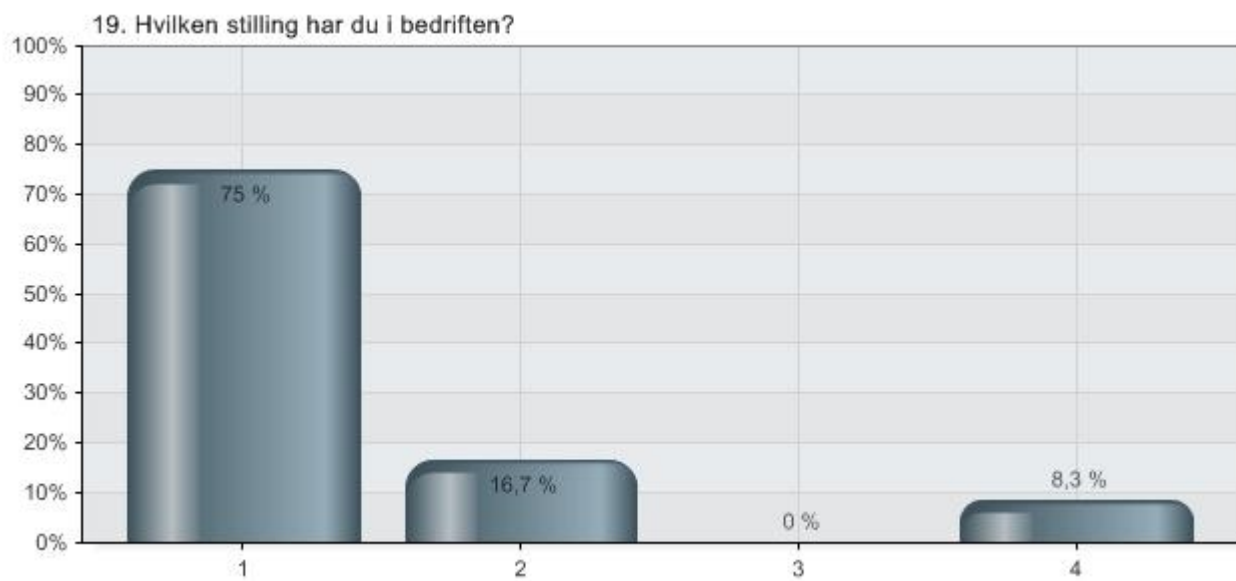
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Mer bevisst	28,6 %	6
2 Mindre bevisst	4,8 %	1
3 Uendret	57,1 %	12
4 Vet ikke	9,5 %	2
Total		21

18. Hvorfor benytter IKKE bedriften valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ikke eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad	53,3 %	8
2 Har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakursen	20,0 %	3
3 Kostnadene ved valutasikring er større enn nytten	26,7 %	4
4 Naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta	13,3 %	2
5 Bedriftens eiere er ikke tjent med valutasikring	13,3 %	2
6 Mangler tilstrekkelig kjennskap til eller kompetanse om valutasikring	20,0 %	3
7 Kan justere prisene på produktene ved endringer i valutakursen	26,7 %	4
8 Problemer knyttet til den regnskapsmessige behandlingen av valutasikring	0,0 %	0
9 Valutasikring er ikke tilgjengelig for bedriften	0,0 %	0
10 Annet	6,7 %	1
Total		15

19. Hvilken stilling har du i bedriften?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Adm.dir	75,0 %	18
2 Økonomiansvarlig	16,7 %	4
3 Kontor-/administrasjonsmedarbeider	0,0 %	0
4 Annet	8,3 %	2
Total		24

Undersøkelse: Valutaeksponering i Haugesundregionen

Publisert fra 04.02.2011 til 25.02.2011

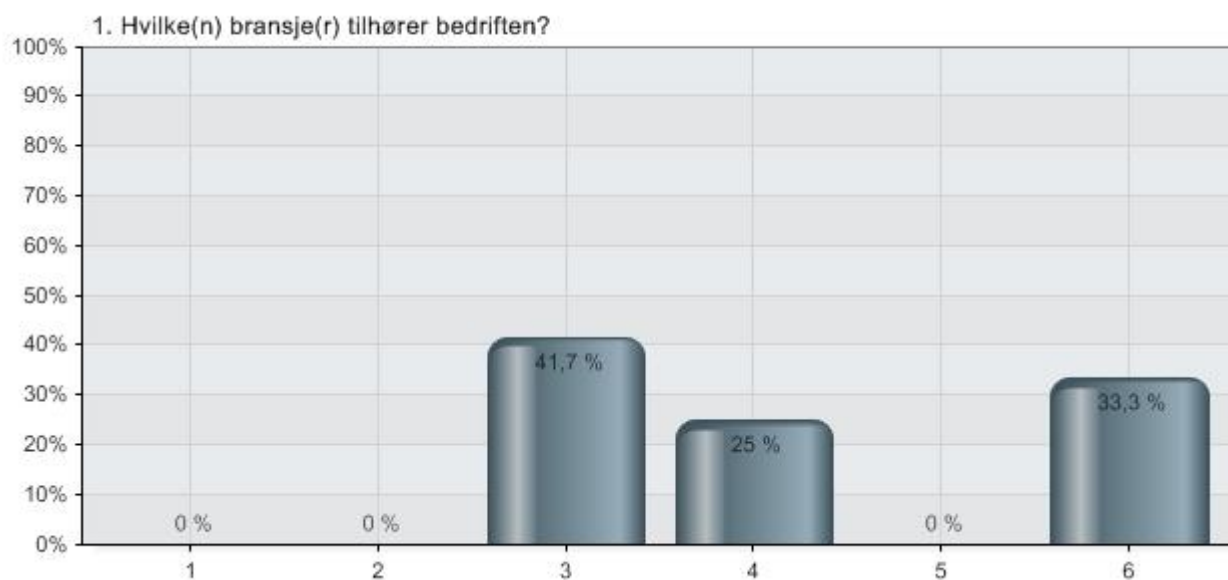
12 respondenter (1 unike)

Filter: Eksponert, uendret bevissthet

"Har bedriften valutaeksponering?" = "Ja"

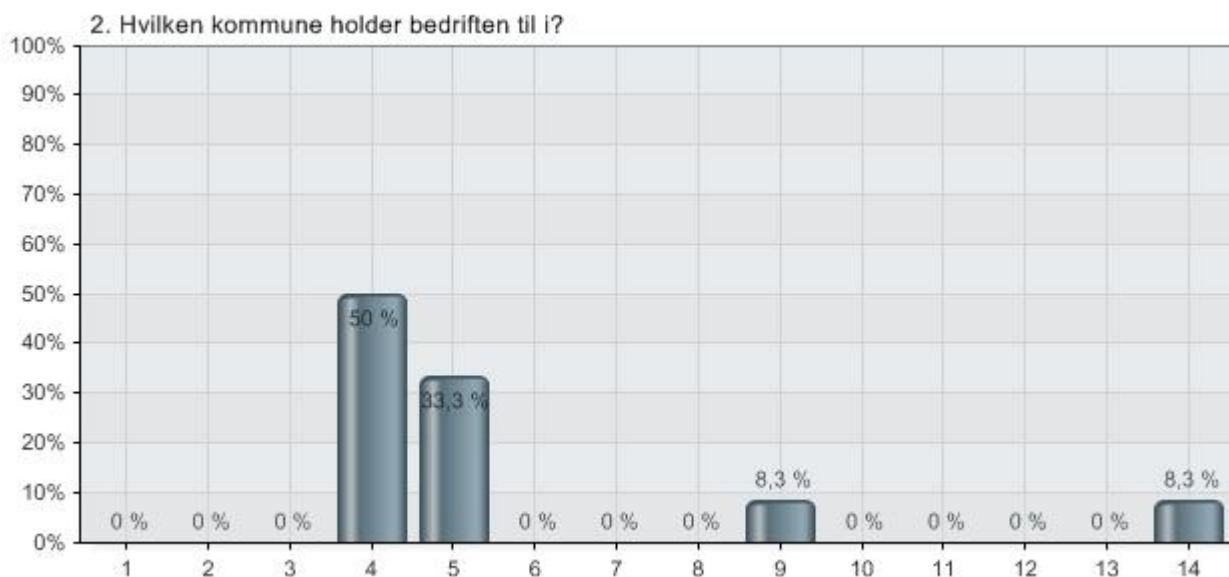
"Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?" = "Uendret"

1. Hvilke(n) bransje(r) tilhører bedriften?

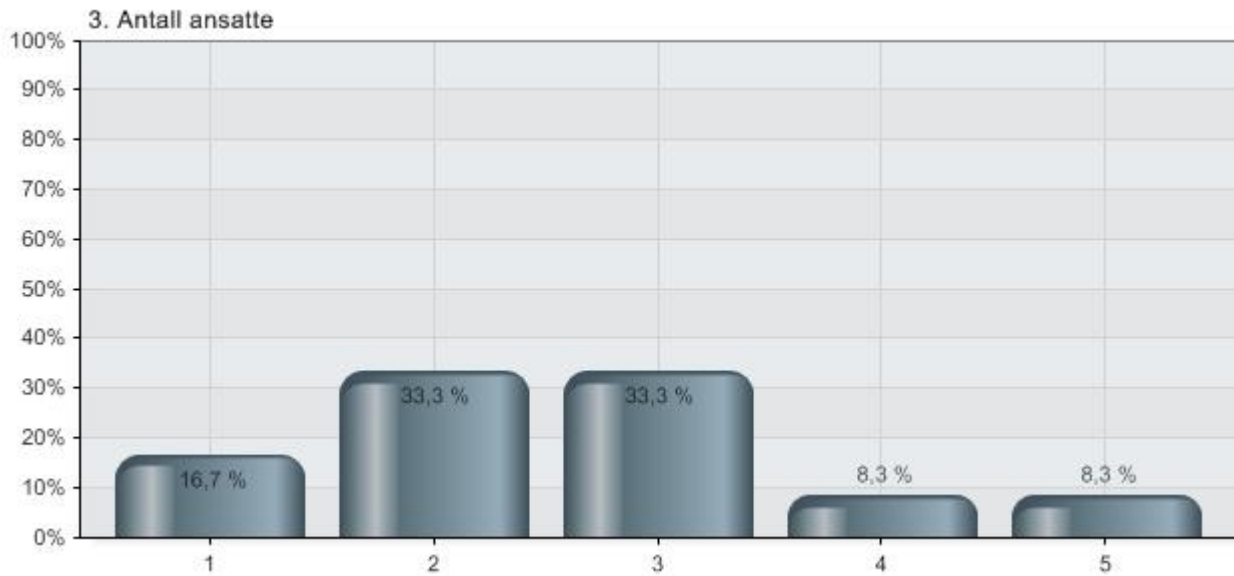
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bank/ forsikring/ finans	0,0 %	0
2 Eiendom	0,0 %	0
3 Handel/ service	41,7 %	5
4 Maritim sektor	25,0 %	3
5 Offentlig sektor	0,0 %	0
6 Andre	33,3 %	4
Total		12

2. Hvilken kommune holder bedriften til i?

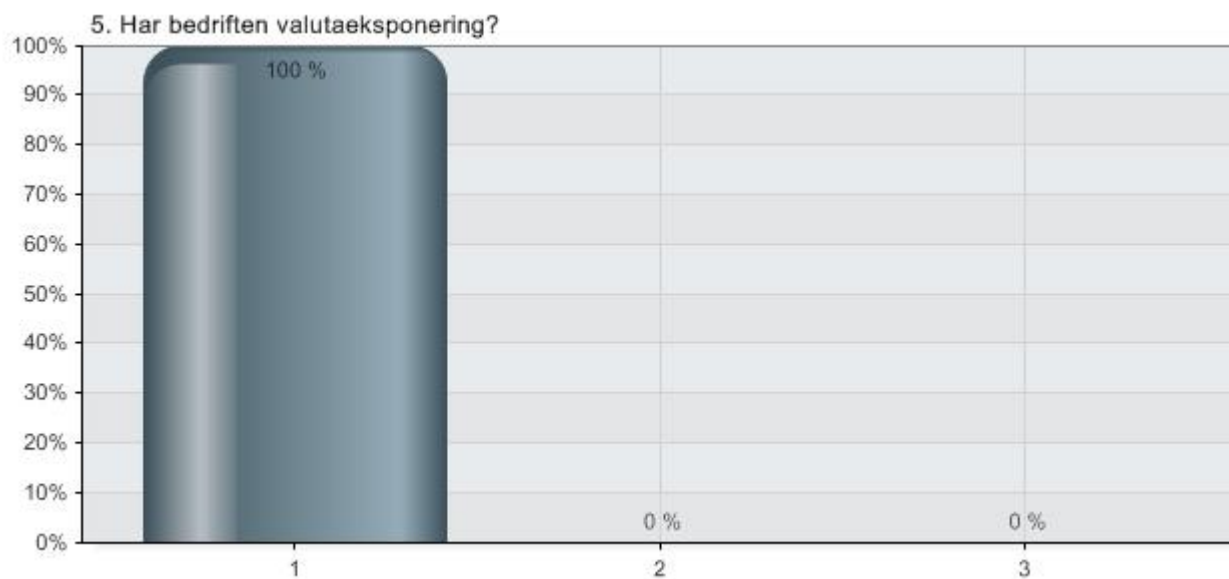
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bokn	0,0 %	0
2 Bømlo	0,0 %	0
3 Etne	0,0 %	0
4 Haugesund	50,0 %	6
5 Karmøy	33,3 %	4
6 Kvinnherad	0,0 %	0
7 Odda	0,0 %	0
8 Sauda	0,0 %	0
9 Stord	8,3 %	1
10 Suldal	0,0 %	0
11 Sveio	0,0 %	0
12 Tysvær	0,0 %	0
13 Utsira	0,0 %	0
14 Vindafjord	8,3 %	1
Total		12

3. Antall ansatte

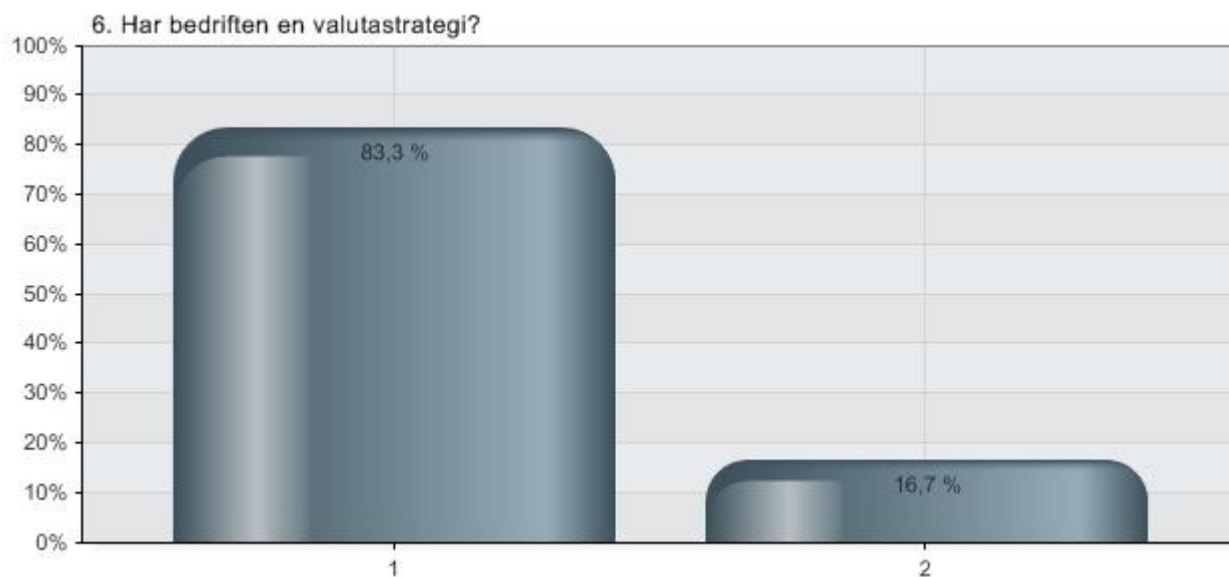
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1-9	16,7 %	2
2 10-49	33,3 %	4
3 50-99	33,3 %	4
4 100-249	8,3 %	1
5 250 +	8,3 %	1
Total		12

5. Har bedriften valutaeksponering?

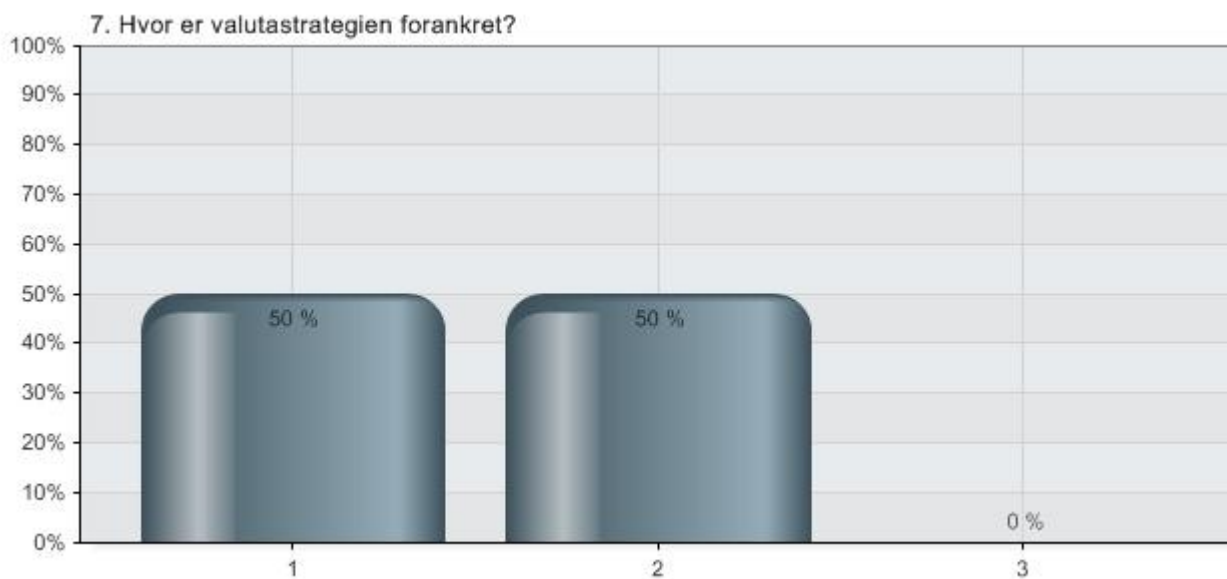
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	100,0 %	12
2 Nei	0,0 %	0
3 Vet ikke	0,0 %	0
Total		12

6. Har bedriften en valutastrategi?

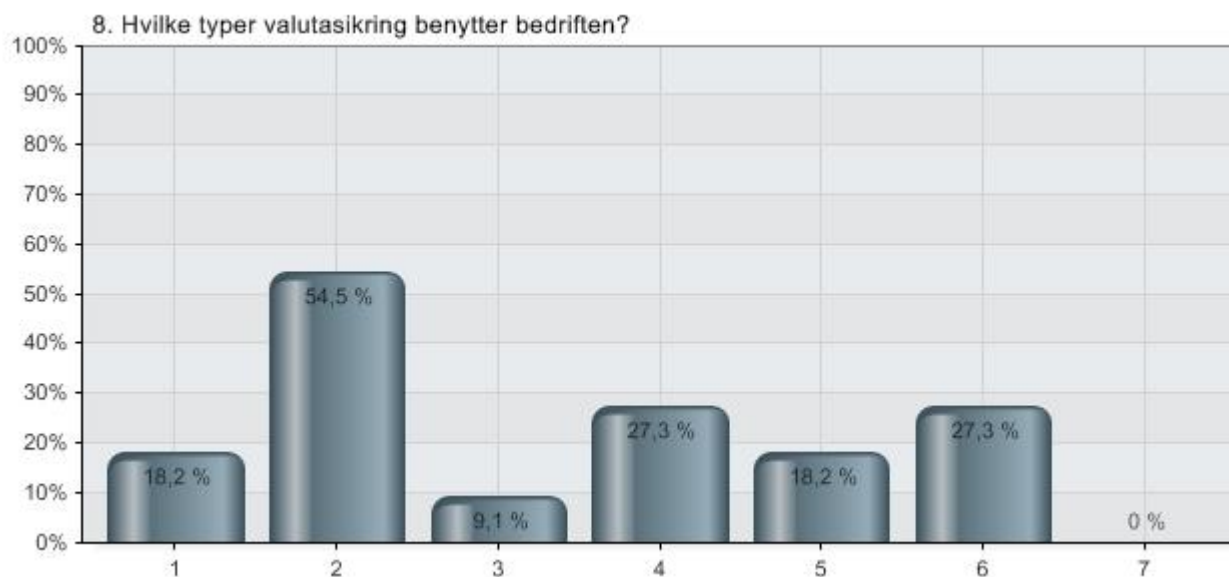
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	83,3 %	10
2 Nei	16,7 %	2
Total		12

7. Hvor er valutastrategien forankret?

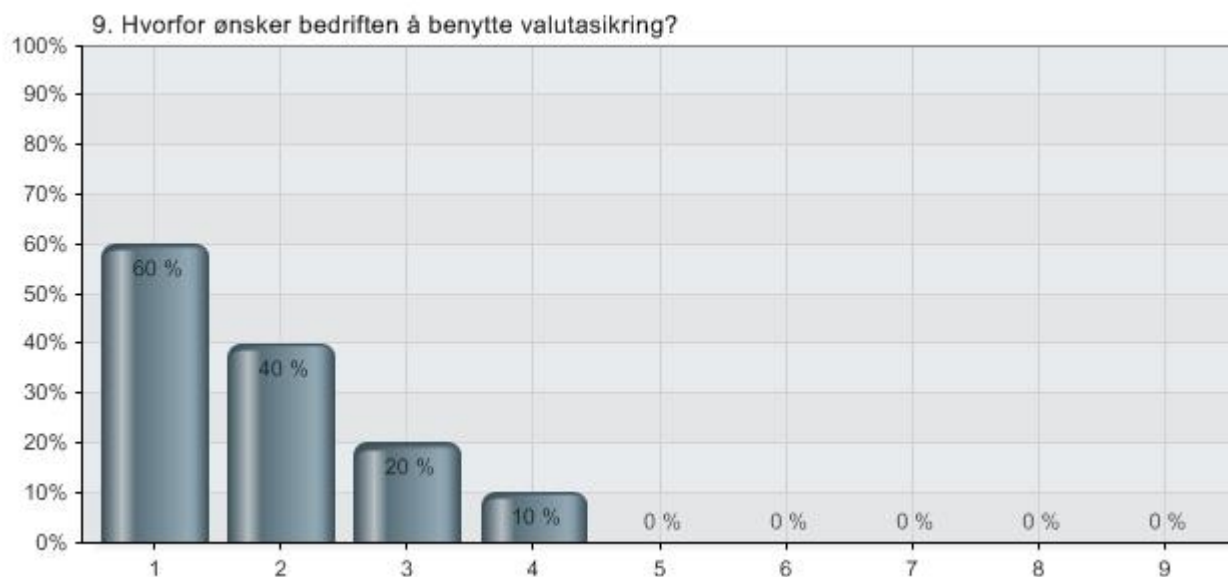
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Styret	50,0 %	5
2 Ledelsen	50,0 %	5
3 Økonomi / Finansavdeling	0,0 %	0
Total		10

8. Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

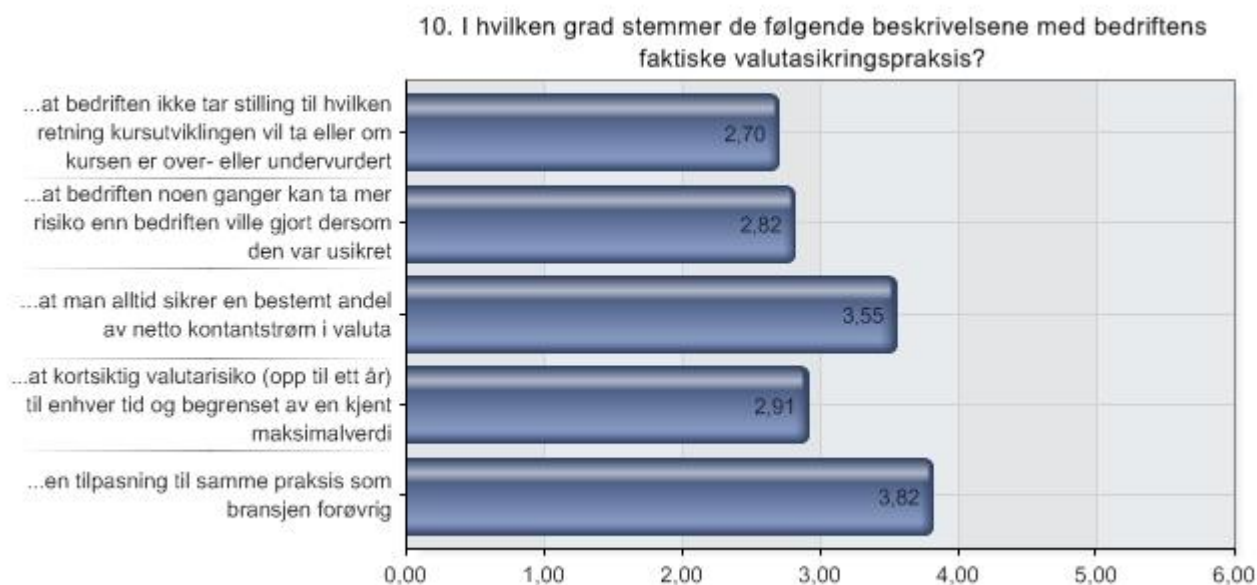
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ingen former for valutasikring	18,2 %	2
2 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)	54,5 %	6
3 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	9,1 %	1
4 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)	27,3 %	3
5 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	18,2 %	2
6 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	27,3 %	3
7 Annet	0,0 %	0
Total		11

9. Hvorfor ønsker bedriften å benytte valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Redusere svingninger i inntekter eller kostnader i valuta	60,0 %	6
2 Redusere risikoen for eierne	40,0 %	4
3 Redusere risikoen for finansielle problemer (likvidetsproblemer e.l)	20,0 %	2
4 Redusere bedriftens kapitalkostnad	10,0 %	1
5 Utnytte renteforskjeller mellom ulike valutaer	0,0 %	0
6 Følge dominerende praksis i bransjen	0,0 %	0
7 Utnytte bedriftens spesialkompetanse innen valuta (til profitt / spekulasjon e.l)	0,0 %	0
8 Sikre at skattereduserende poster kommer til utnyttelse (fremførbare underskudd e.l)	0,0 %	0
9 Annet	0,0 %	0
Total		10

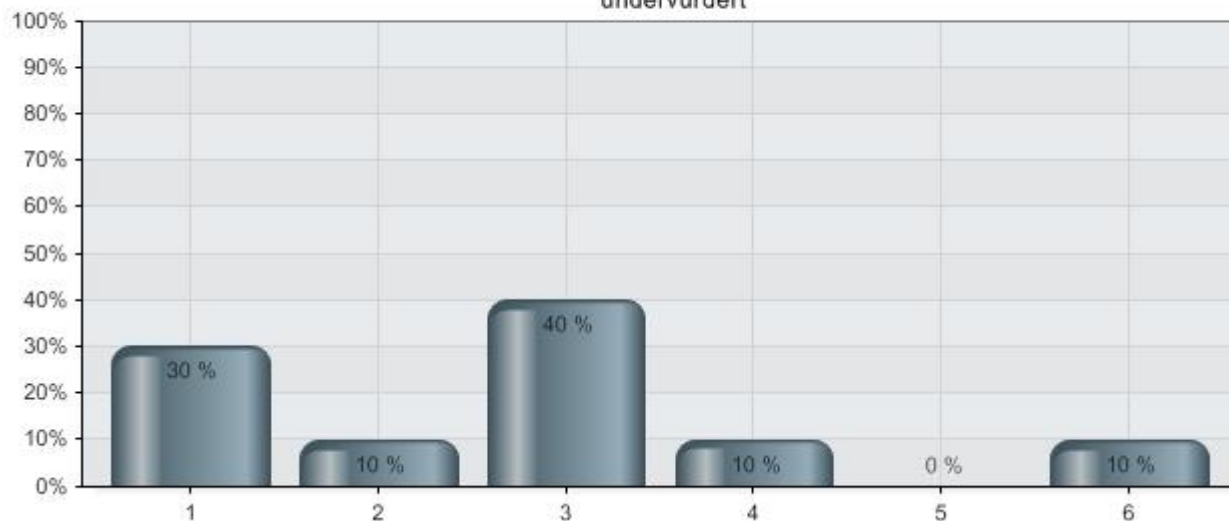
10. I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis?

Alternativer	N
1 ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert	10
2 ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret	11
3 ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta	11
4 ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi	11
5 ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig	11

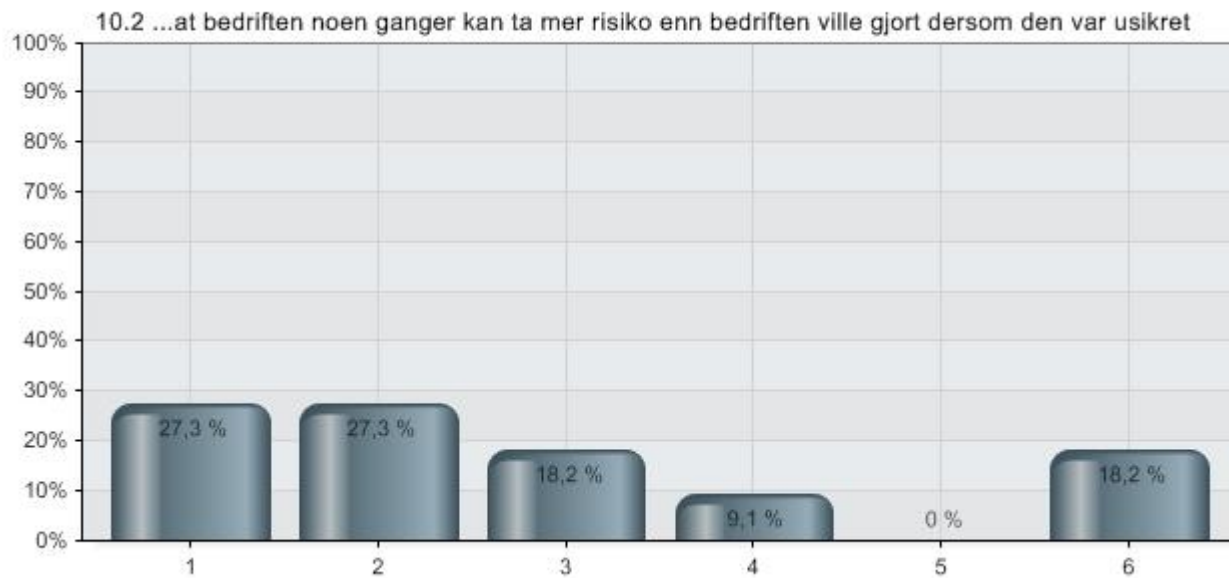
10.1 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert

10.1 ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	30,0 %	3
2 2	10,0 %	1
3 3	40,0 %	4
4 4	10,0 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	10,0 %	1
Total		10

10.2 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	27,3 %	3
2 2	27,3 %	3
3 3	18,2 %	2
4 4	9,1 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	18,2 %	2
Total		11

10.3 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta

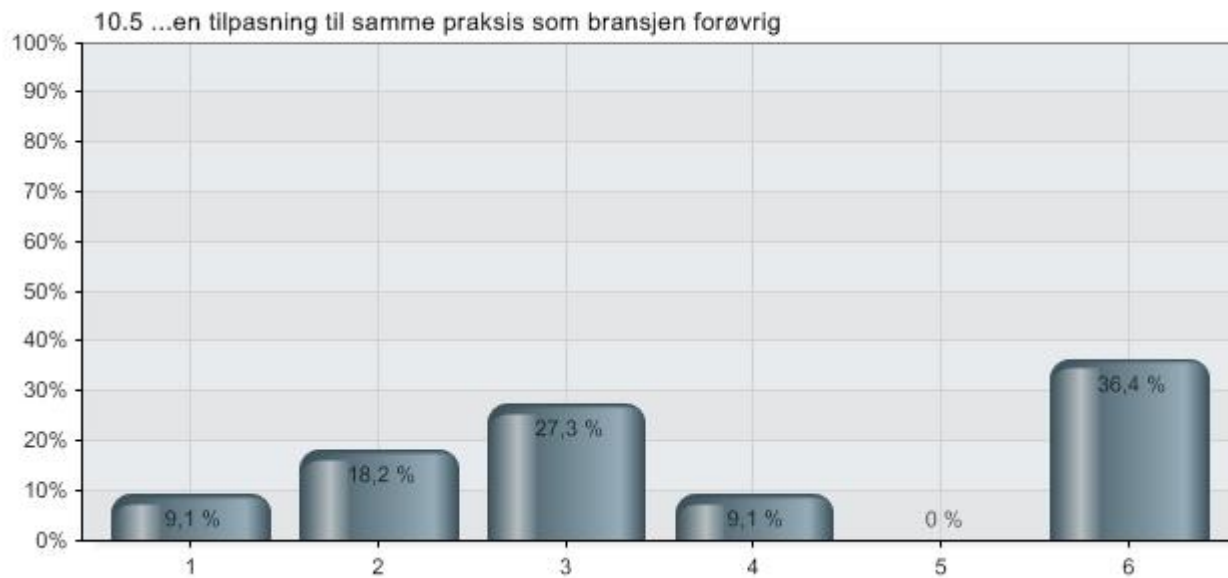
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	18,2 %	2
2 2	9,1 %	1
3 3	18,2 %	2
4 4	27,3 %	3
5 5	9,1 %	1
6 Vet ikke	18,2 %	2
Total		11

10.4 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi

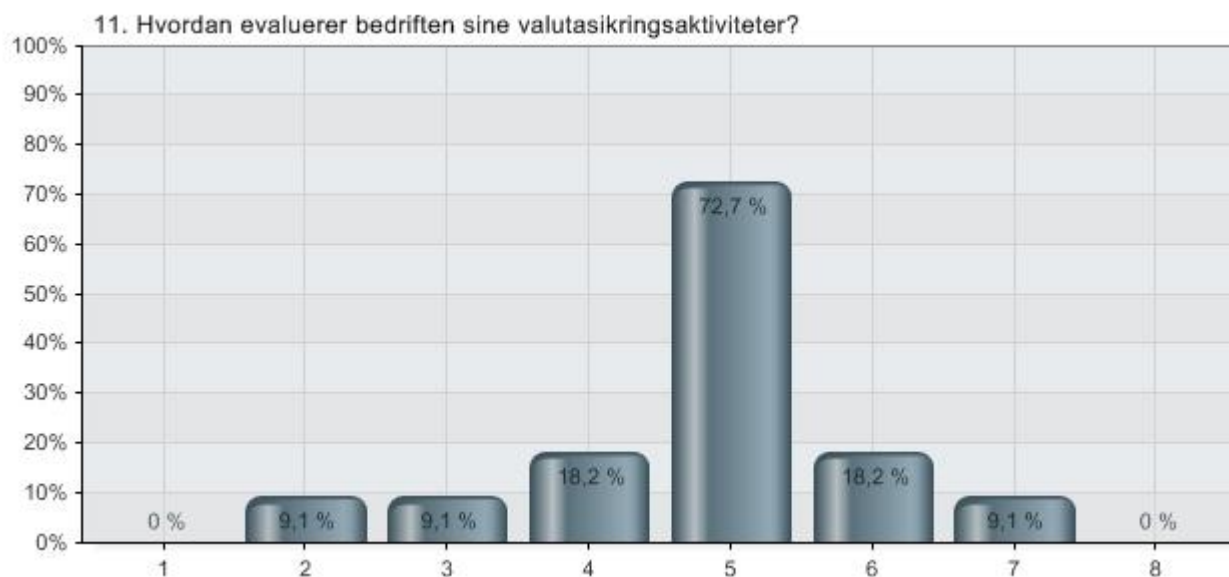
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	18,2 %	2
2 2	27,3 %	3
3 3	18,2 %	2
4 4	27,3 %	3
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	9,1 %	1
Total		11

10.5 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig

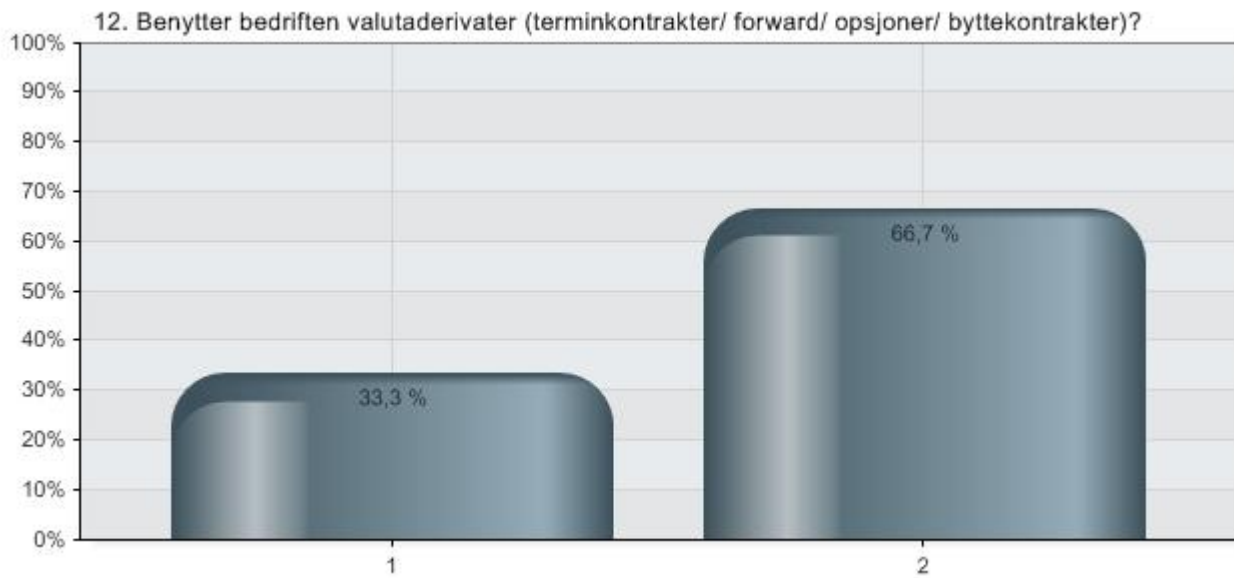

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	9,1 %	1
2 2	18,2 %	2
3 3	27,3 %	3
4 4	9,1 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	36,4 %	4
Total		11

11. Hvordan evaluerer bedriften sine valutasikringsaktiviteter?

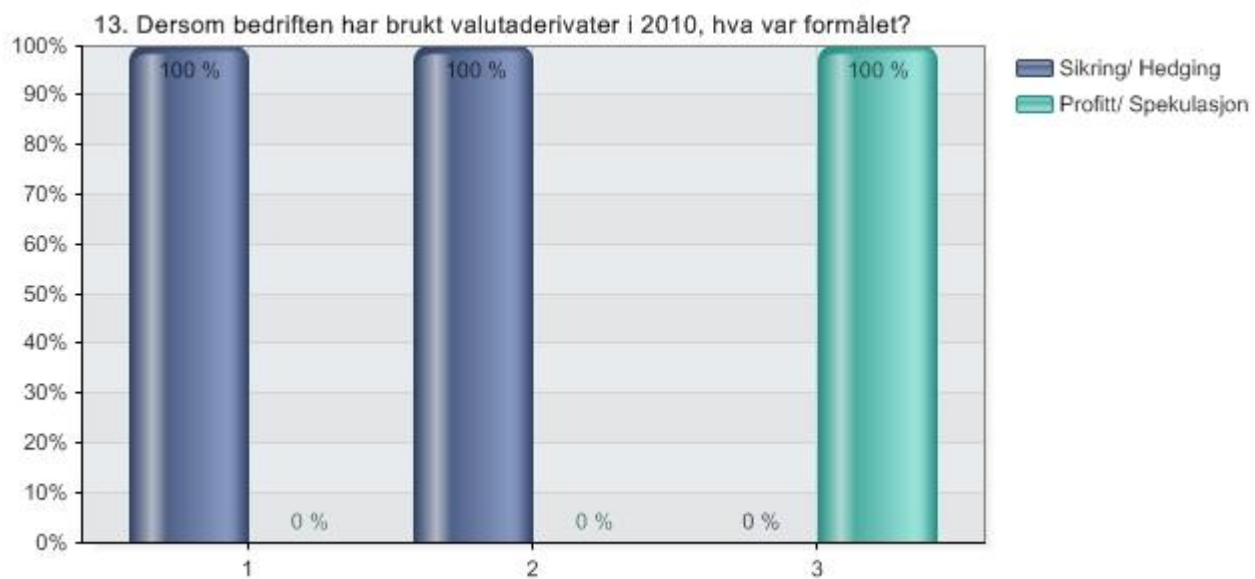

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Absolutt profitt/tap	0,0 %	0
2 Terminkurs	9,1 %	1
3 Andel sikret (i forhold til en benchmark) f.eks 50% sikring av alle valutastrømmer	9,1 %	1
4 Redusert variabilitet eller redusert nedsiderisiko	18,2 %	2
5 Skjønnsmessig vurdering uten bruk av kvantitativt mål eller benchmark	72,7 %	8
6 Spotkurs	18,2 %	2
7 Risikojustert avkastning	9,1 %	1
8 Annet	0,0 %	0
Total		11

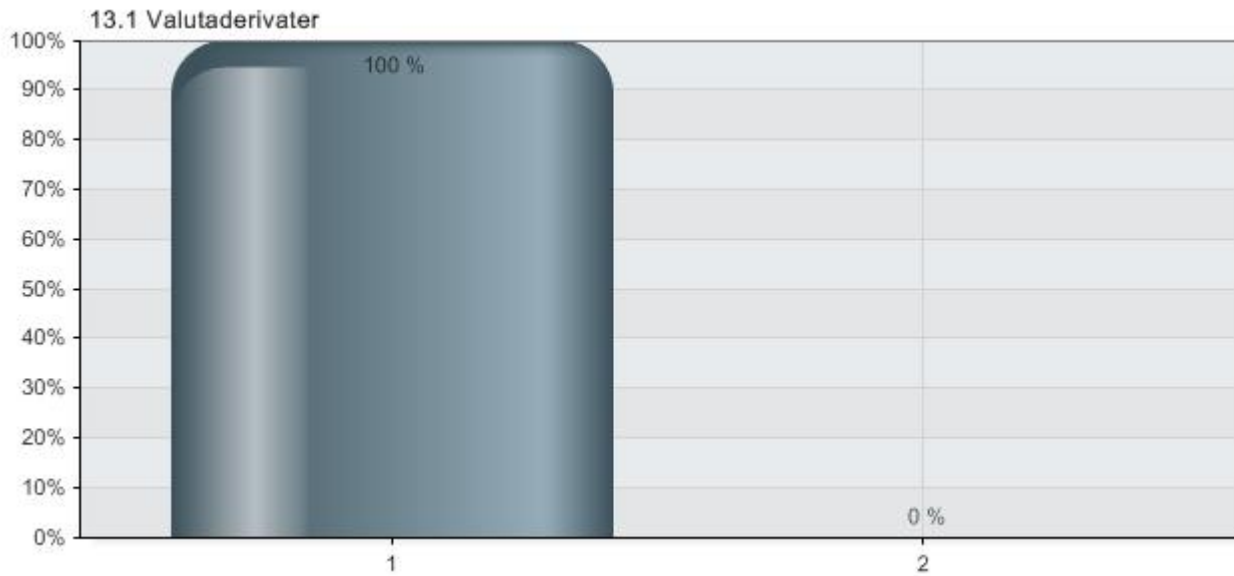
12. Benytter bedriften valutaderivater (terminkontrakter/ forward/ opsjoner/ byttekontrakter)?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	33,3 %	4
2 Nei	66,7 %	8
Total		12

13. Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet?

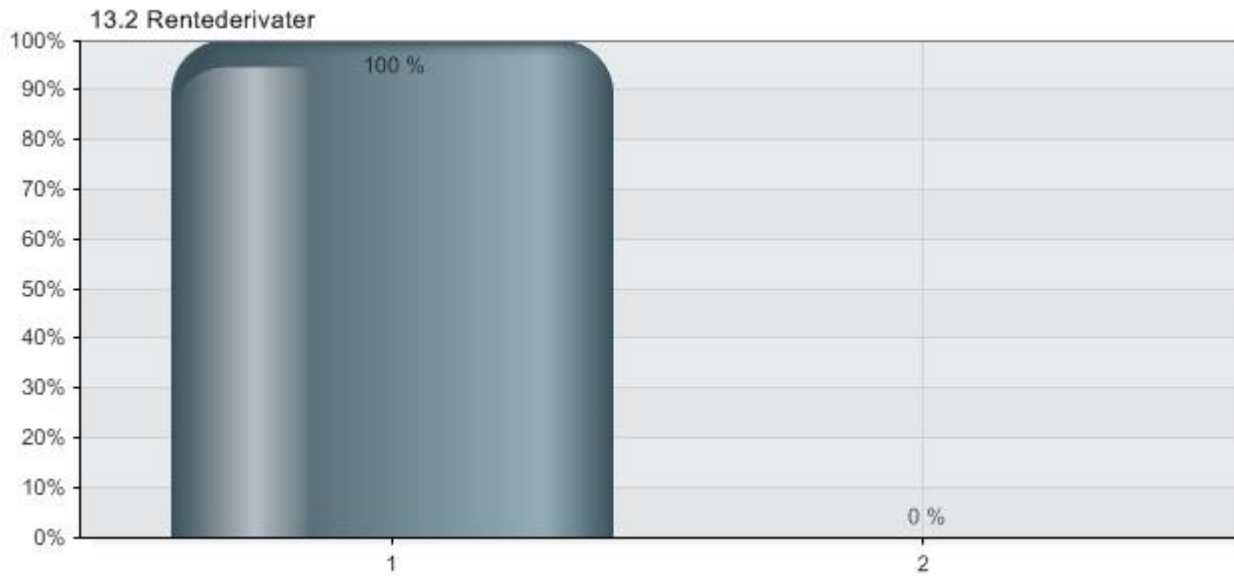

Alternativer	N
1 Valutaderivater	4
2 Rentederivater	1
3 Råvarederivater	1

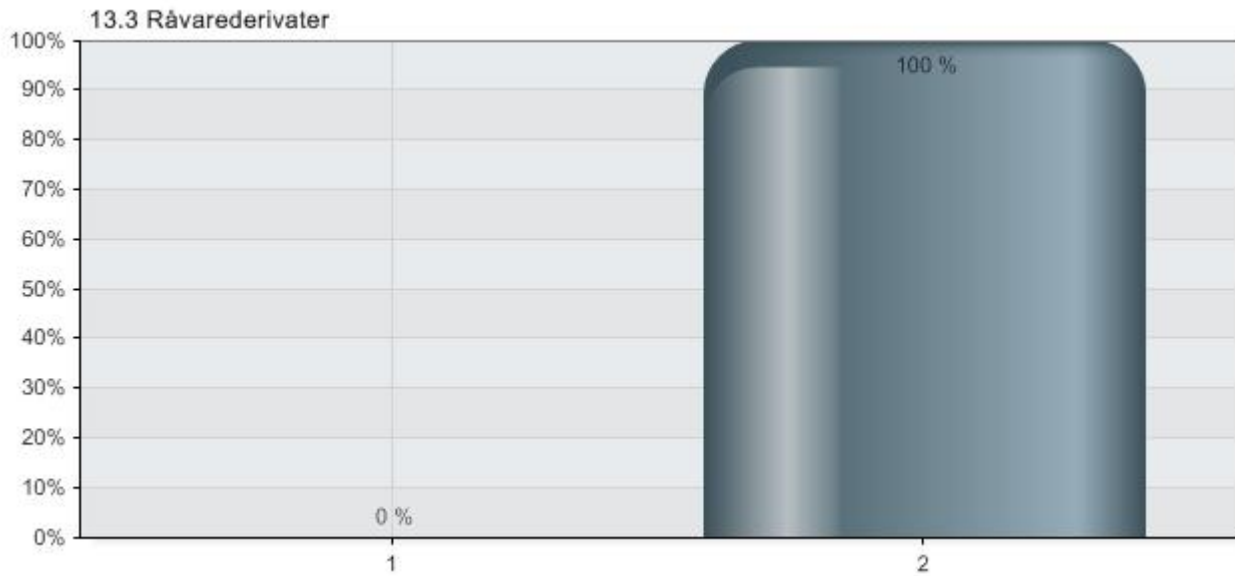
13.1 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Valutaderivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	100,0 %	4
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		4

13.2 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Rentederivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	100,0 %	1
2 Profitt/ Spesulasjon	0,0 %	0
Total		1

13.3 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Råvarederivater

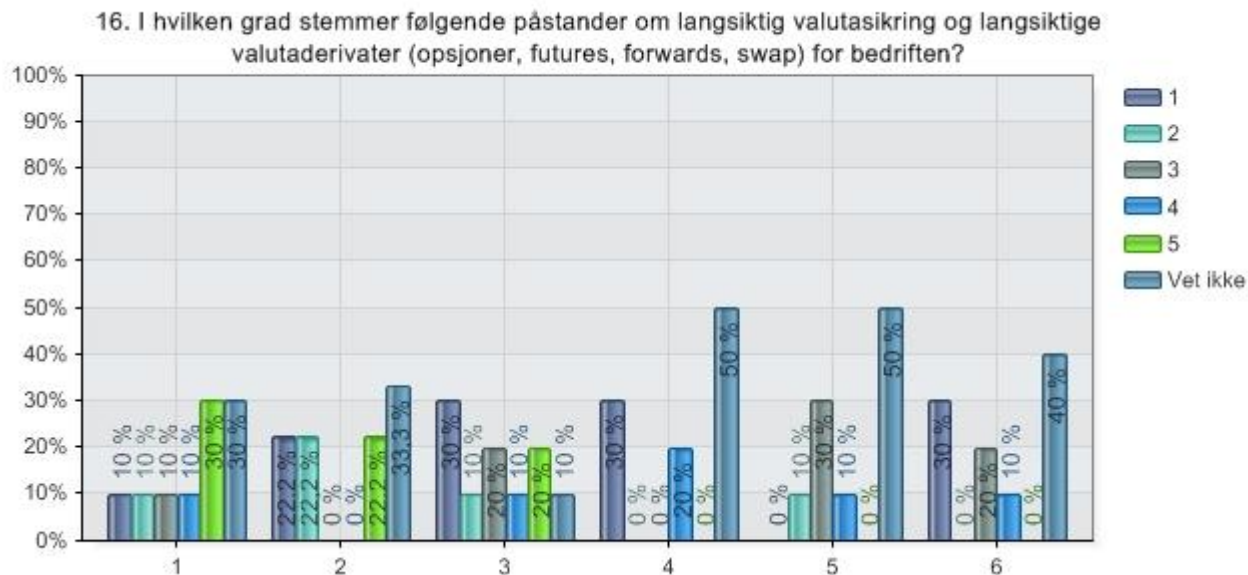
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	100,0 %	1
Total		1

14. Brukte bedriften valutaderivater i både 2003 og 2010?

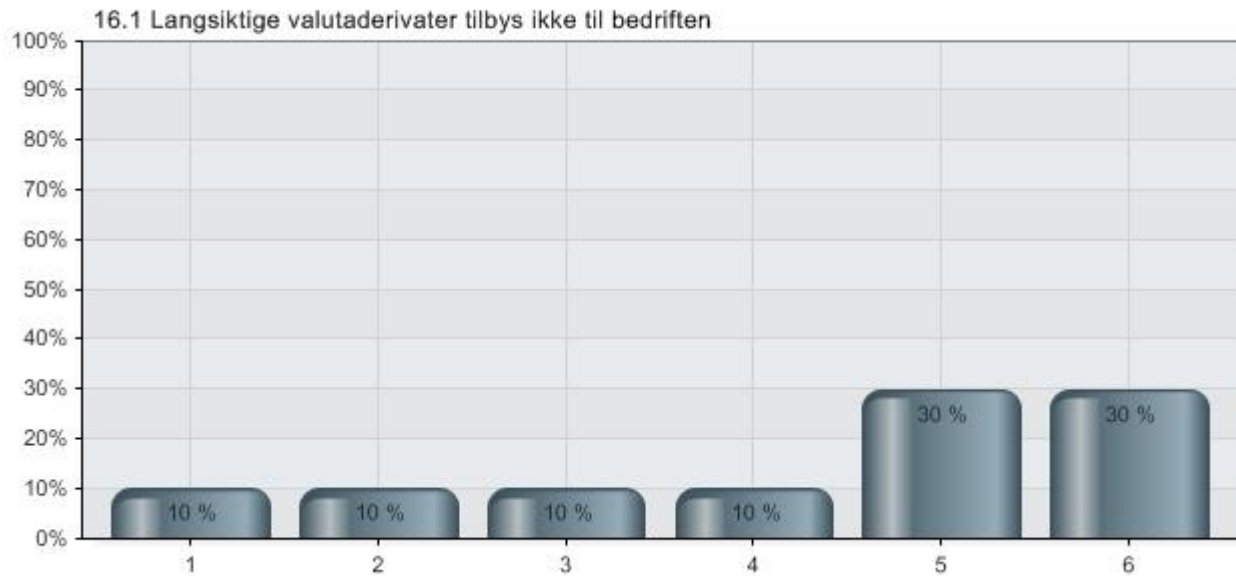
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	33,3 %	2
2 Nei, bedriften var ikke etablert i 2003	16,7 %	1
3 Nei, grunnet andre årsaker	50,0 %	3
Total		6

16. I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasisikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften?

Alternativer	N
1 Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften	10
2 Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater	9
3 Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko	10
4 Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken	10
5 Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater	10
6 Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken	10

16.1 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	10,0 %	1
2 2	10,0 %	1
3 3	10,0 %	1
4 4	10,0 %	1
5 5	30,0 %	3
6 Vet ikke	30,0 %	3
Total		10

16.2 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	22,2 %	2
2 2	22,2 %	2
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	22,2 %	2
6 Vet ikke	33,3 %	3
Total		9

16.3 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko

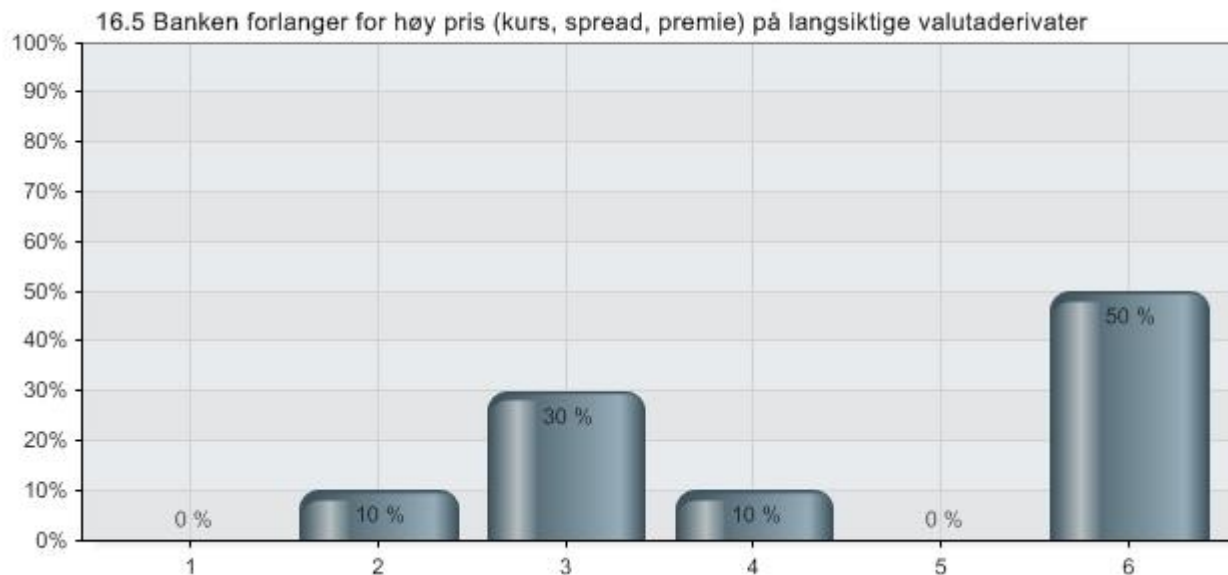
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	30,0 %	3
2 2	10,0 %	1
3 3	20,0 %	2
4 4	10,0 %	1
5 5	20,0 %	2
6 Vet ikke	10,0 %	1
Total		10

16.4 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	30,0 %	3
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	20,0 %	2
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	50,0 %	5
Total		10

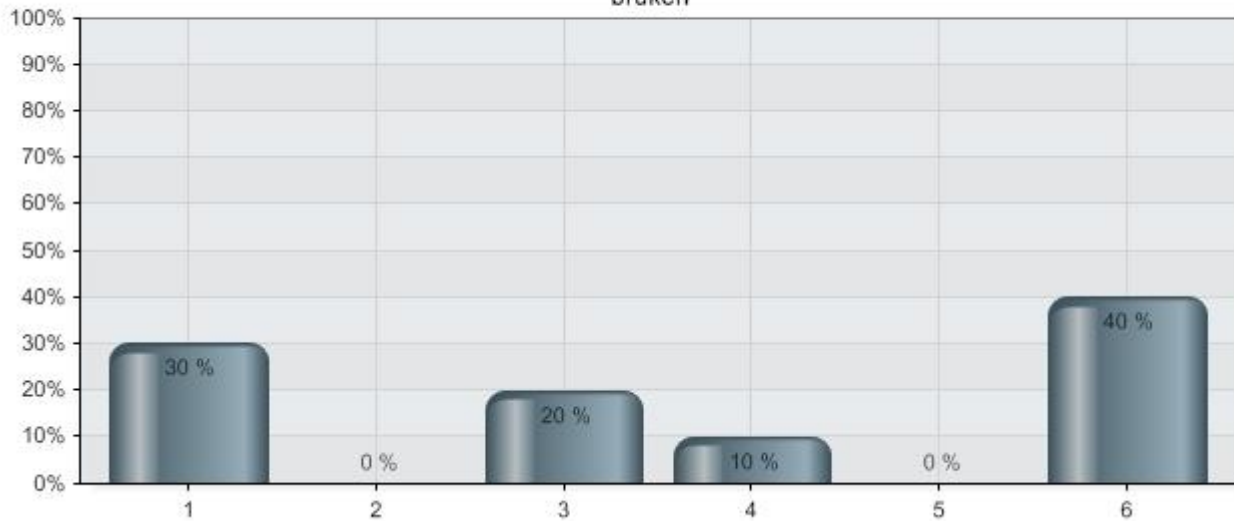
16.5 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	10,0 %	1
3 3	30,0 %	3
4 4	10,0 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	50,0 %	5
Total		10

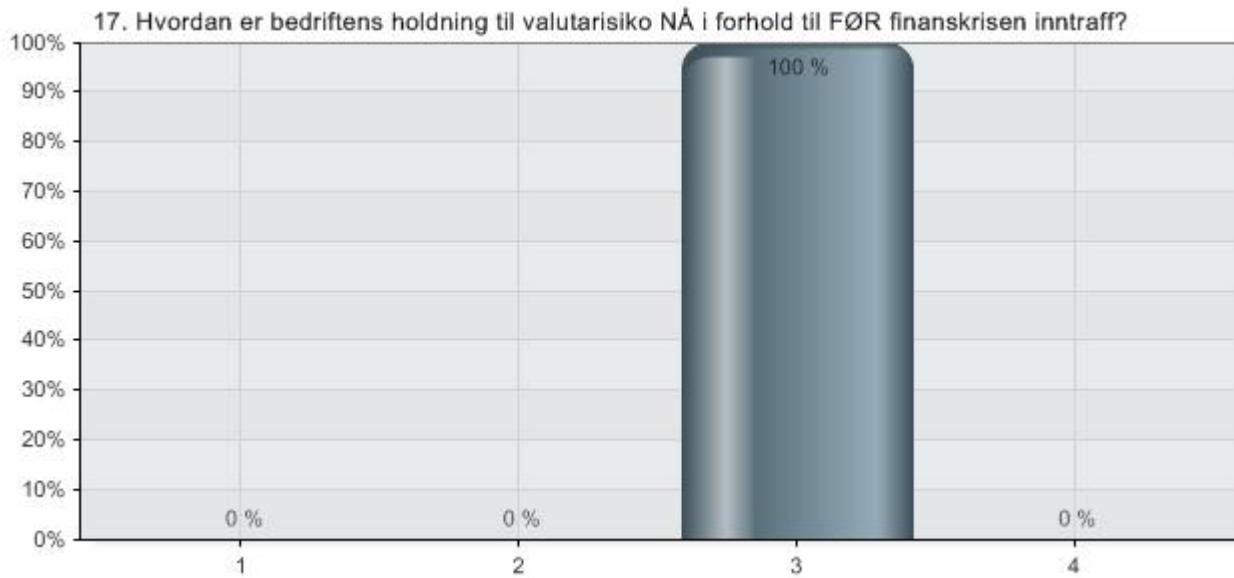
16.6 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

16.6 Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

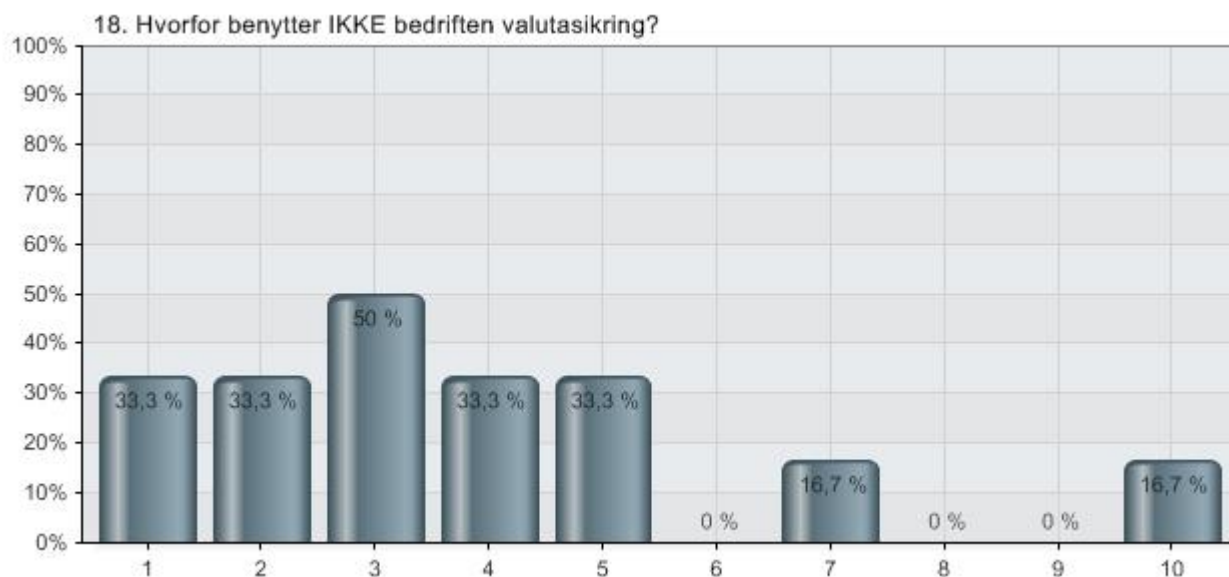
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	30,0 %	3
2 2	0,0 %	0
3 3	20,0 %	2
4 4	10,0 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	40,0 %	4
Total		10

17. Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?

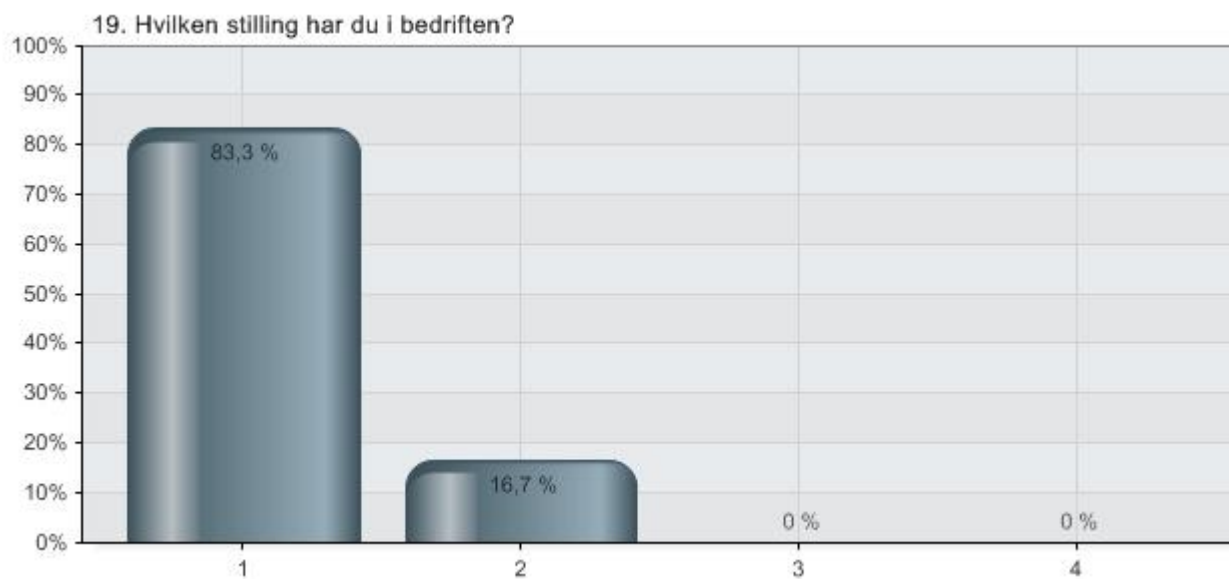
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Mer bevisst	0,0 %	0
2 Mindre bevisst	0,0 %	0
3 Uendret	100,0 %	12
4 Vet ikke	0,0 %	0
Total		12

18. Hvorfor benytter IKKE bedriften valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ikke eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad	33,3 %	2
2 Har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakursen	33,3 %	2
3 Kostnadene ved valutasikring er større enn nytten	50,0 %	3
4 Naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta	33,3 %	2
5 Bedriftens eiere er ikke tjent med valutasikring	33,3 %	2
6 Mangler tilstrekkelig kjennskap til eller kompetanse om valutasikring	0,0 %	0
7 Kan justere prisene på produktene ved endringer i valutakursen	16,7 %	1
8 Problemer knyttet til den regnskapsmessige behandlingen av valutasikring	0,0 %	0
9 Valutasikring er ikke tilgjengelig for bedriften	0,0 %	0
10 Annet	16,7 %	1
Total		6

19. Hvilken stilling har du i bedriften?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Adm.dir	83,3 %	10
2 økonomiansvarlig	16,7 %	2
3 Kontor-/administrasjonsmedarbeider	0,0 %	0
4 Annet	0,0 %	0
Total		12

Undersøkelse: Valutaeksponering i Haugesundregionen

Publisert fra 04.02.2011 til 25.02.2011

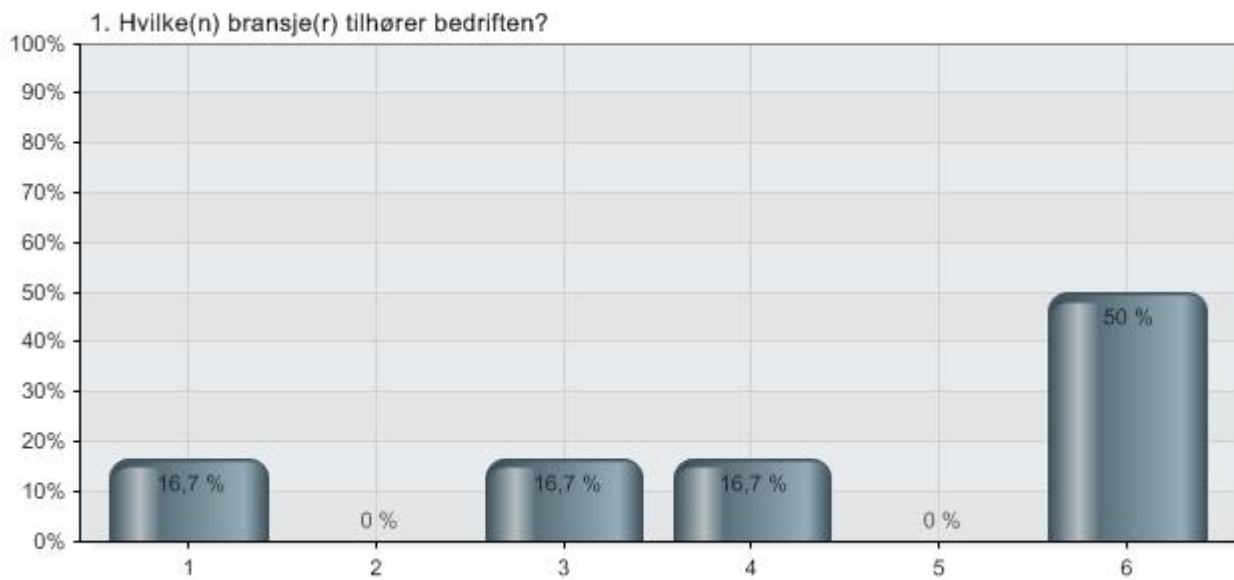
6 respondenter (1 unike)

Filter: Eksponert og mer bevisst

"Har bedriften valutaeksponering?" = "Ja"

"Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?" = "Mer bevisst"

1. Hvilke(n) bransje(r) tilhører bedriften?

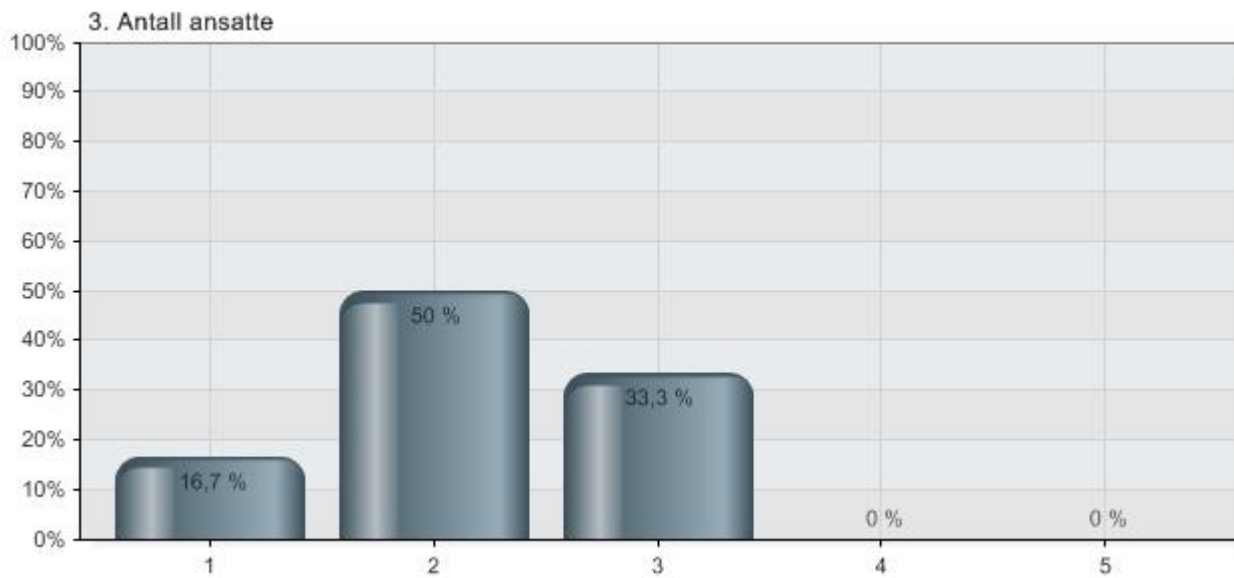
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bank/ forsikring/ finans	16,7 %	1
2 Eiendom	0,0 %	0
3 Handel/ service	16,7 %	1
4 Maritim sektor	16,7 %	1
5 Offentlig sektor	0,0 %	0
6 Andre	50,0 %	3
Total		6

2. Hvilken kommune holder bedriften til i?

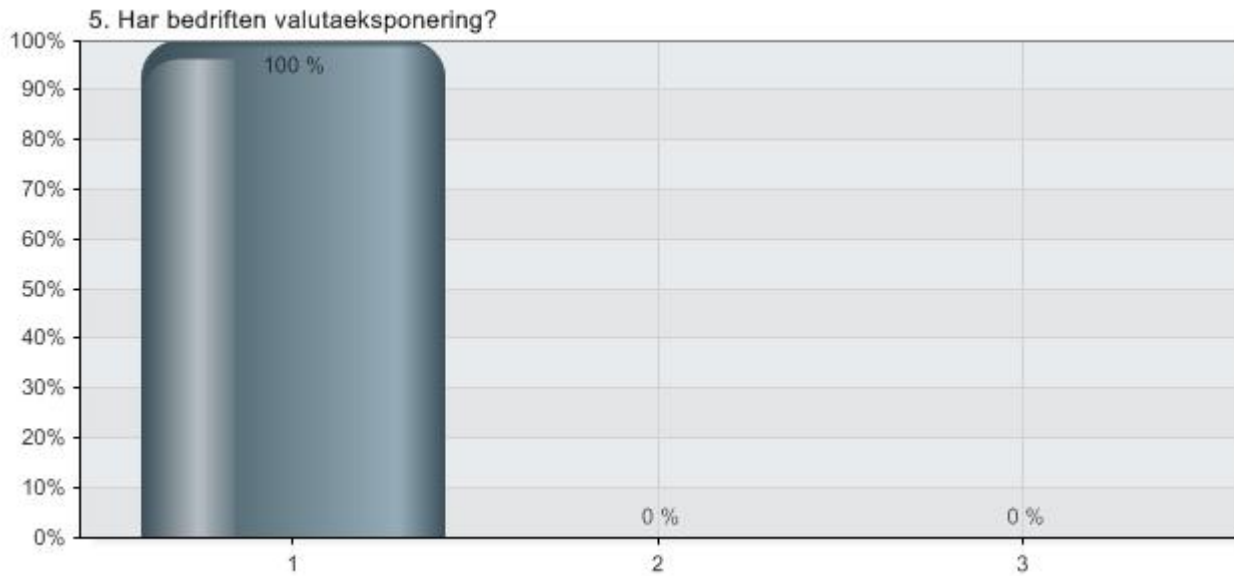

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bokn	0,0 %	0
2 Bømlo	0,0 %	0
3 Etne	16,7 %	1
4 Haugesund	16,7 %	1
5 Karmøy	50,0 %	3
6 Kvinnherad	0,0 %	0
7 Odda	0,0 %	0
8 Sauda	0,0 %	0
9 Stord	0,0 %	0
10 Suldal	0,0 %	0
11 Sveio	0,0 %	0
12 Tysvær	16,7 %	1
13 Utsira	0,0 %	0
14 Vindafjord	0,0 %	0
Total		6

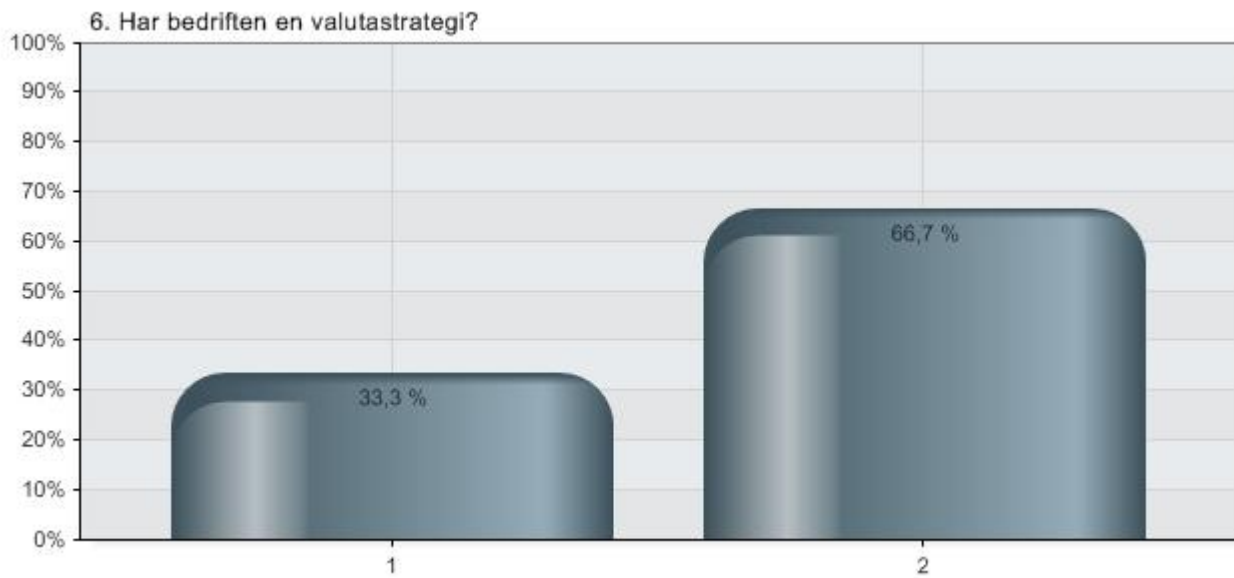
3. Antall ansatte

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1-9	16,7 %	1
2 10-49	50,0 %	3
3 50-99	33,3 %	2
4 100-249	0,0 %	0
5 250 +	0,0 %	0
Total		6

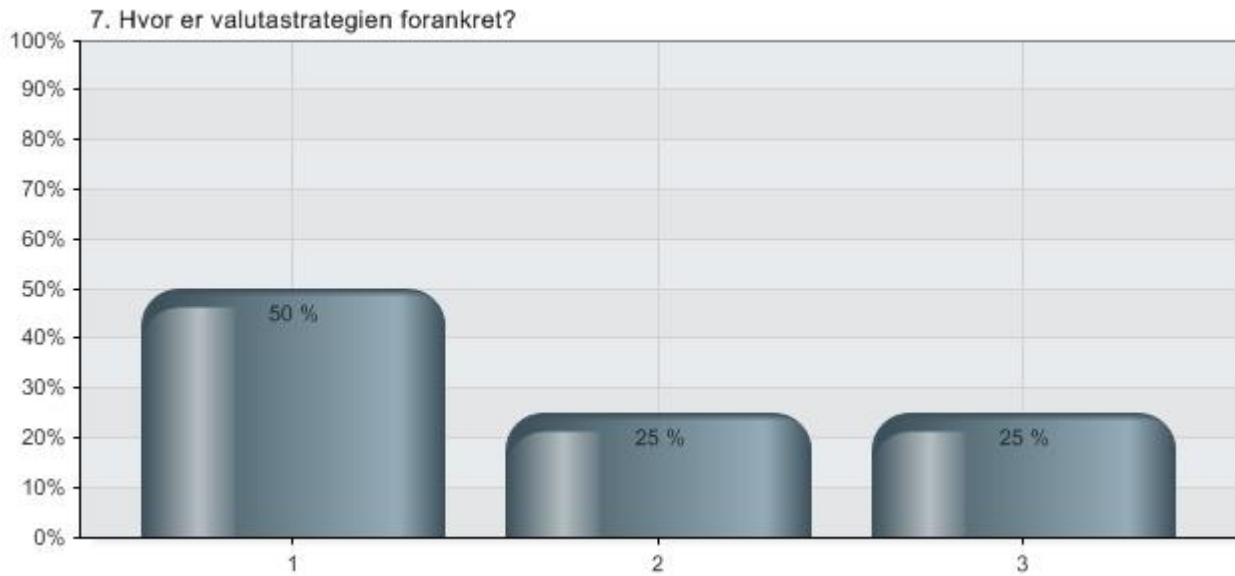
5. Har bedriften valutaeksponering?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	100,0 %	6
2 Nei	0,0 %	0
3 Vet ikke	0,0 %	0
Total		6

6. Har bedriften en valutastrategi?

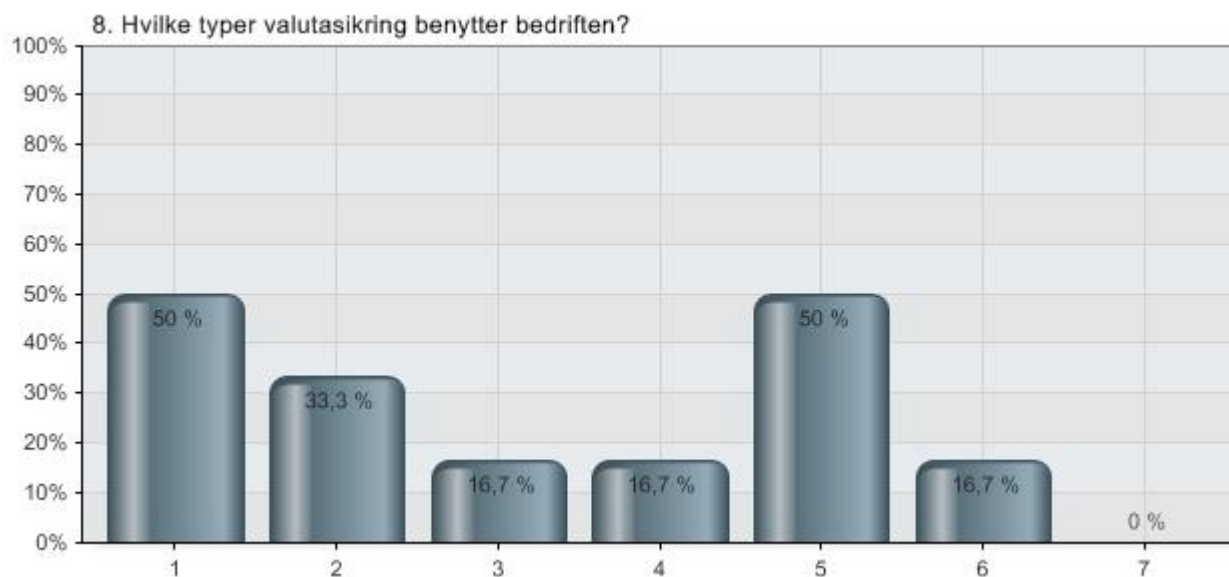
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	33,3 %	2
2 Nei	66,7 %	4
Total		6

7. Hvor er valutastrategien forankret?

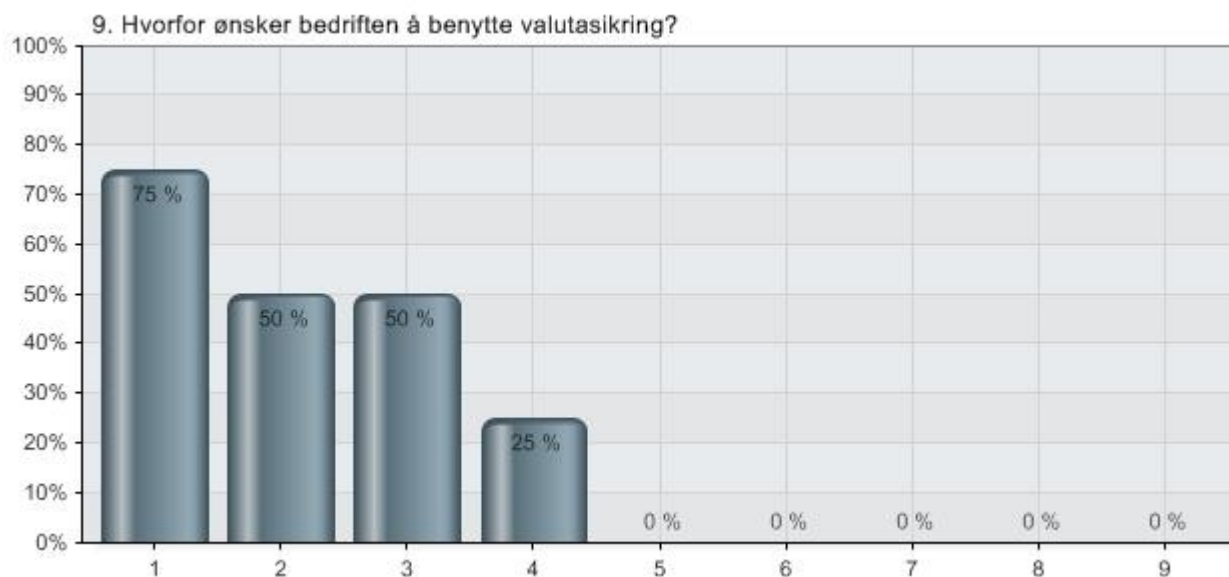
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Styret	50,0 %	2
2 Ledelsen	25,0 %	1
3 Økonomi / Finansavdeling	25,0 %	1
Total		4

8. Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

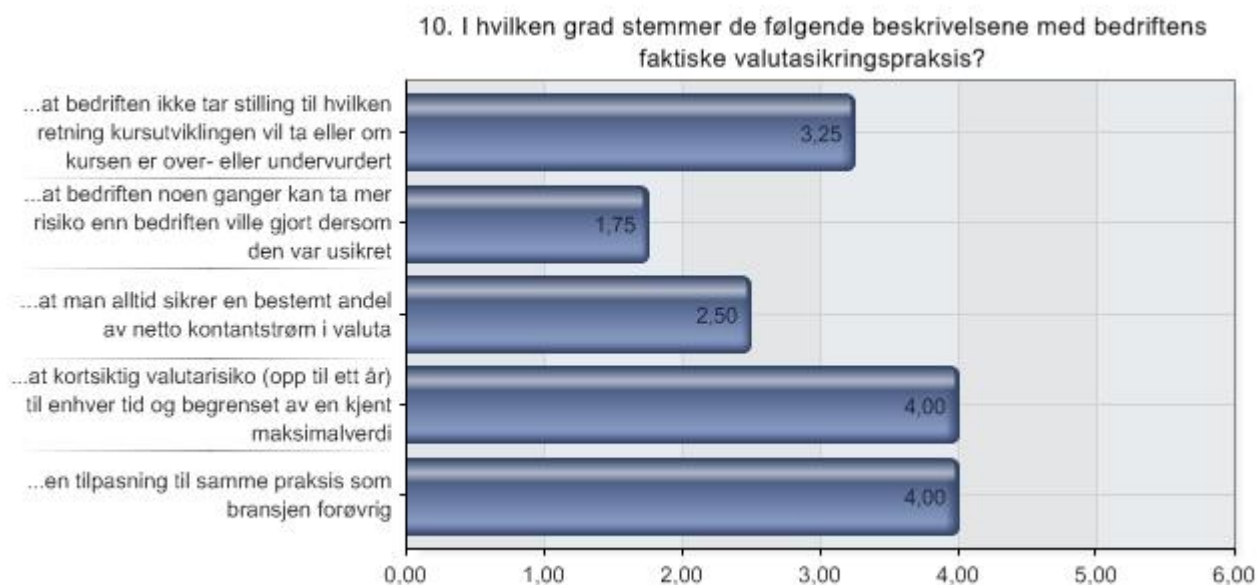
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ingen former for valutasikring	50,0 %	3
2 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)	33,3 %	2
3 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	16,7 %	1
4 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)	16,7 %	1
5 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	50,0 %	3
6 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	16,7 %	1
7 Annet	0,0 %	0
Total		6

9. Hvorfor ønsker bedriften å benytte valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Redusere svingninger i inntekter eller kostnader i valuta	75,0 %	3
2 Redusere risikoen for eierne	50,0 %	2
3 Redusere risikoen for finansielle problemer (likviditetsproblemer e.l)	50,0 %	2
4 Redusere bedriftens kapitalkostnad	25,0 %	1
5 Utnytte renteforskjeller mellom ulike valutaer	0,0 %	0
6 Følge dominerende praksis i bransjen	0,0 %	0
7 Utnytte bedriftens spesialkompetanse innen valuta (til profitt / spekulasjon e.l)	0,0 %	0
8 Sikre at skattereduserende poster kommer til utnyttelse (fremførbare underskudd e.l)	0,0 %	0
9 Annet	0,0 %	0
Total		4

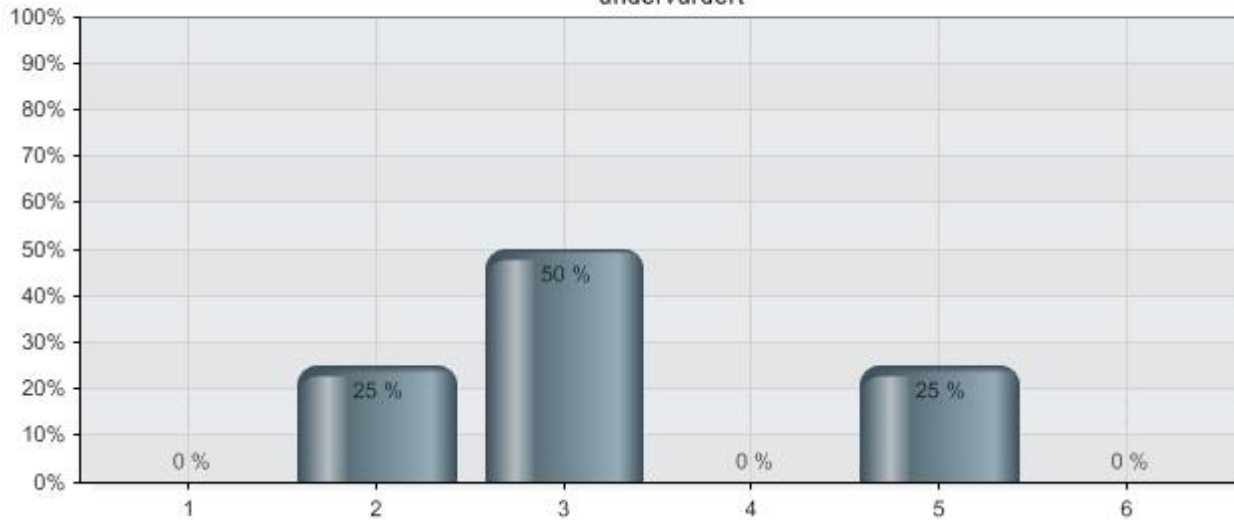
10. I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis?

Alternativer	N
1 ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert	4
2 ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret	4
3 ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta	4
4 ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi	3
5 ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig	4

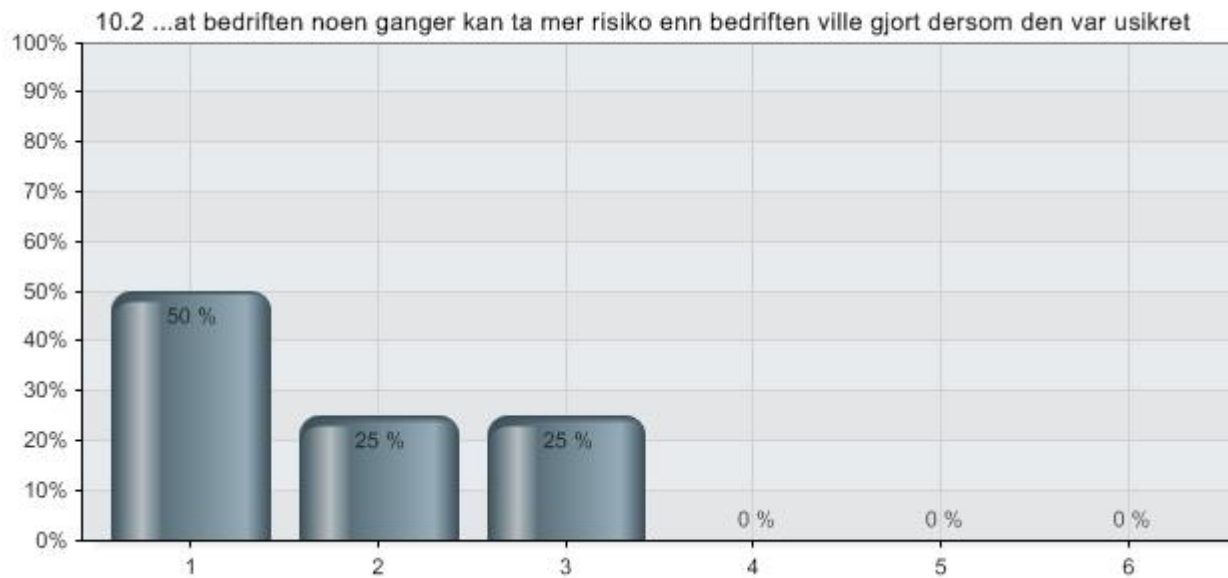
10.1 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert

10.1 ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	25,0 %	1
3 3	50,0 %	2
4 4	0,0 %	0
5 5	25,0 %	1
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		4

10.2 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	50,0 %	2
2 2	25,0 %	1
3 3	25,0 %	1
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		4

10.3 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta

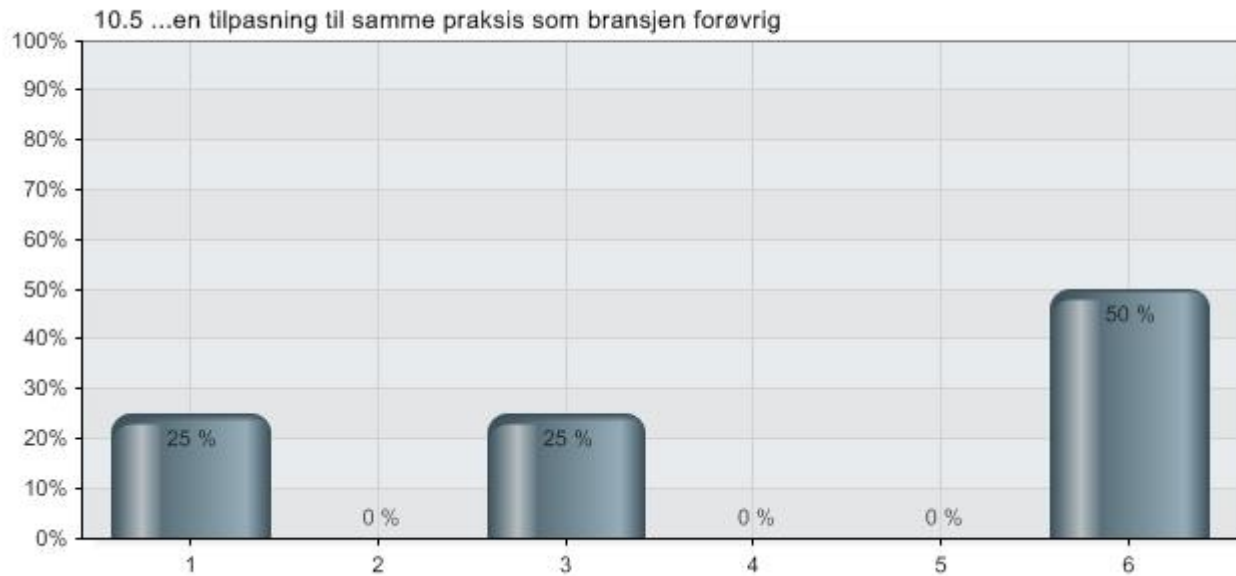
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	25,0 %	1
2 2	25,0 %	1
3 3	25,0 %	1
4 4	25,0 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		4

10.4 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi

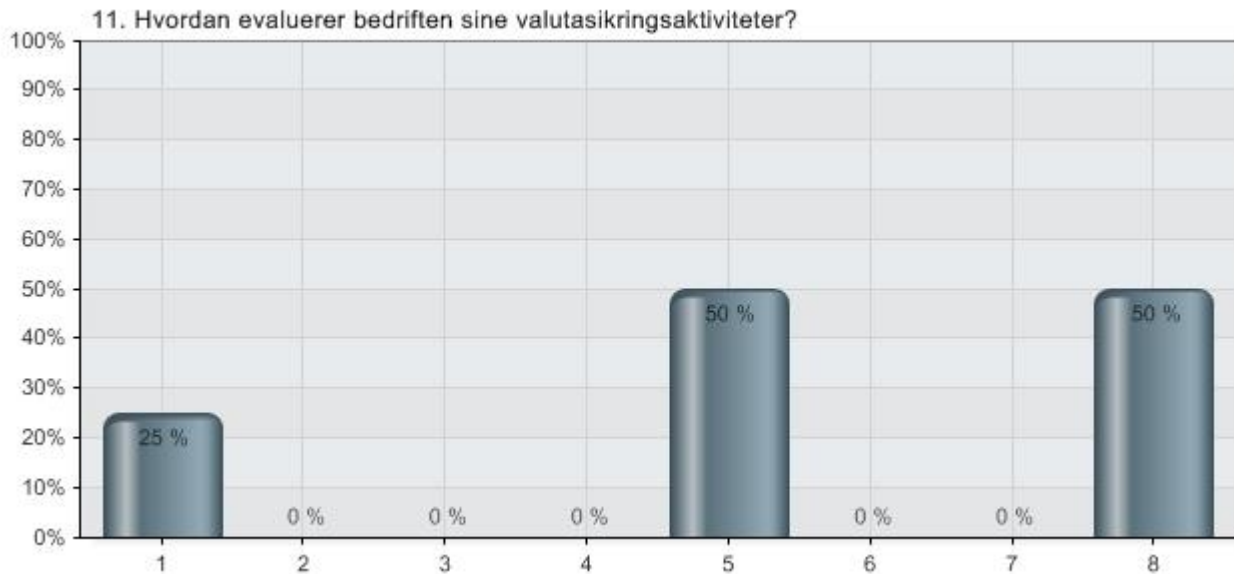
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	33,3 %	1
3 3	0,0 %	0
4 4	33,3 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	33,3 %	1
Total		3

10.5 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig

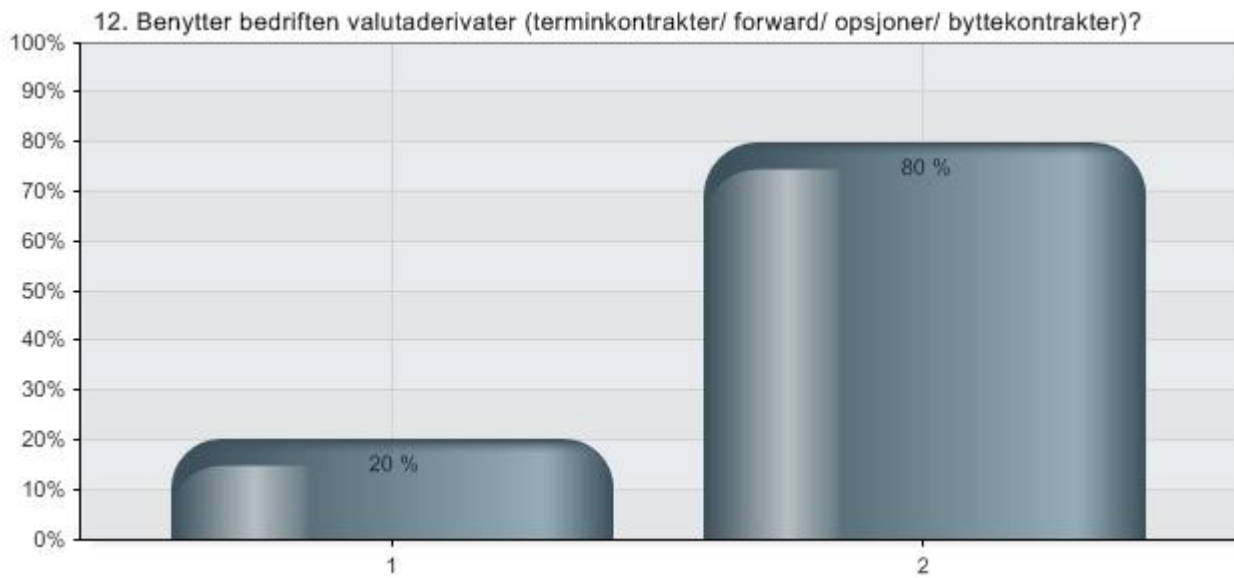

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	25,0 %	1
2 2	0,0 %	0
3 3	25,0 %	1
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	50,0 %	2
Total		4

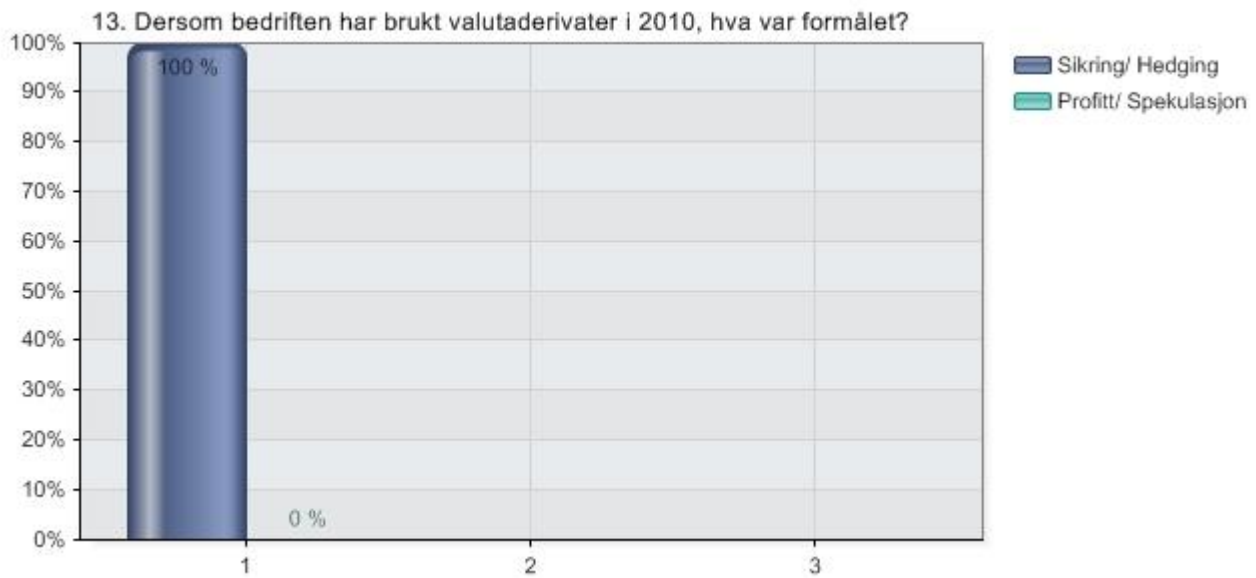
11. Hvordan evaluerer bedriften sine valutasikringsaktiviteter?

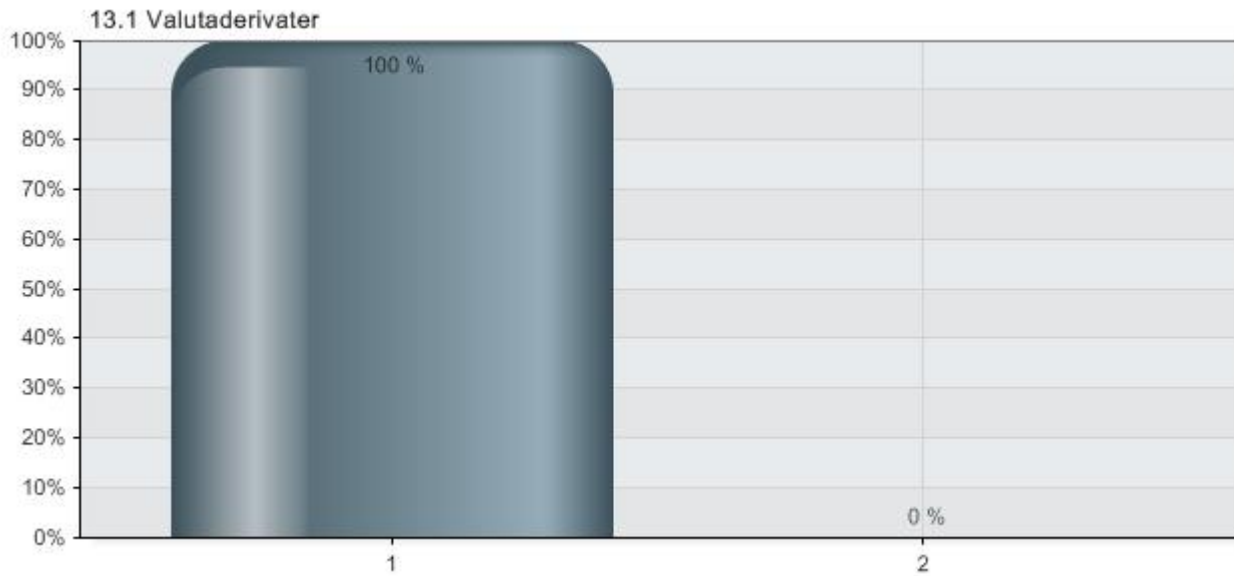
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Absolutt profitt/tap	25,0 %	1
2 Terminkurs	0,0 %	0
3 Andel sikret (i forhold til en benchmark) f.eks 50% sikring av alle valutastrømmer	0,0 %	0
4 Redusert variabilitet eller redusert nedsiderisiko	0,0 %	0
5 Skjønnsmessig vurdering uten bruk av kvantitativt mål eller benchmark	50,0 %	2
6 Spotkurs	0,0 %	0
7 Risikojustert avkastning	0,0 %	0
8 Annet	50,0 %	2
Total		4

12. Benytter bedriften valutaderivater (terminkontrakter/ forward/ opsjoner/ byttekontrakter)?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	20,0 %	1
2 Nei	80,0 %	4
Total		5

13. Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet?

Alternativer	N
1 Valutaderivater	1
2 Rentederivater	0
3 Råvarederivater	0

13.1 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Valutaderivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	100,0 %	1
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		1

13.2 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Rentederivater

No Data

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		0

13.3 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Råvarederivater

No Data

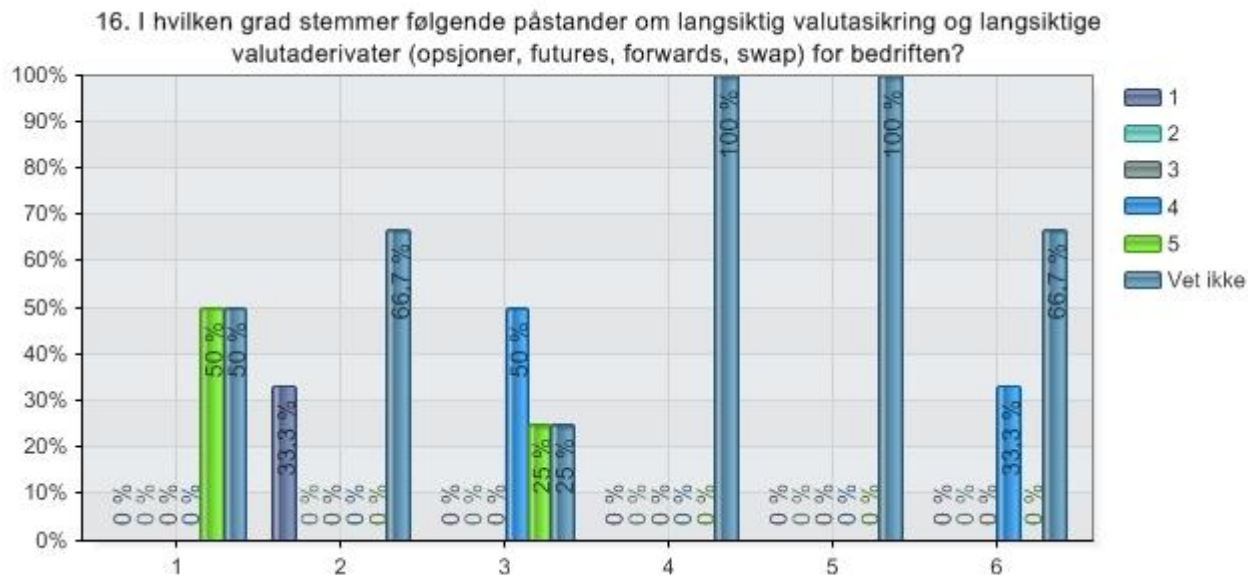
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		0

14. Brukte bedriften valutaderivater i både 2003 og 2010?

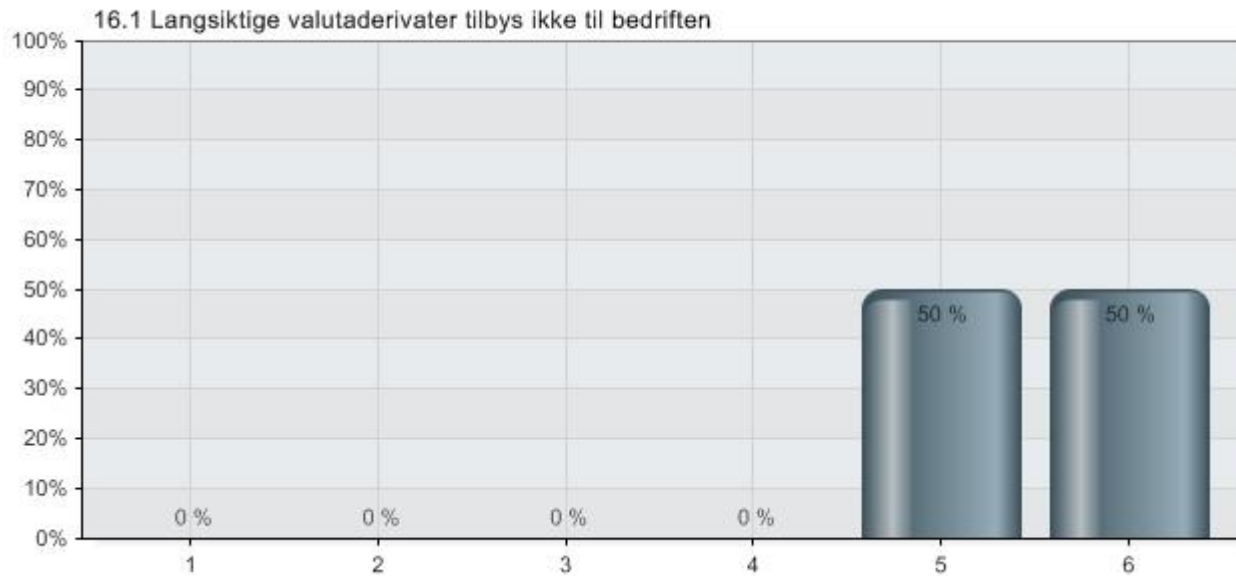
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	0,0 %	0
2 Nei, bedriften var ikke etablert i 2003	0,0 %	0
3 Nei, grunnet andre årsaker	100,0 %	4
Total		4

16. I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften?

Alternativer	N
1 Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften	4
2 Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater	3
3 Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko	4
4 Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken	3
5 Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater	3
6 Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken	3

16.1 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	50,0 %	2
6 Vet ikke	50,0 %	2
Total		4

16.2 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater

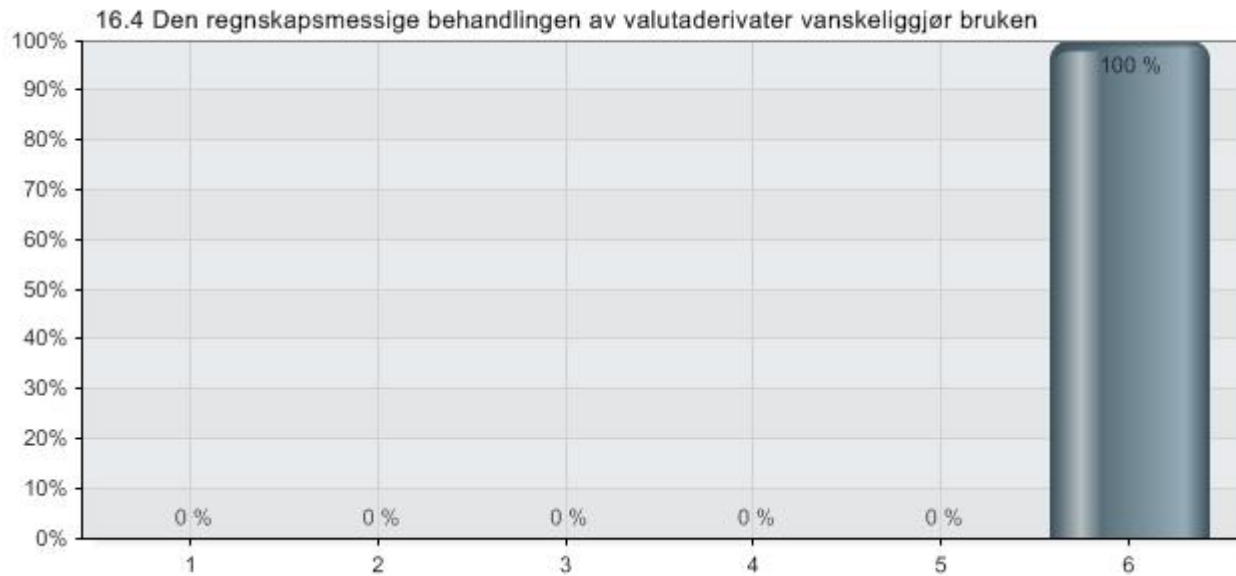
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	33,3 %	1
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	66,7 %	2
Total		3

16.3 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko

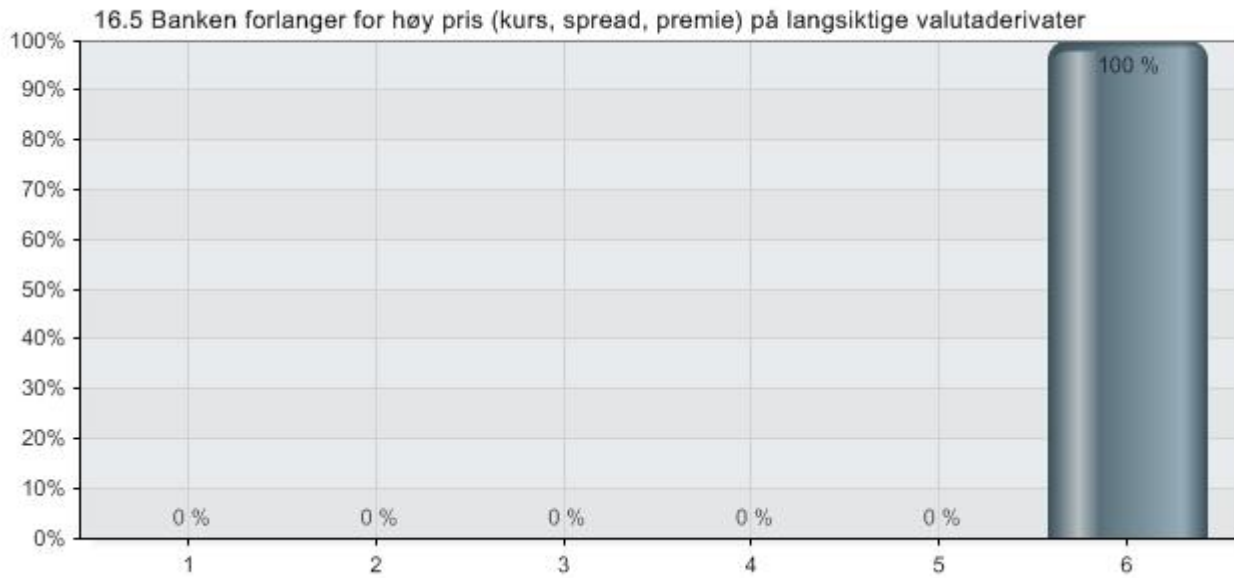
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	50,0 %	2
5 5	25,0 %	1
6 Vet ikke	25,0 %	1
Total		4

16.4 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	3
Total		3

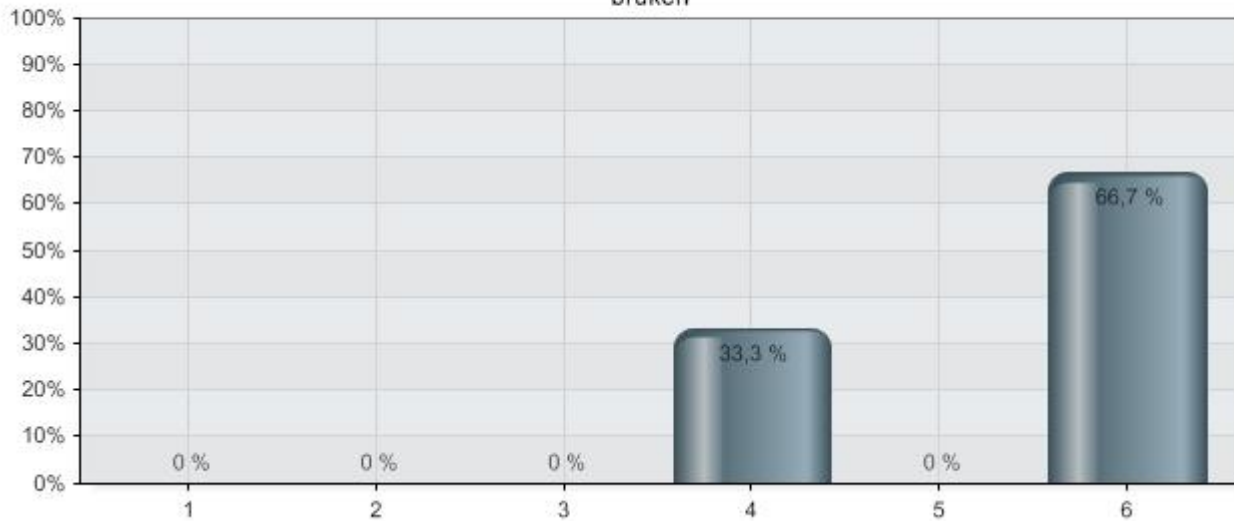
16.5 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	3
Total		3

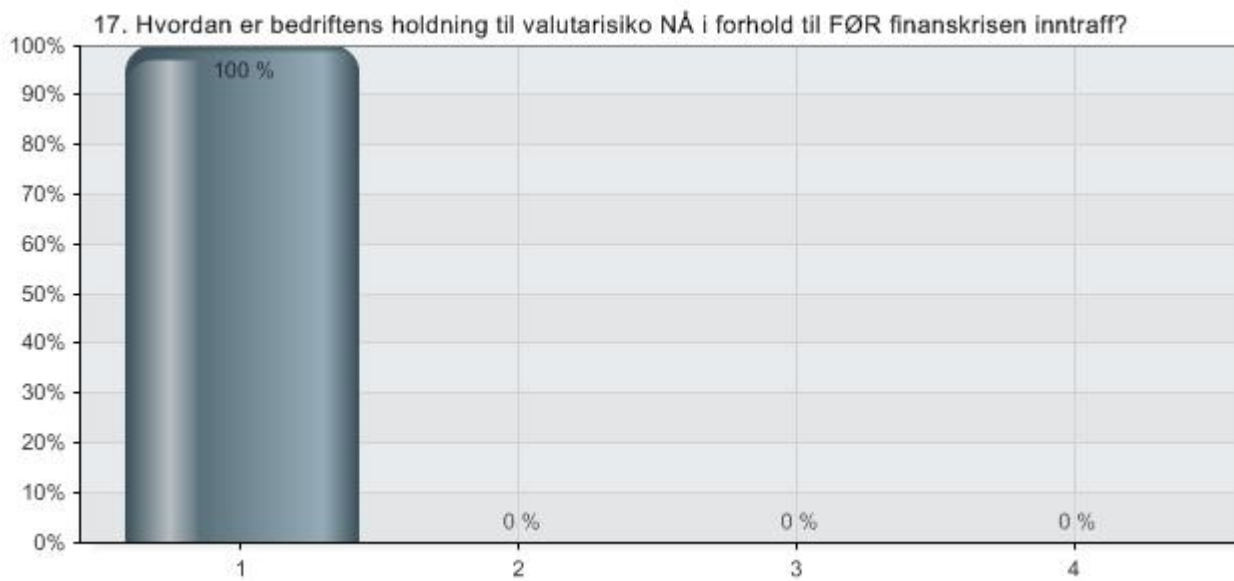
16.6 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

16.6 Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

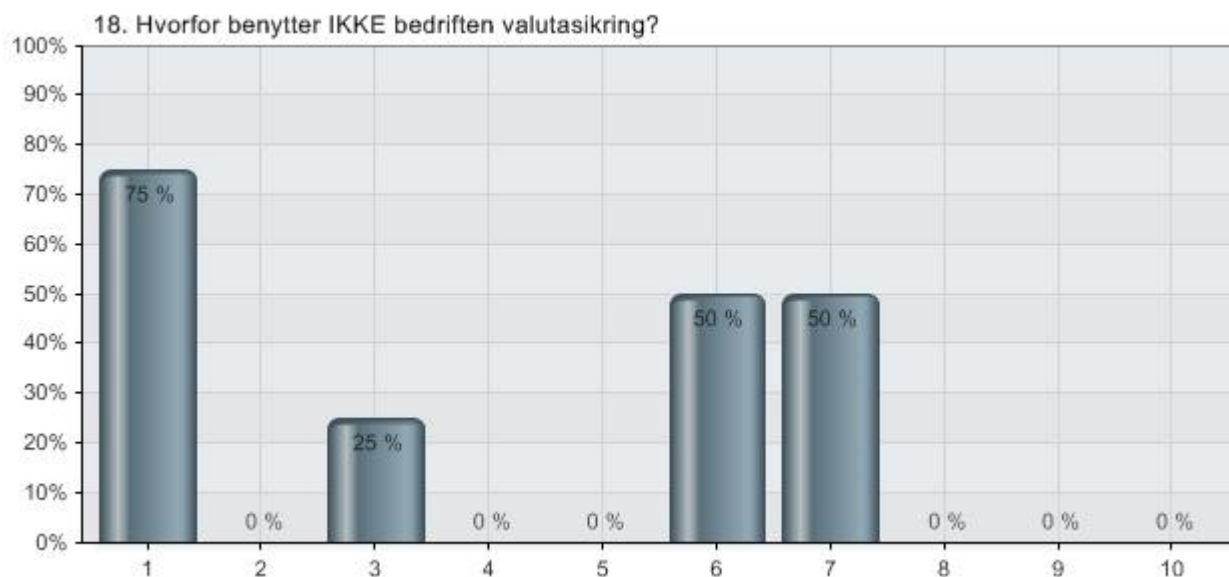
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	33,3 %	1
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	66,7 %	2
Total		3

17. Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?

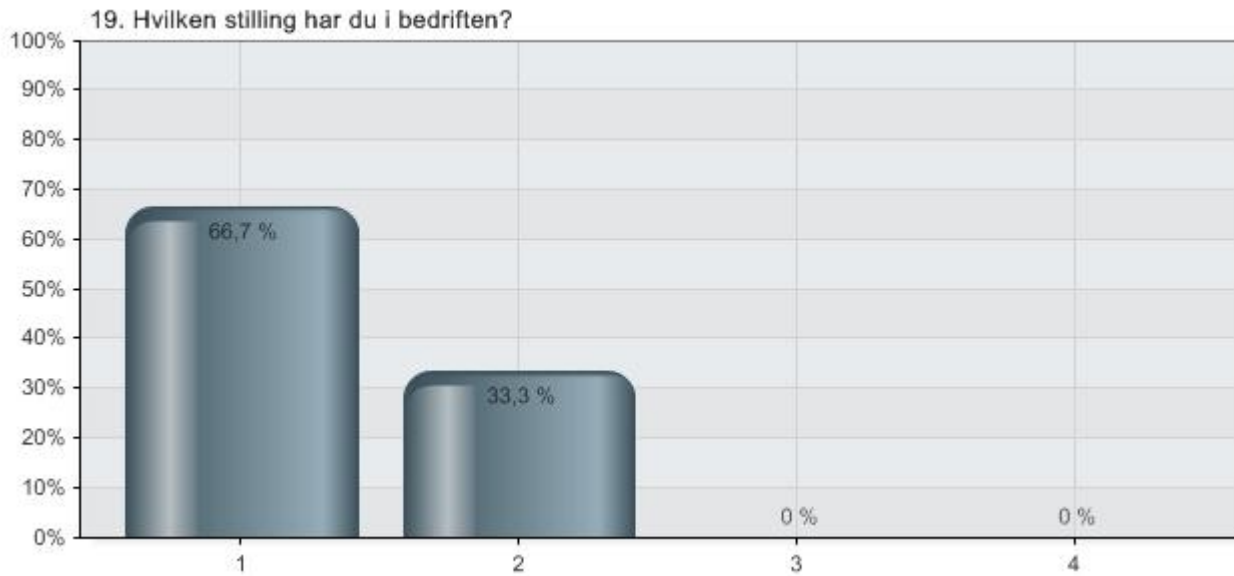

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Mer bevisst	100,0 %	6
2 Mindre bevisst	0,0 %	0
3 Uendret	0,0 %	0
4 Vet ikke	0,0 %	0
Total		6

18. Hvorfor benytter IKKE bedriften valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ikke eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad	75,0 %	3
2 Har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakursen	0,0 %	0
3 Kostnadene ved valutasikring er større enn nytten	25,0 %	1
4 Naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta	0,0 %	0
5 Bedriftens eiere er ikke tjent med valutasikring	0,0 %	0
6 Mangler tilstrekkelig kjennskap til eller kompetanse om valutasikring	50,0 %	2
7 Kan justere prisene på produktene ved endringer i valutakursen	50,0 %	2
8 Problemer knyttet til den regnskapsmessige behandlingen av valutasikring	0,0 %	0
9 Valutasikring er ikke tilgjengelig for bedriften	0,0 %	0
10 Annet	0,0 %	0
Total		4

19. Hvilken stilling har du i bedriften?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Adm.dir	66,7 %	4
2 økonomiansvarlig	33,3 %	2
3 Kontor-/administrasjonsmedarbeider	0,0 %	0
4 Annet	0,0 %	0
Total		6

Undersøkelse: Valutaeksponering i Haugesundregionen

Publisert fra 04.02.2011 til 25.02.2011

3 respondenter (1 unike)

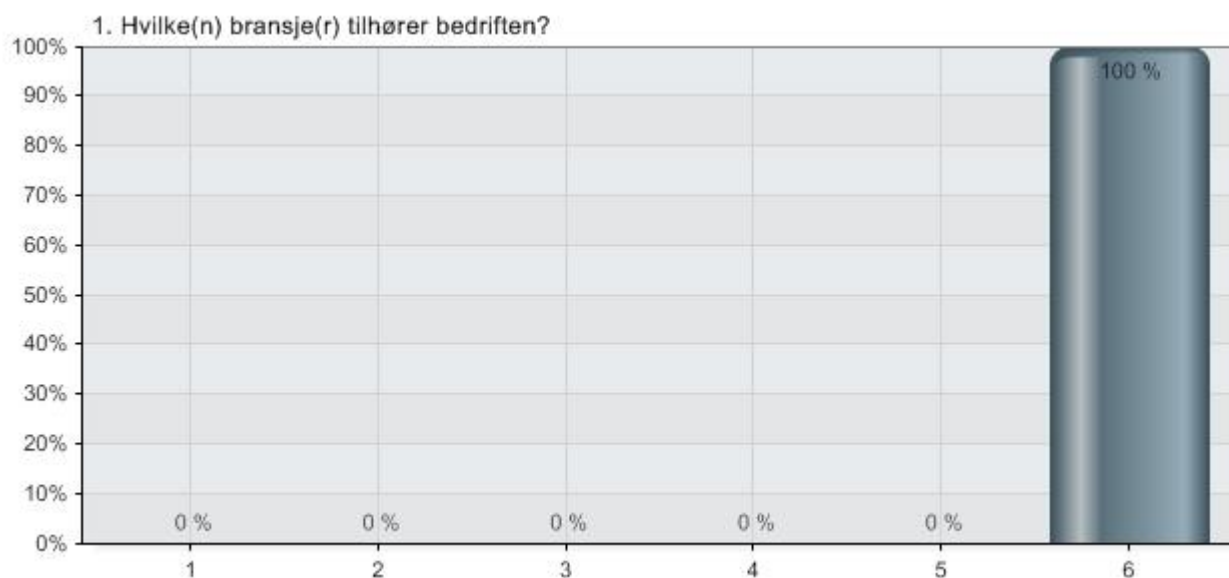
Filter: Eksponert, mer bevisst, ingen form for sikring

"Har bedriften valutaeksponering?" = "Ja"

"Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?" = "Ingen former for valutasikring"

"Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?" = "Mer bevisst"

1. Hvilke(n) bransje(r) tilhører bedriften?

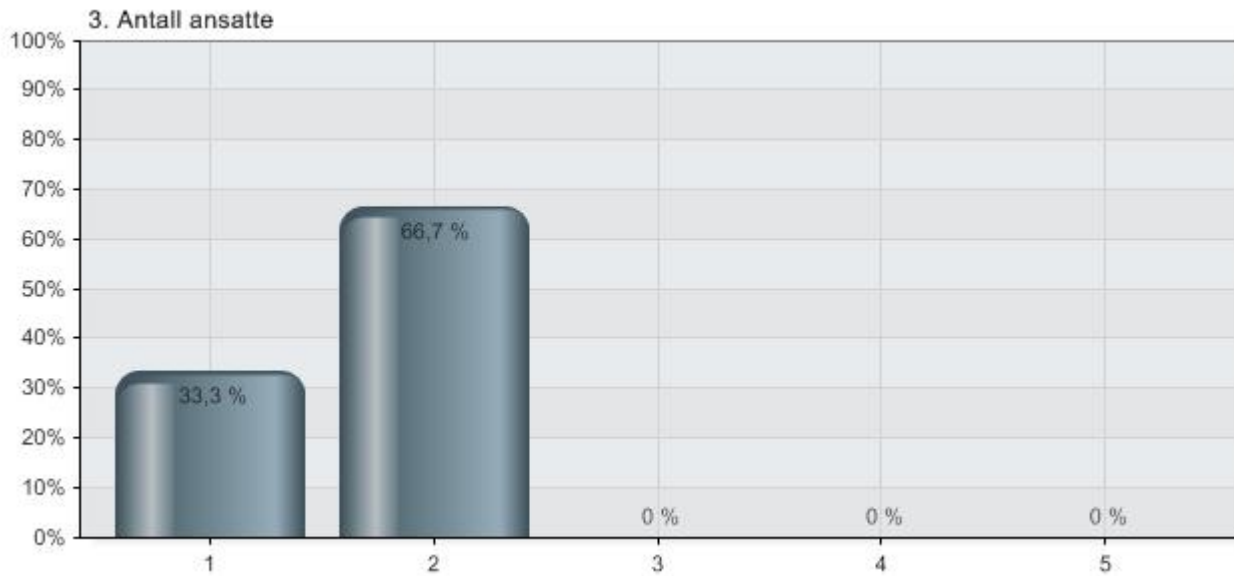
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bank/ forsikring/ finans	0,0 %	0
2 Eiendom	0,0 %	0
3 Handel/ service	0,0 %	0
4 Maritim sektor	0,0 %	0
5 Offentlig sektor	0,0 %	0
6 Andre	100,0 %	3
Total		3

2. Hvilken kommune holder bedriften til i?

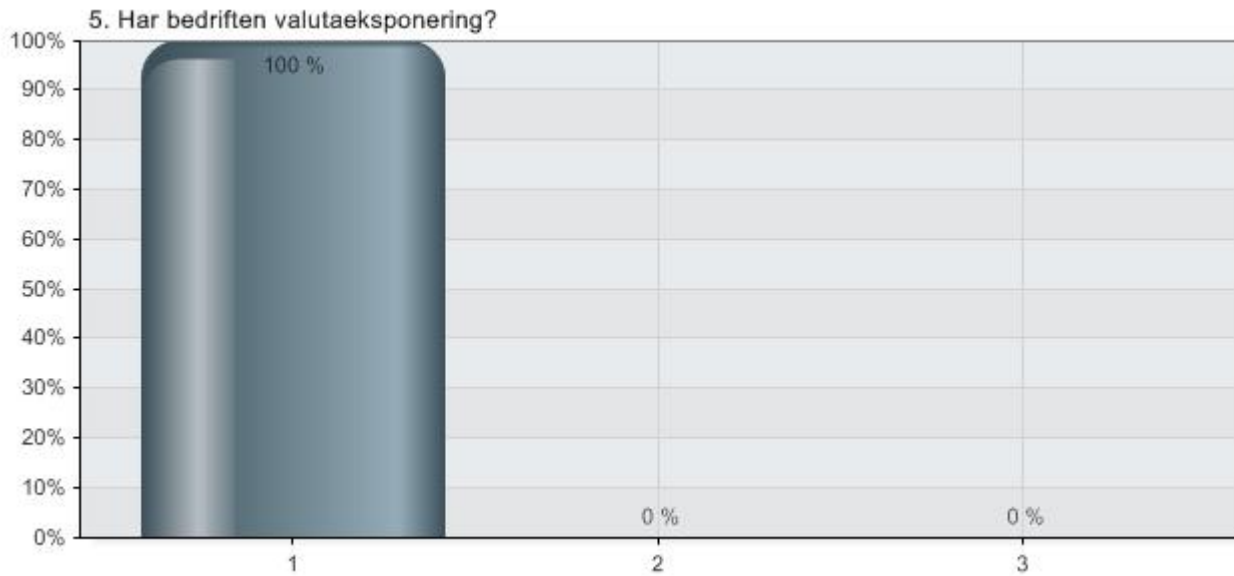

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bokn	0,0 %	0
2 Bømlo	0,0 %	0
3 Etne	33,3 %	1
4 Haugesund	33,3 %	1
5 Karmøy	33,3 %	1
6 Kvinnherad	0,0 %	0
7 Odda	0,0 %	0
8 Sauda	0,0 %	0
9 Stord	0,0 %	0
10 Suldal	0,0 %	0
11 Sveio	0,0 %	0
12 Tysvær	0,0 %	0
13 Utsira	0,0 %	0
14 Vindafjord	0,0 %	0
Total		3

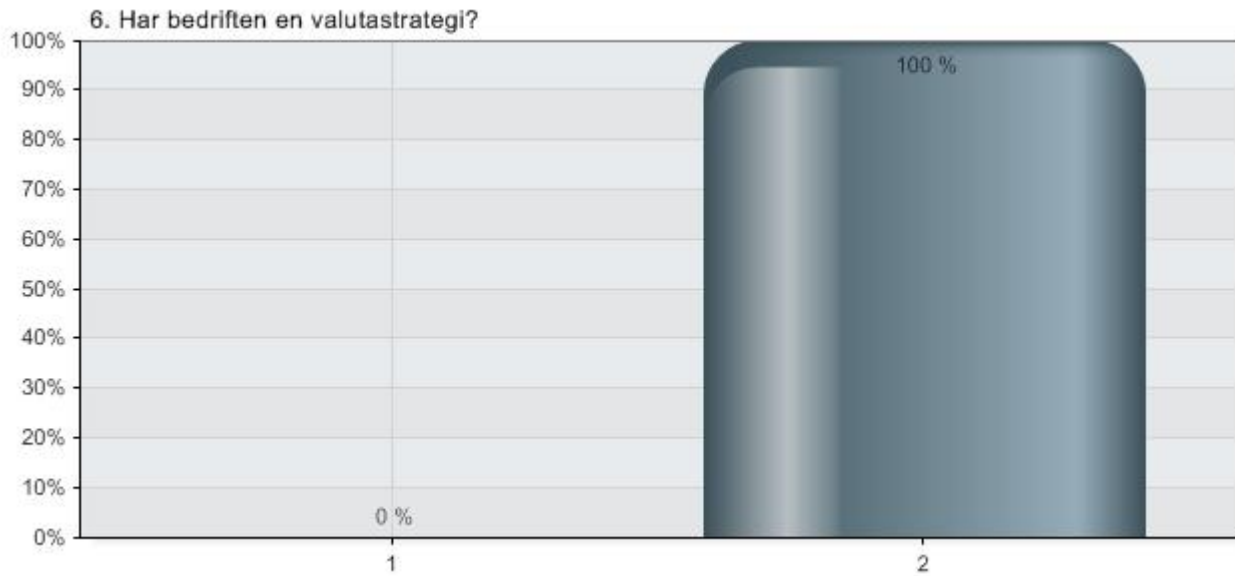
3. Antall ansatte

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1-9	33,3 %	1
2 10-49	66,7 %	2
3 50-99	0,0 %	0
4 100-249	0,0 %	0
5 250 +	0,0 %	0
Total		3

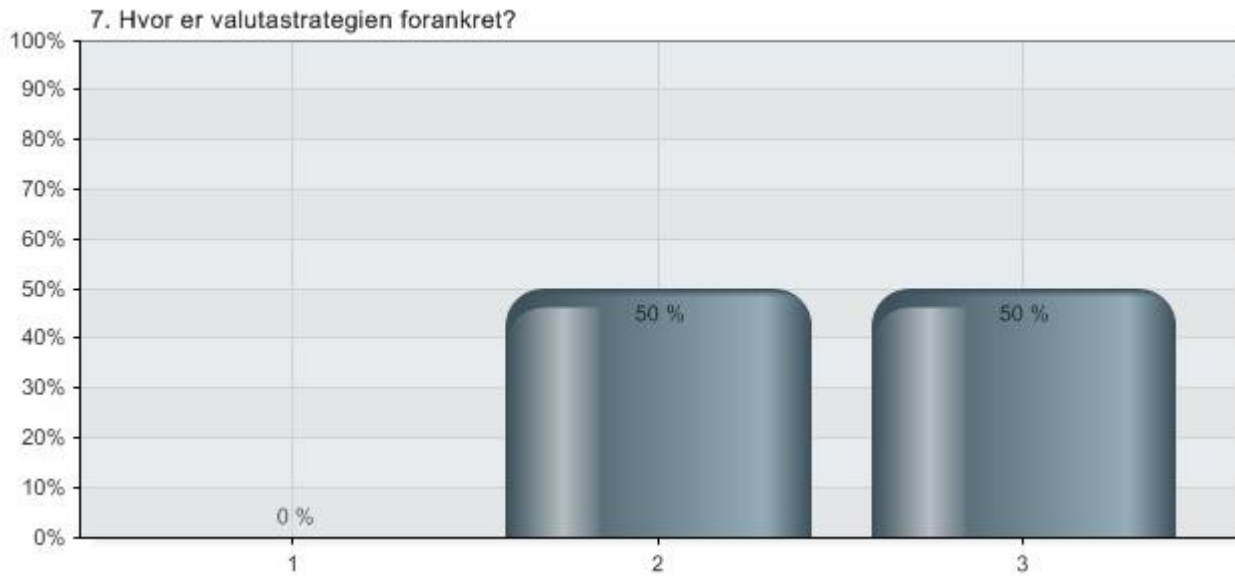
5. Har bedriften valutaeksponering?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	100,0 %	3
2 Nei	0,0 %	0
3 Vet ikke	0,0 %	0
Total		3

6. Har bedriften en valutastrategi?

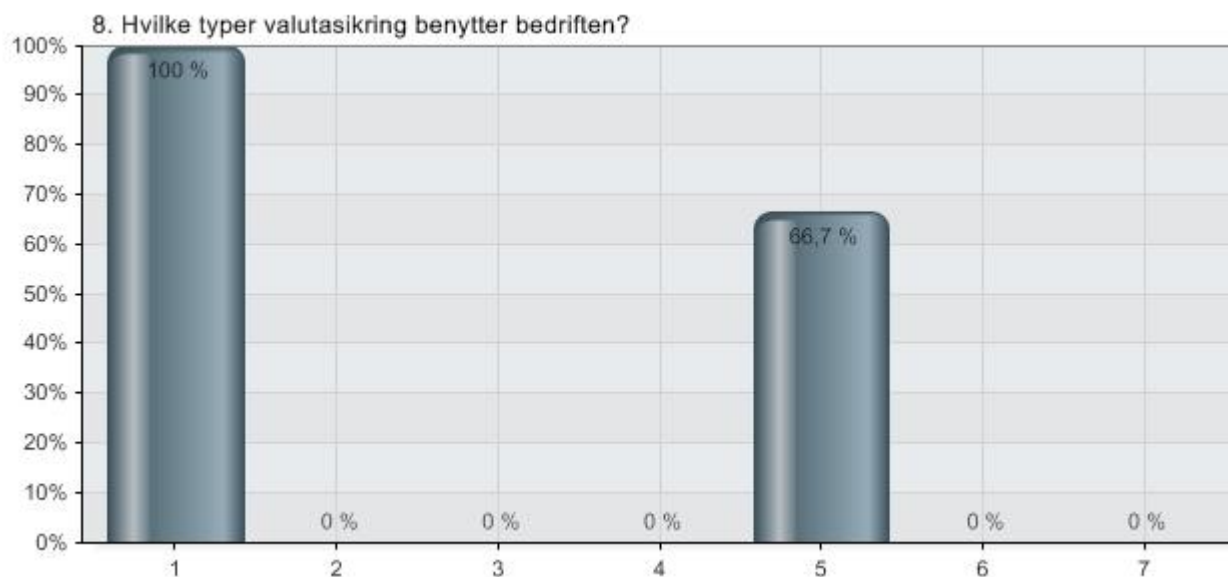
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	0,0 %	0
2 Nei	100,0 %	3
Total		3

7. Hvor er valutastrategien forankret?

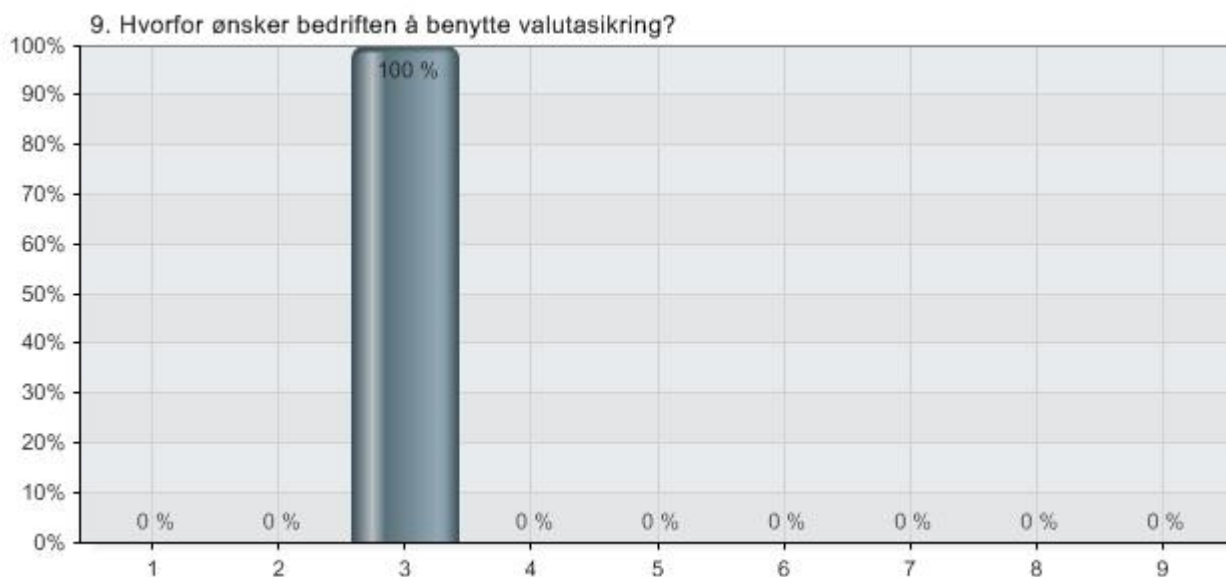
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Styret	0,0 %	0
2 Ledelsen	50,0 %	1
3 Økonomi / Finansavdeling	50,0 %	1
Total		2

8. Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

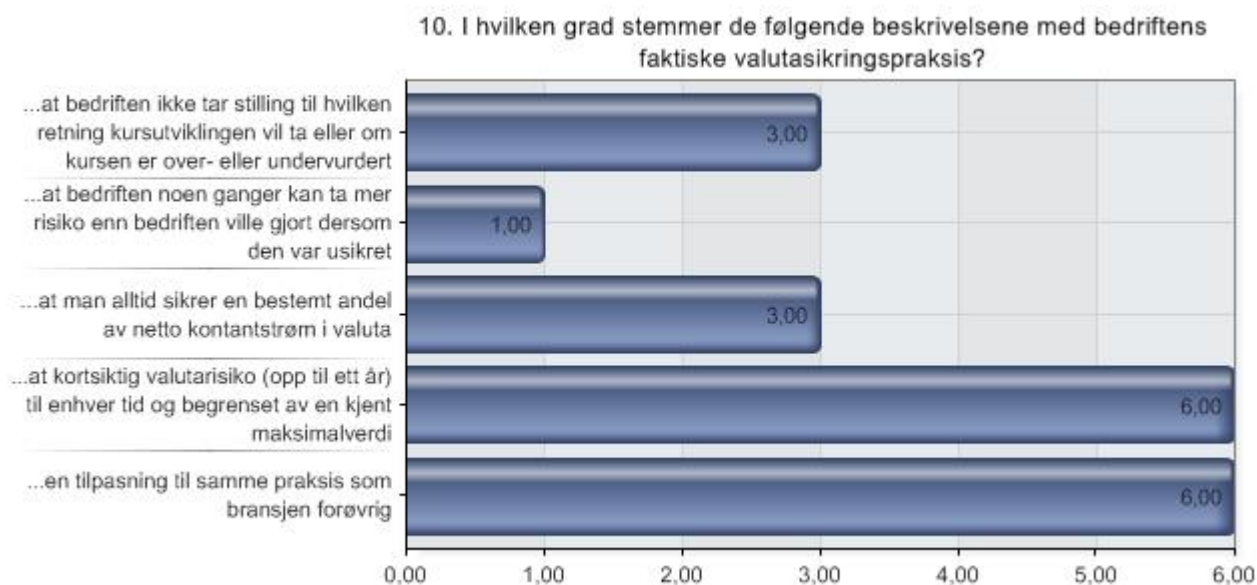
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ingen former for valutasikring	100,0 %	3
2 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)	0,0 %	0
3 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	0,0 %	0
4 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)	0,0 %	0
5 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	66,7 %	2
6 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	0,0 %	0
7 Annet	0,0 %	0
Total		3

9. Hvorfor ønsker bedriften å benytte valutasikring?

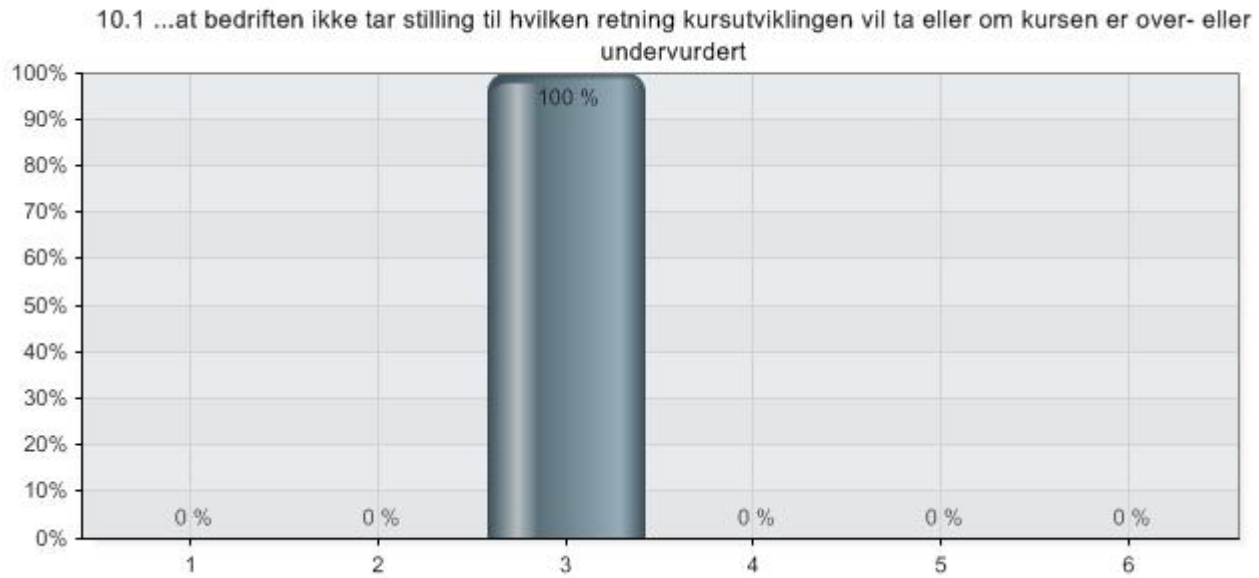
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Redusere svingninger i inntekter eller kostnader i valuta	0,0 %	0
2 Redusere risikoen for eierne	0,0 %	0
3 Redusere risikoen for finansielle problemer (likvidetsproblemer e.l)	100,0 %	1
4 Redusere bedriftens kapitalkostnad	0,0 %	0
5 Utnytte renteforskjeller mellom ulike valutaer	0,0 %	0
6 Følge dominerende praksis i bransjen	0,0 %	0
7 Utnytte bedriftens spesialkompetanse innen valuta (til profitt / spekulasjon e.l)	0,0 %	0
8 Sikre at skattereduserende poster kommer til utnyttelse (fremførbare underskudd e.l)	0,0 %	0
9 Annet	0,0 %	0
Total		1

10. I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis?

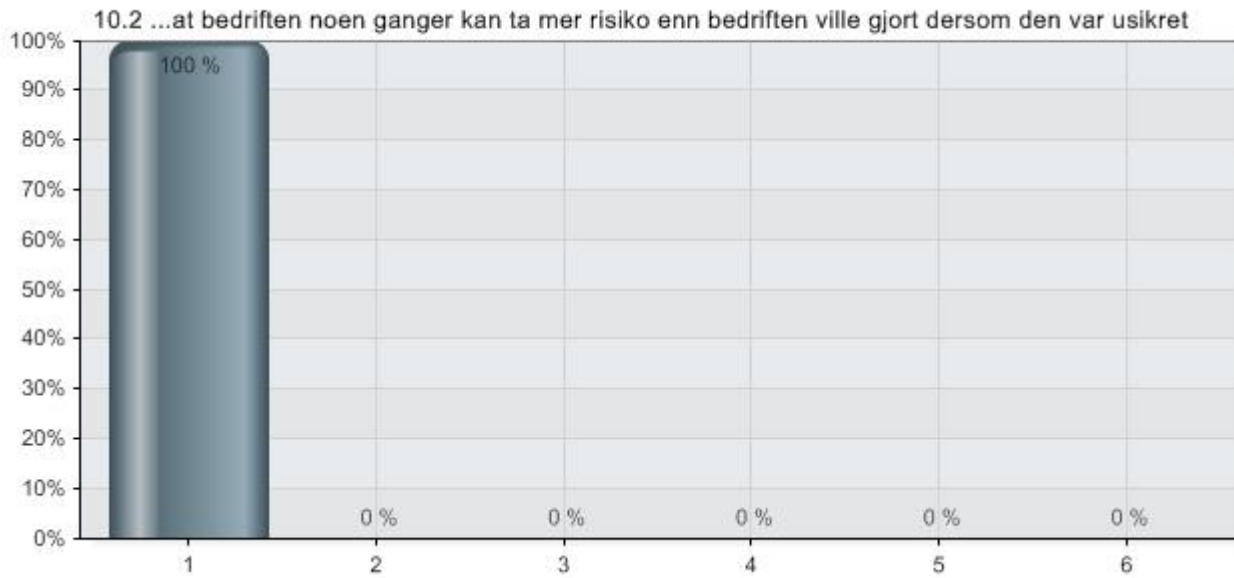
Alternativer	N
1 ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert	1
2 ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret	1
3 ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta	1
4 ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi	1
5 ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig	1

10.1 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	100,0 %	1
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

10.2 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret

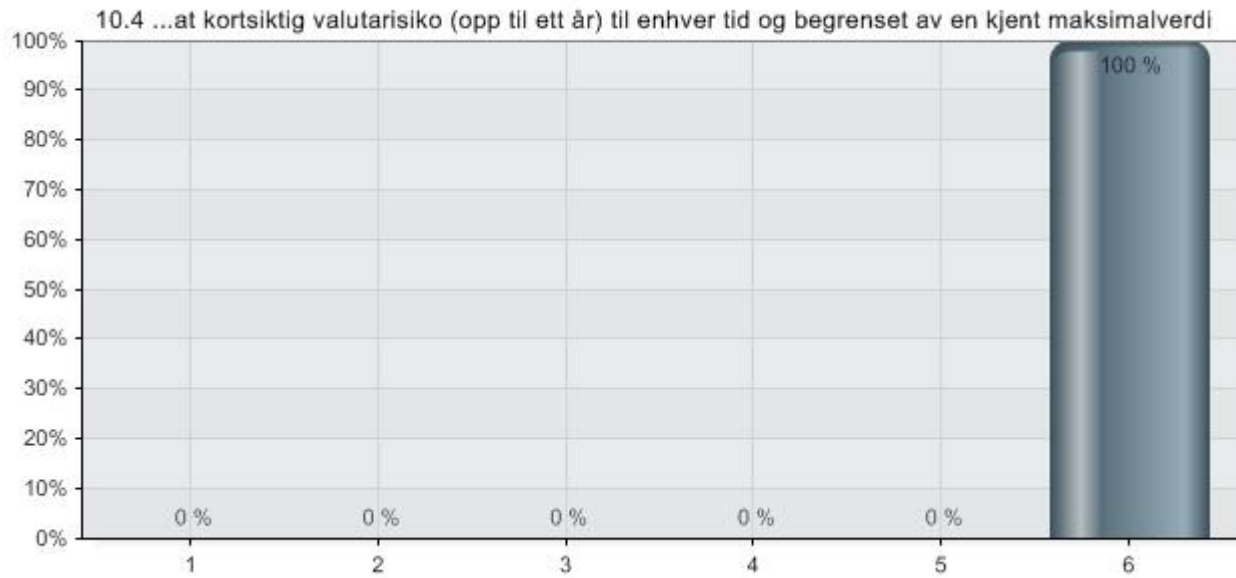
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	100,0 %	1
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

10.3 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta

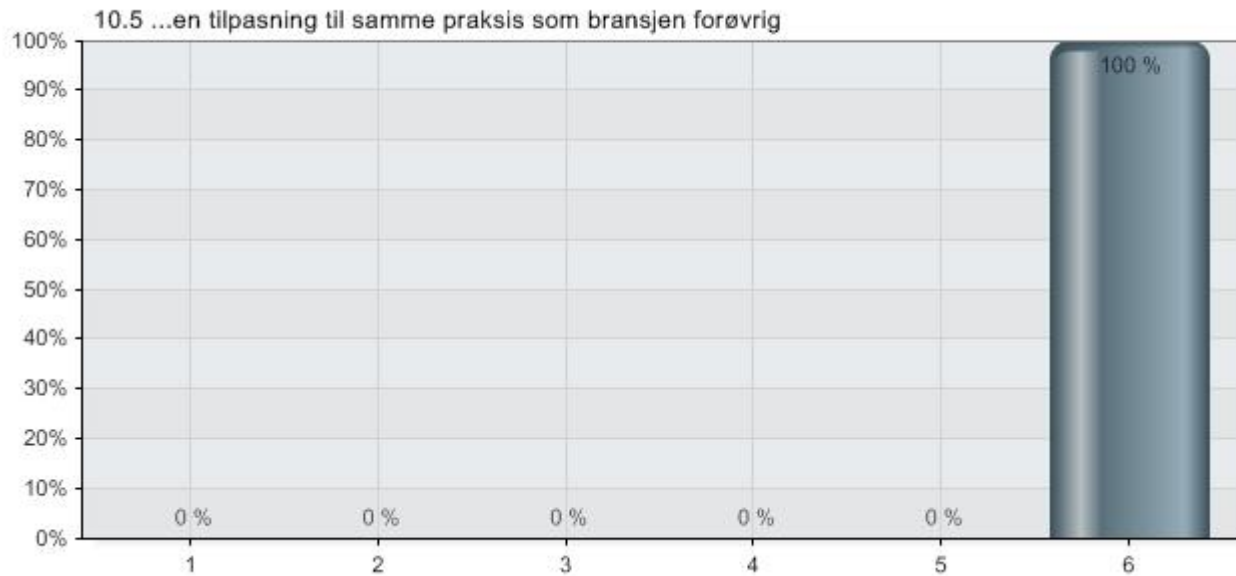
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	100,0 %	1
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

10.4 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi

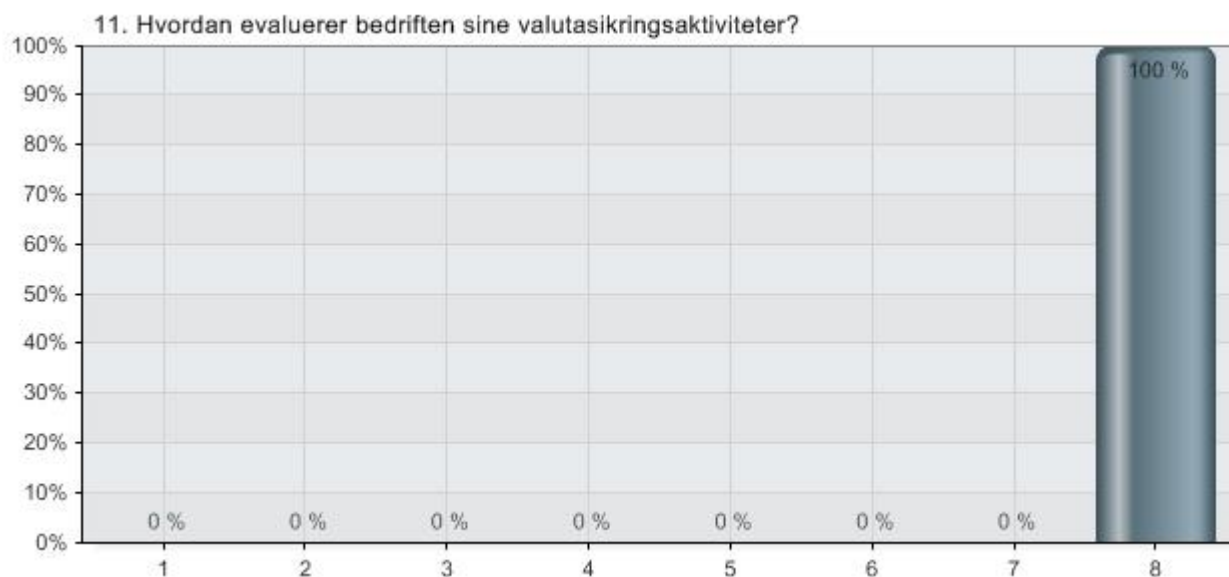
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	1
Total		1

10.5 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig

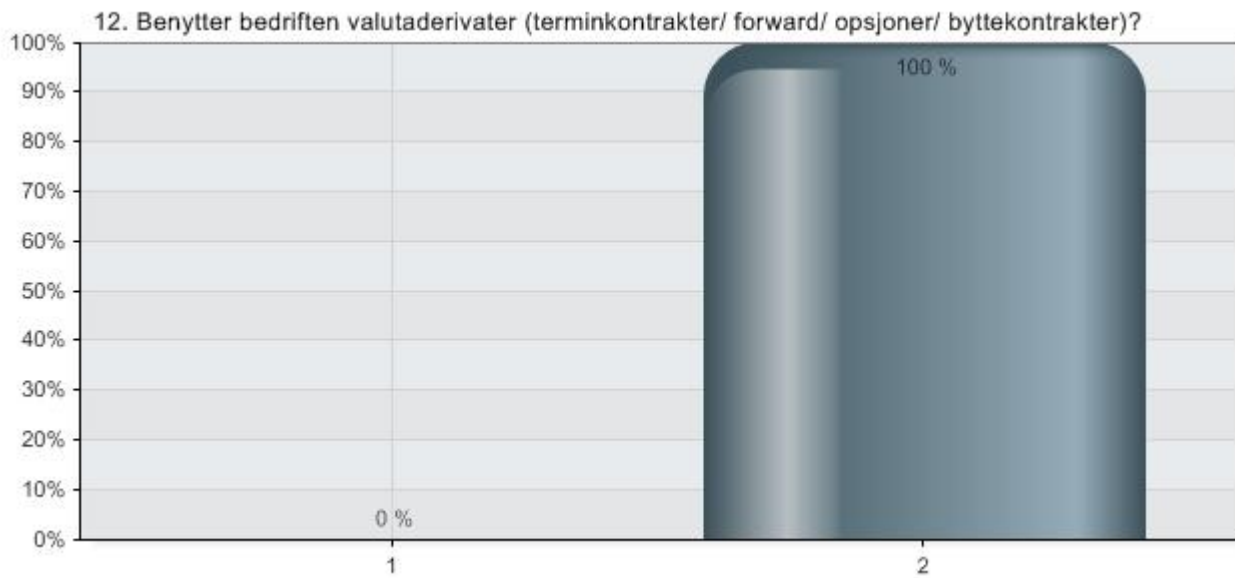

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	1
Total		1

11. Hvordan evaluerer bedriften sine valutasikringsaktiviteter?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Absolutt profitt/tap	0,0 %	0
2 Terminkurs	0,0 %	0
3 Andel sikret (i forhold til en benchmark) f.eks 50% sikring av alle valutastrømmer	0,0 %	0
4 Redusert variabilitet eller redusert nedsiderisiko	0,0 %	0
5 Skjønnsmessig vurdering uten bruk av kvantitativt mål eller benchmark	0,0 %	0
6 Spotkurs	0,0 %	0
7 Risikojustert avkastning	0,0 %	0
8 Annet	100,0 %	1
Total		1

12. Benytter bedriften valutaderivater (terminkontrakter/ forward/ opsjoner/ byttekontrakter)?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	0,0 %	0
2 Nei	100,0 %	2
Total		2

13. Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet?

No Data

Alternativer	N
1 Valutaderivater	0
2 Rentederivater	0
3 Råvarederivater	0

13.1 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Valutaderivater

No Data

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		0

13.2 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Rentederivater

No Data

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		0

13.3 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Råvarederivater

No Data

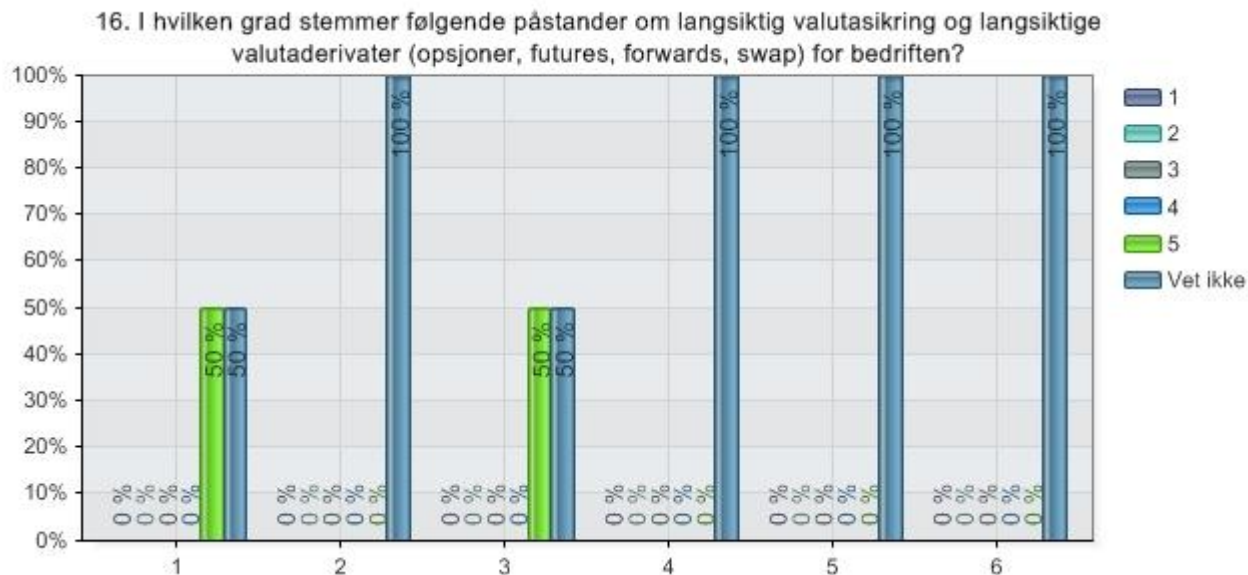
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		0

14. Brukte bedriften valutaderivater i både 2003 og 2010?

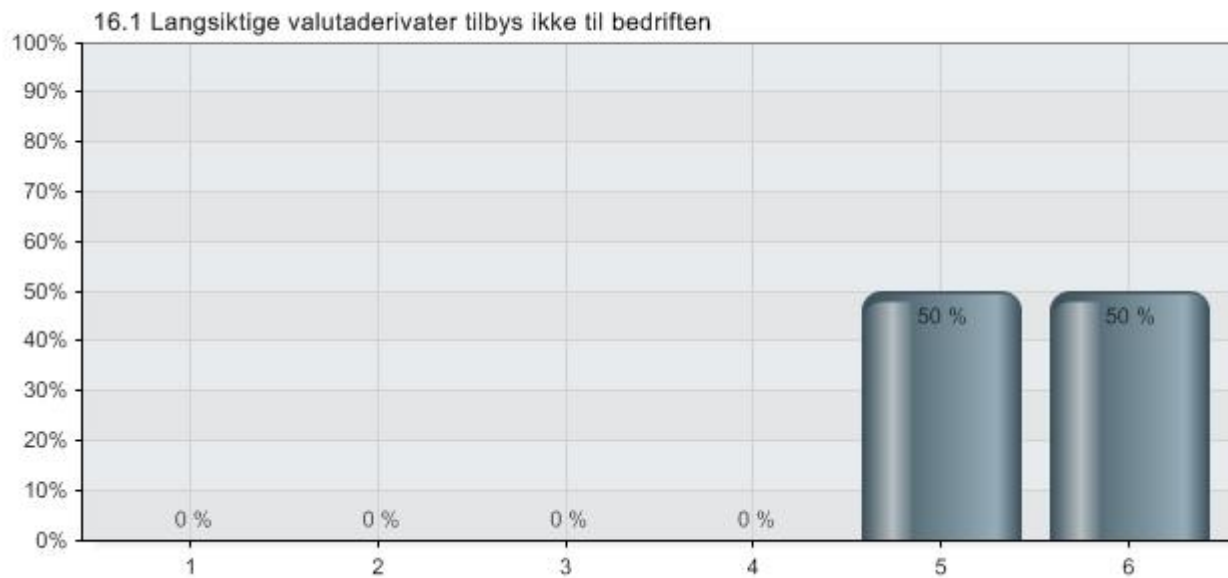
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	0,0 %	0
2 Nei, bedriften var ikke etablert i 2003	0,0 %	0
3 Nei, grunnet andre årsaker	100,0 %	1
Total		1

16. I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften?

Alternativer	N
1 Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften	2
2 Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater	1
3 Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko	2
4 Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken	1
5 Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater	1
6 Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken	1

16.1 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	50,0 %	1
6 Vet ikke	50,0 %	1
Total		2

16.2 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater

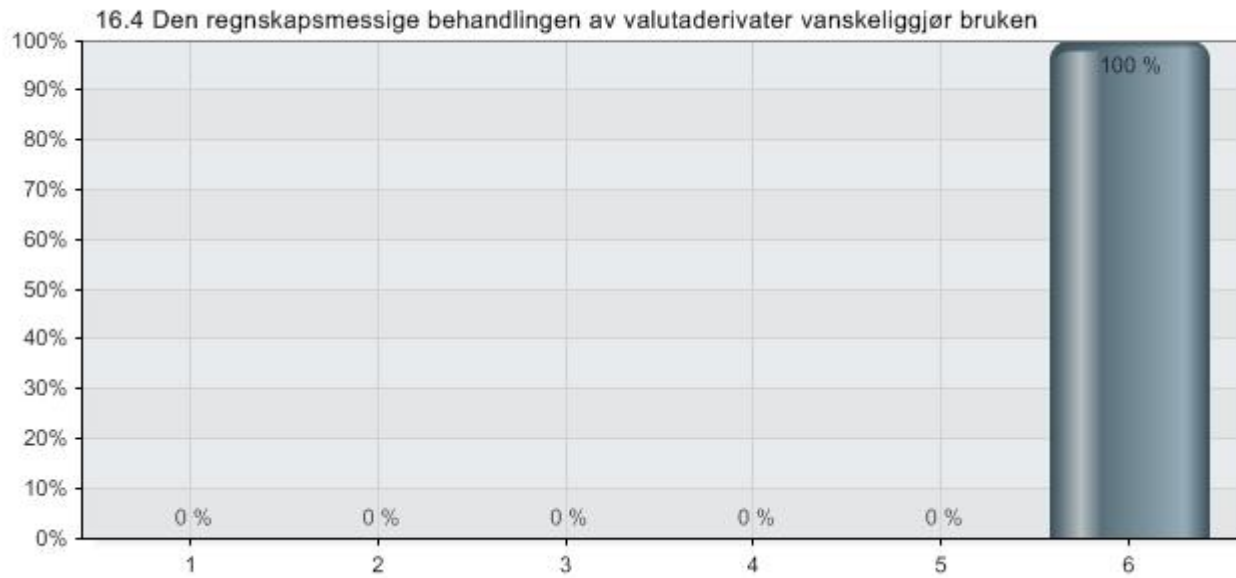
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	1
Total		1

16.3 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko

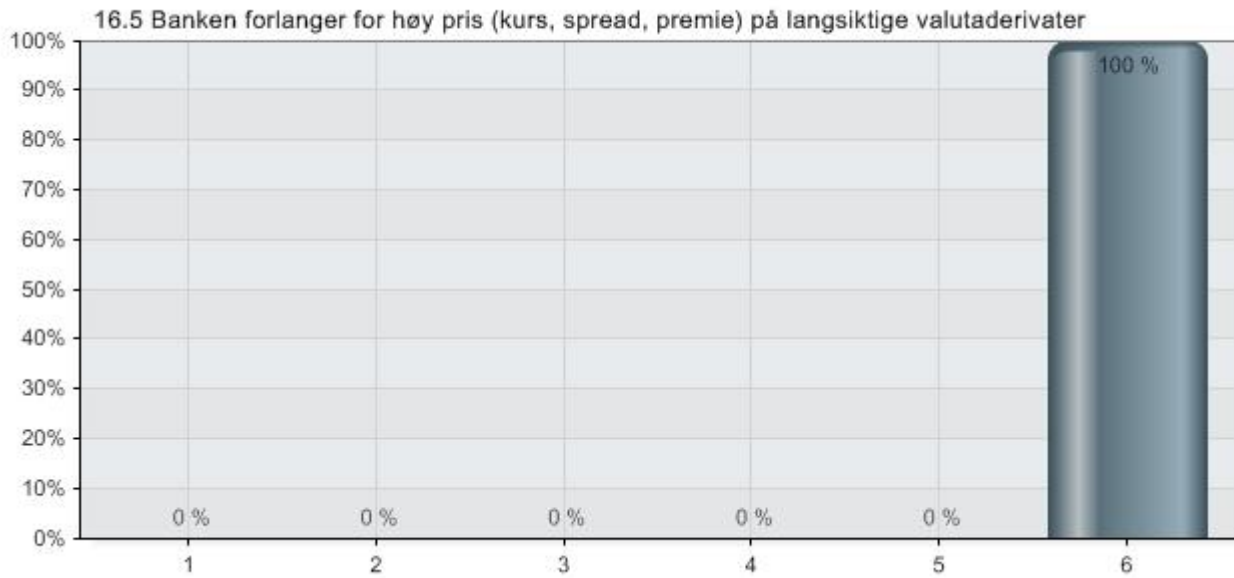
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	50,0 %	1
6 Vet ikke	50,0 %	1
Total		2

16.4 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	1
Total		1

16.5 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater

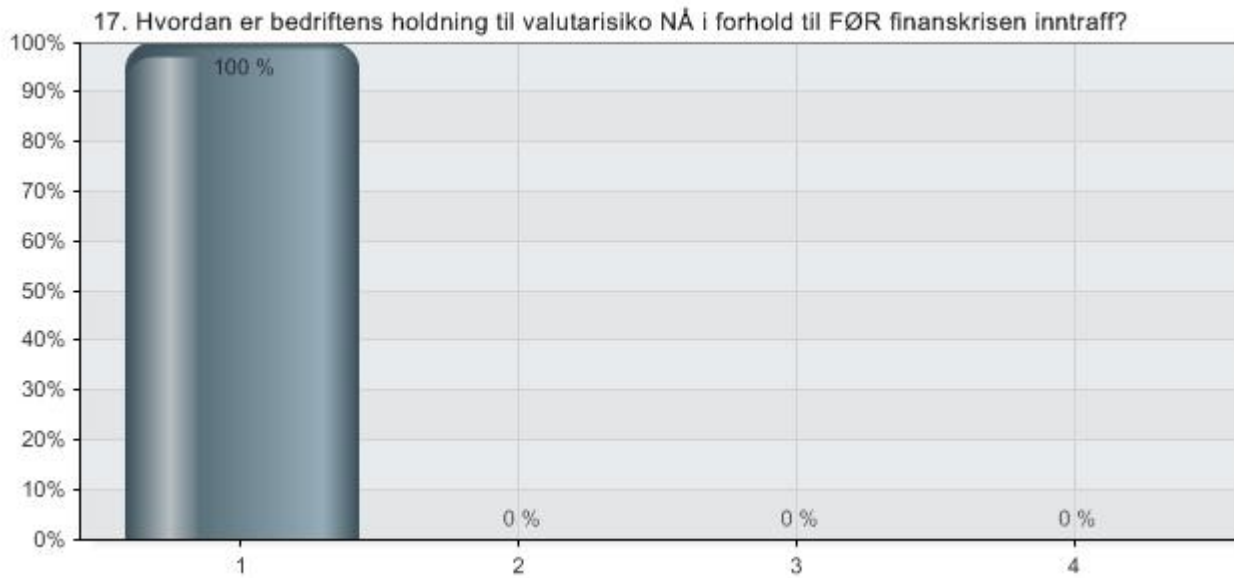
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	1
Total		1

16.6 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

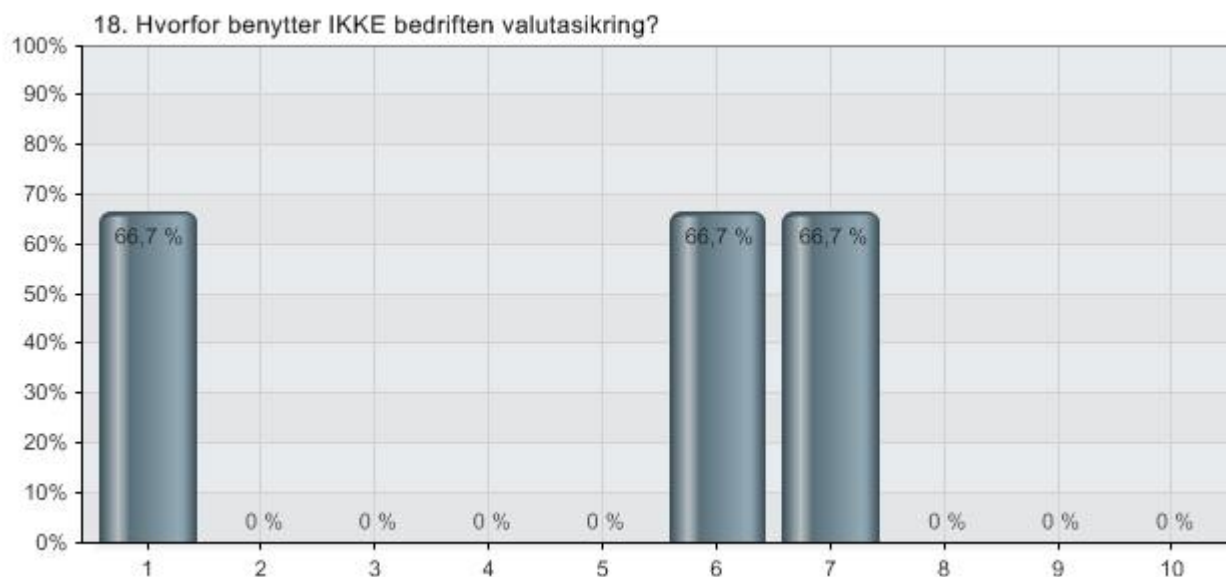
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	1
Total		1

17. Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?

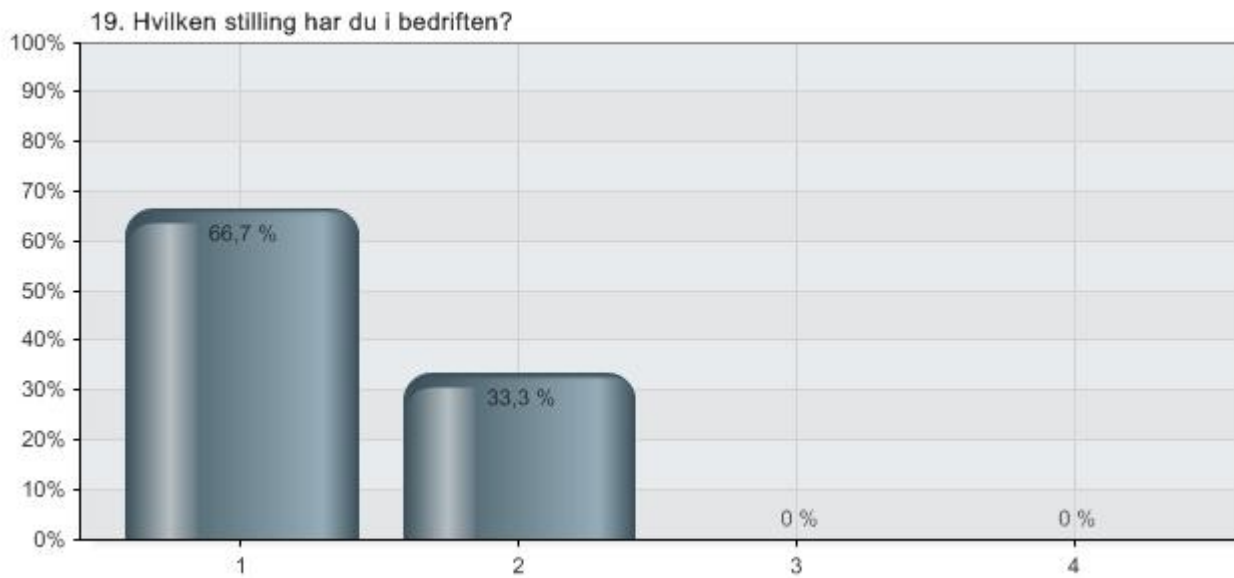
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Mer bevisst	100,0 %	3
2 Mindre bevisst	0,0 %	0
3 Uendret	0,0 %	0
4 Vet ikke	0,0 %	0
Total		3

18. Hvorfor benytter IKKE bedriften valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ikke eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad	66,7 %	2
2 Har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakursen	0,0 %	0
3 Kostnadene ved valutasikring er større enn nytten	0,0 %	0
4 Naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta	0,0 %	0
5 Bedriftens eiere er ikke tjent med valutasikring	0,0 %	0
6 Mangler tilstrekkelig kjennskap til eller kompetanse om valutasikring	66,7 %	2
7 Kan justere prisene på produktene ved endringer i valutakursen	66,7 %	2
8 Problemer knyttet til den regnskapsmessige behandlingen av valutasikring	0,0 %	0
9 Valutasikring er ikke tilgjengelig for bedriften	0,0 %	0
10 Annet	0,0 %	0
Total		3

19. Hvilken stilling har du i bedriften?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Adm.dir	66,7 %	2
2 Økonomiansvarlig	33,3 %	1
3 Kontor-/administrasjonsmedarbeider	0,0 %	0
4 Annet	0,0 %	0
Total		3

Undersøkelse: Valutaeksponering i Haugesundregionen

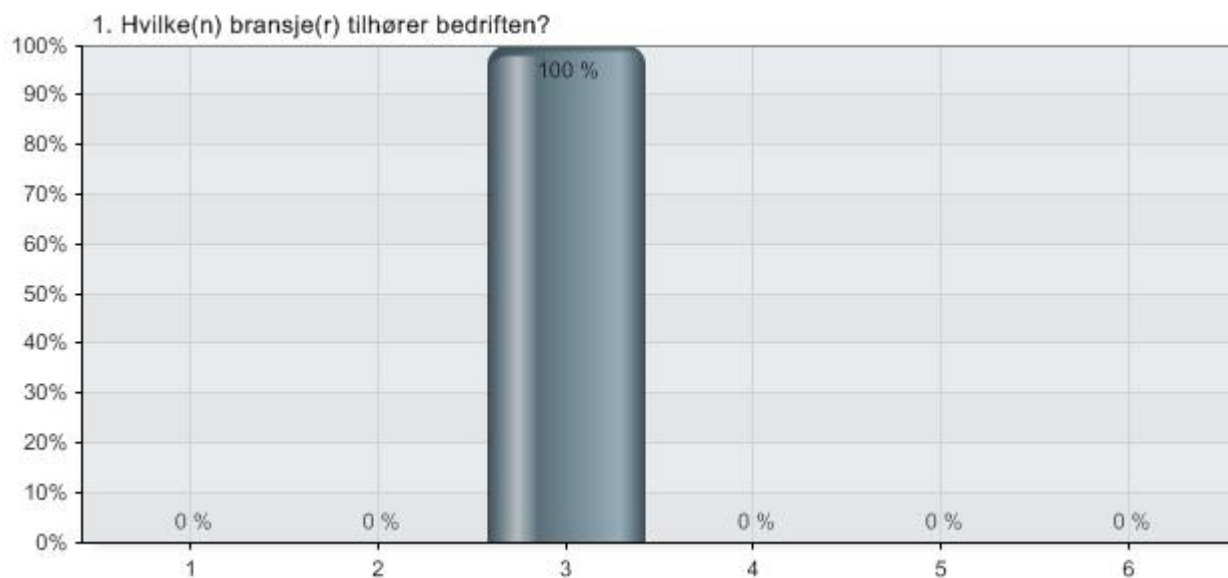
Publisert fra 04.02.2011 til 25.02.2011

1 respondenter (1 unike)

Filter: Mindre bevisst

"Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?" = "Mindre bevisst"

1. Hvilke(n) bransje(r) tilhører bedriften?

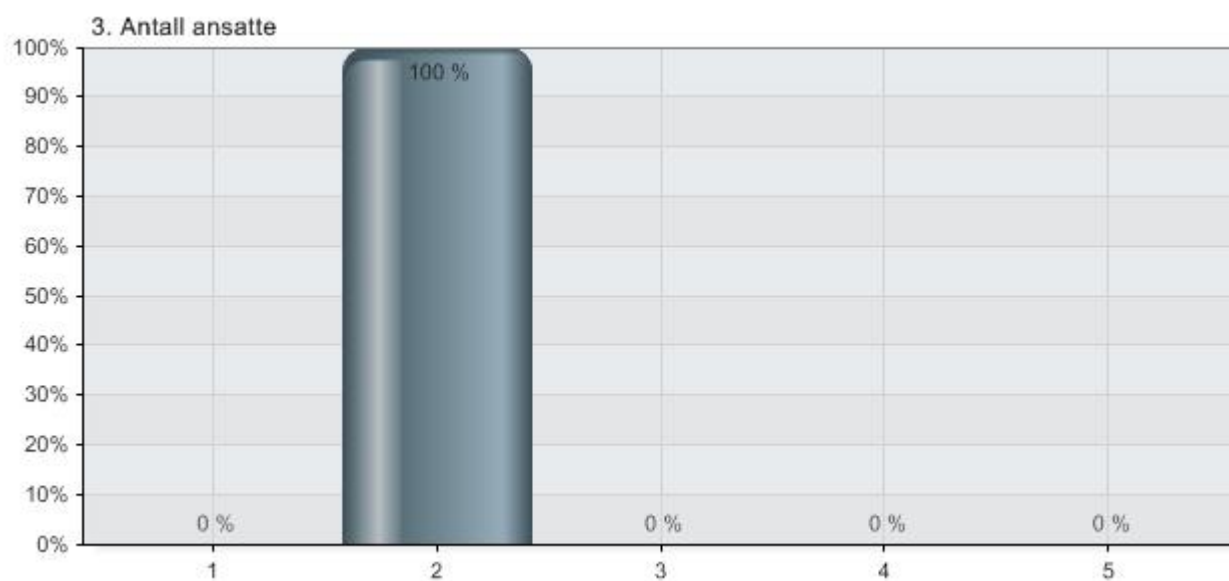
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bank/ forsikring/ finans	0,0 %	0
2 Eiendom	0,0 %	0
3 Handel/ service	100,0 %	1
4 Maritim sektor	0,0 %	0
5 Offentlig sektor	0,0 %	0
6 Andre	0,0 %	0
Total		1

2. Hvilken kommune holder bedriften til i?

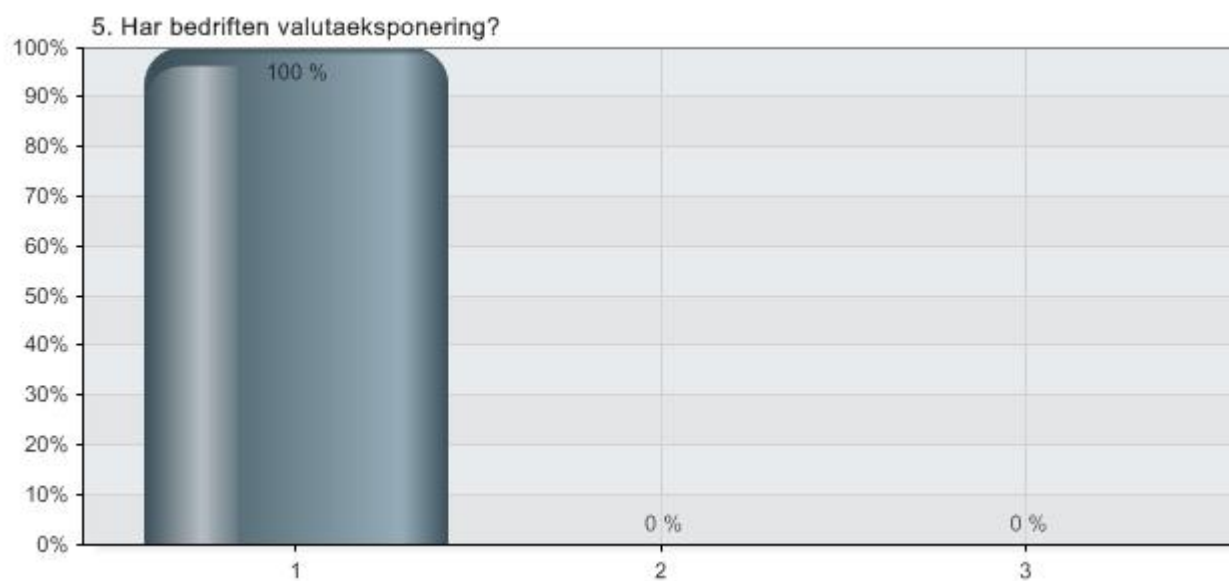
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Bokn	0,0 %	0
2 Bømlo	0,0 %	0
3 Etne	0,0 %	0
4 Haugesund	100,0 %	1
5 Karmøy	0,0 %	0
6 Kvinnherad	0,0 %	0
7 Odda	0,0 %	0
8 Sauda	0,0 %	0
9 Stord	0,0 %	0
10 Suldal	0,0 %	0
11 Sveio	0,0 %	0
12 Tysvær	0,0 %	0
13 Utsira	0,0 %	0
14 Vindafjord	0,0 %	0
Total		1

3. Antall ansatte

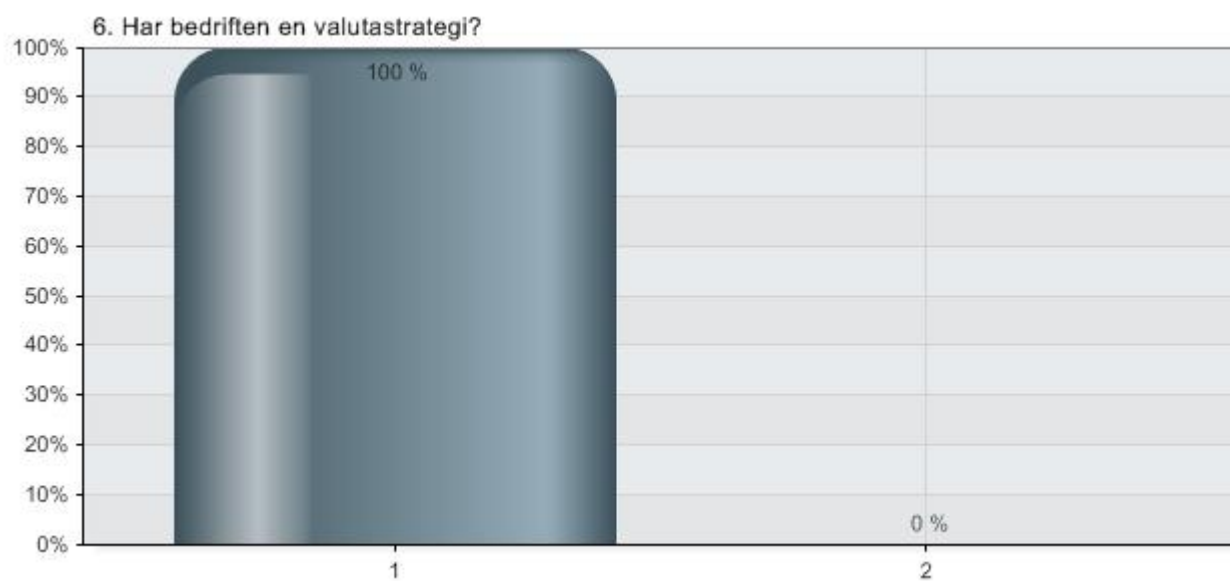

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1-9	0,0 %	0
2 10-49	100,0 %	1
3 50-99	0,0 %	0
4 100-249	0,0 %	0
5 250 +	0,0 %	0
Total		1

5. Har bedriften valutaeksponering?

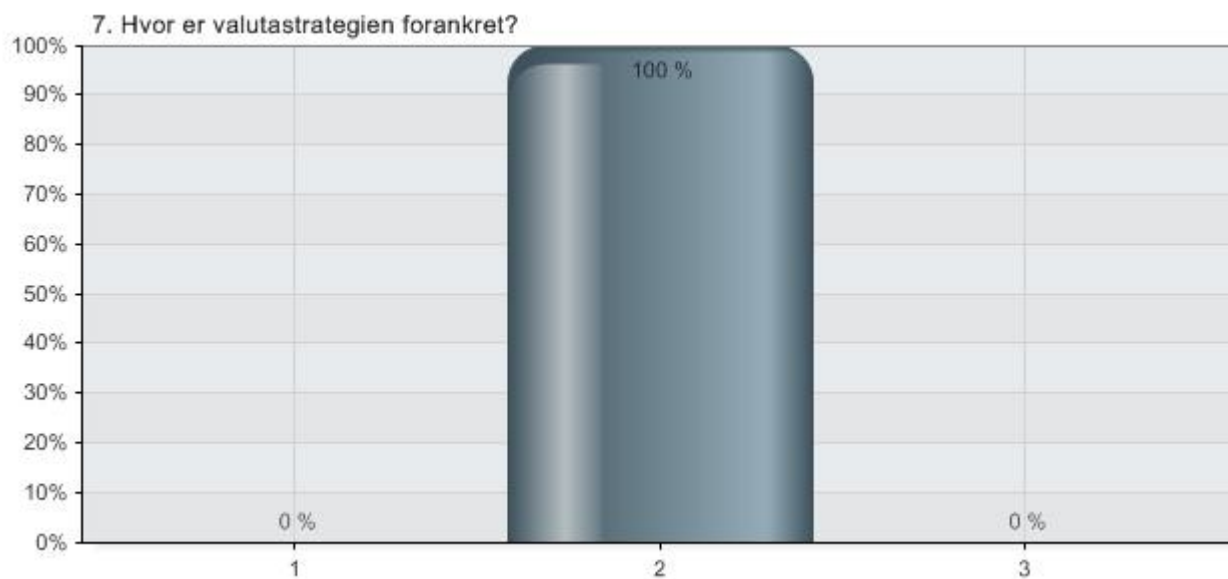

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	100,0 %	1
2 Nei	0,0 %	0
3 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

6. Har bedriften en valutastrategi?

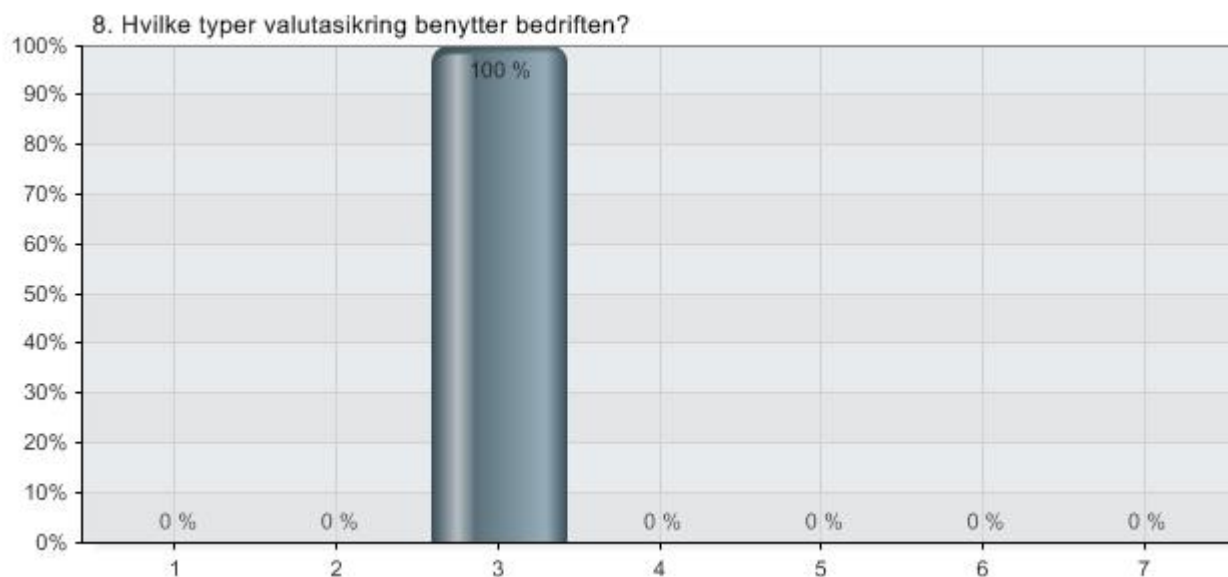
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	100,0 %	1
2 Nei	0,0 %	0
Total		1

7. Hvor er valutastrategien forankret?

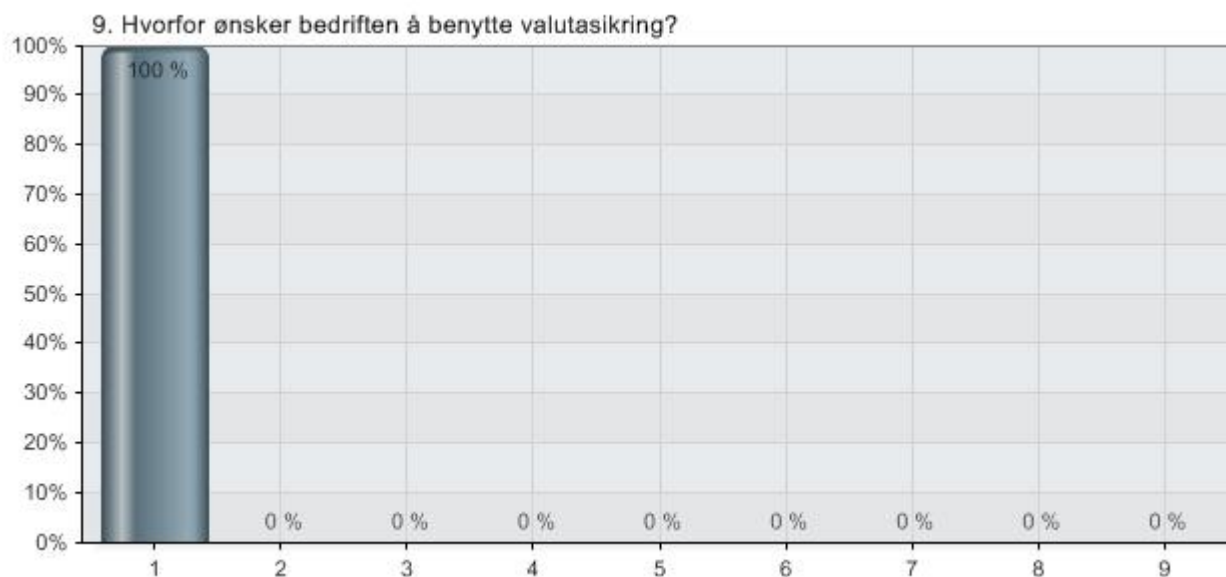
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Styret	0,0 %	0
2 Ledelsen	100,0 %	1
3 Økonomi / Finansavdeling	0,0 %	0
Total		1

8. Hvilke typer valutasikring benytter bedriften?

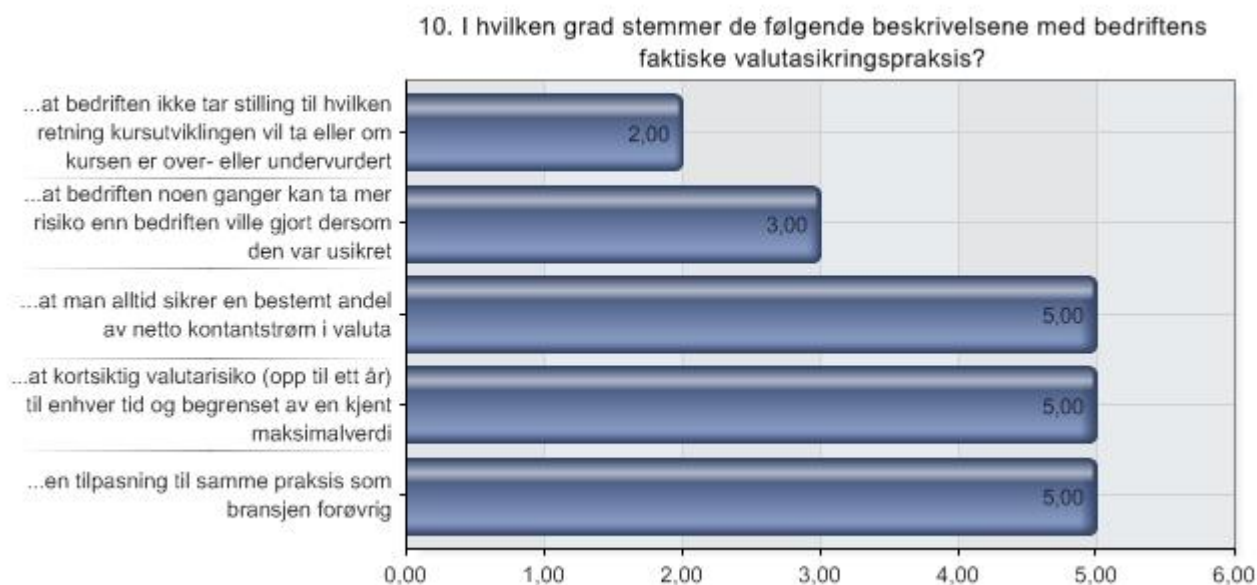
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ingen former for valutasikring	0,0 %	0
2 Valutaderivater (opsjoner/futures/swap)	0,0 %	0
3 Låner eller plasserer midler i utenlandsk valuta	100,0 %	1
4 Kjøper innsatsfaktorer i samme valuta som det ferdige produktet faktureres i (eller selger varer i samme valuta som innsatsfaktorene kjøpes i)	0,0 %	0
5 Fakturerer utenlandske kunder helt eller delvis i norske kroner	0,0 %	0
6 Har eller planlegger å flytte deler av virksomheten til utlandet	0,0 %	0
7 Annet	0,0 %	0
Total		1

9. Hvorfor ønsker bedriften å benytte valutasikring?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Redusere svingninger i inntekter eller kostnader i valuta	100,0 %	1
2 Redusere risikoen for eierne	0,0 %	0
3 Redusere risikoen for finansielle problemer (likviditetsproblemer e.l)	0,0 %	0
4 Redusere bedriftens kapitalkostnad	0,0 %	0
5 Utnytte renteforskjeller mellom ulike valutaer	0,0 %	0
6 Følge dominerende praksis i bransjen	0,0 %	0
7 Utnytte bedriftens spesialkompetanse innen valuta (til profitt / spekulasjon e.l)	0,0 %	0
8 Sikre at skattereduserende poster kommer til utnyttelse (fremførbare underskudd e.l)	0,0 %	0
9 Annet	0,0 %	0
Total		1

10. I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis?

Alternativer	N
1 ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert	1
2 ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret	1
3 ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta	1
4 ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi	1
5 ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig	1

10.1 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften ikke tar stilling til hvilken retning kursutviklingen vil ta eller om kursen er over- eller undervurdert

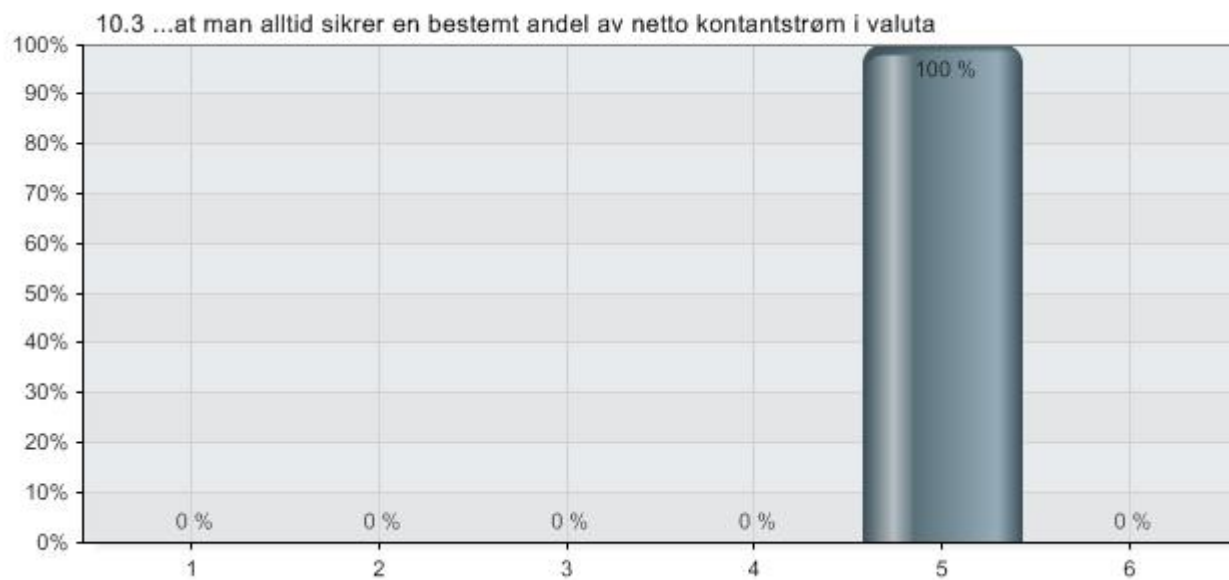
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	100,0 %	1
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

10.2 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at bedriften noen ganger kan ta mer risiko enn bedriften ville gjort dersom den var usikret

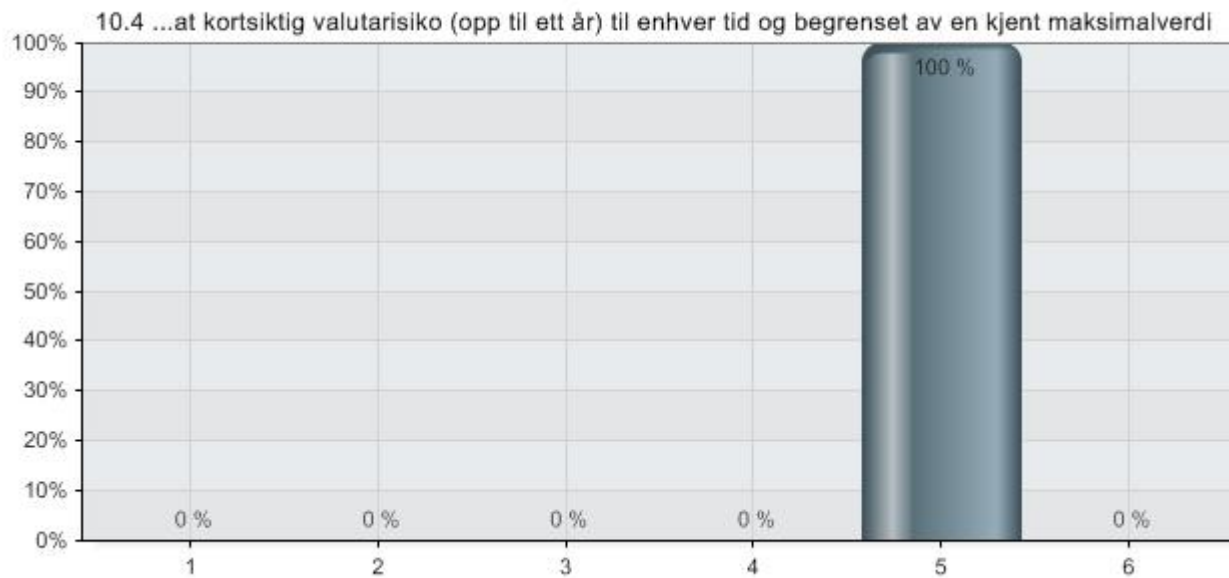
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	100,0 %	1
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

10.3 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at man alltid sikrer en bestemt andel av netto kontantstrøm i valuta

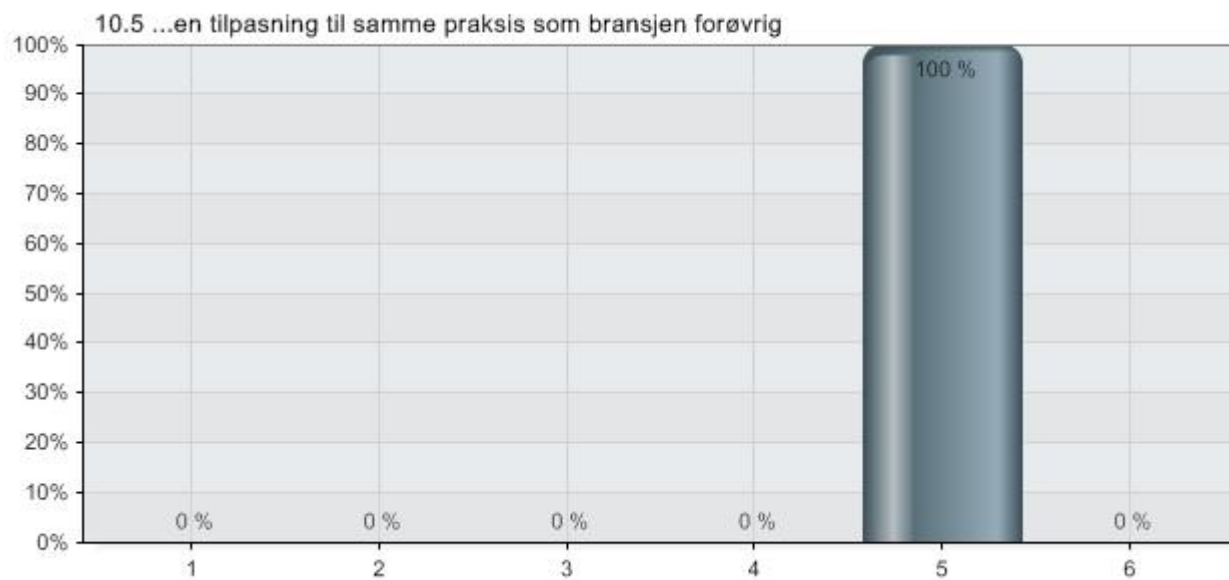
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	100,0 %	1
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

10.4 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...at kortsiktig valutarisiko (opp til ett år) til enhver tid og begrenset av en kjent maksimalverdi

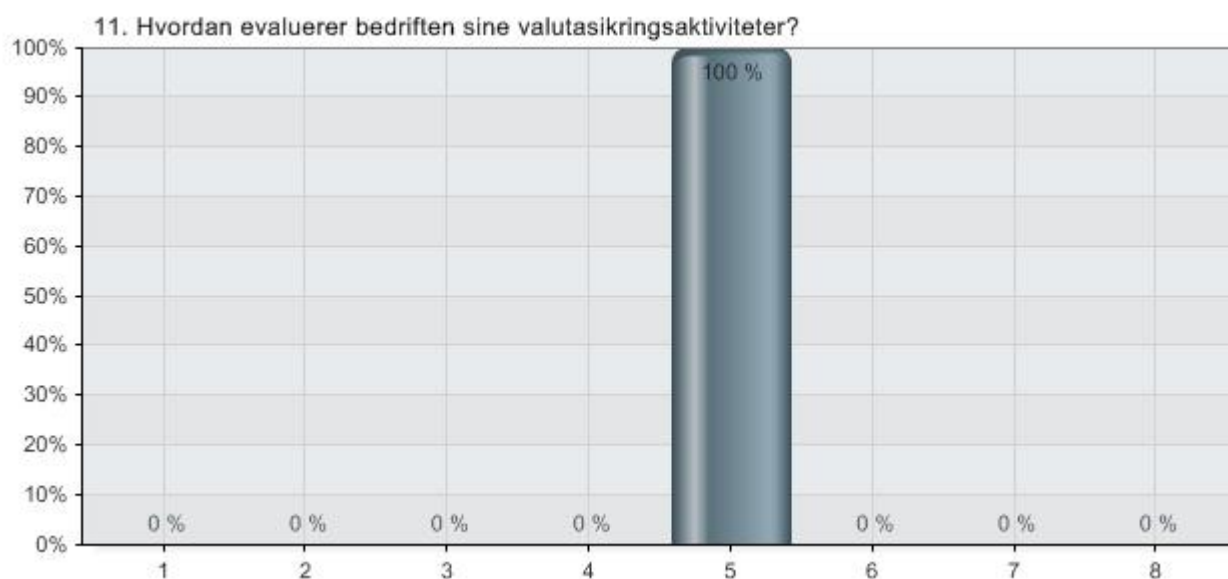
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	100,0 %	1
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

10.5 I hvilken grad stemmer de følgende beskrivelsene med bedriftens faktiske valutasikringspraksis? - ...en tilpasning til samme praksis som bransjen forøvrig

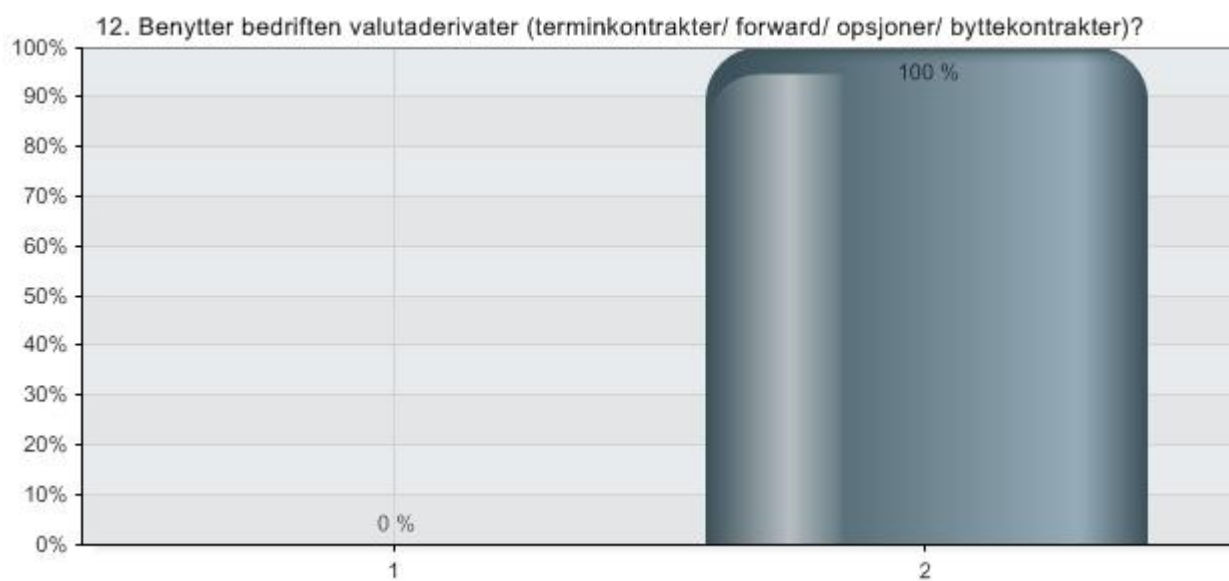

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	100,0 %	1
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

11. Hvordan evaluerer bedriften sine valutasikringsaktiviteter?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Absolutt profitt/tap	0,0 %	0
2 Terminkurs	0,0 %	0
3 Andel sikret (i forhold til en benchmark) f.eks 50% sikring av alle valutastrømmer	0,0 %	0
4 Redusert variabilitet eller redusert nedsiderisiko	0,0 %	0
5 Skjønnsmessig vurdering uten bruk av kvantitativt mål eller benchmark	100,0 %	1
6 Spotkurs	0,0 %	0
7 Risikojustert avkastning	0,0 %	0
8 Annet	0,0 %	0
Total		1

12. Benytter bedriften valutaderivater (terminkontrakter/ forward/ opsjoner/ byttekontrakter)?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	0,0 %	0
2 Nei	100,0 %	1
Total		1

13. Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet?

No Data

Alternativer	N
1 Valutaderivater	0
2 Rentederivater	0
3 Råvarederivater	0

13.1 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Valutaderivater

No Data

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		0

13.2 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Rentederivater

No Data

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		0

13.3 Dersom bedriften har brukt valutaderivater i 2010, hva var formålet? - Råvarederivater

No Data

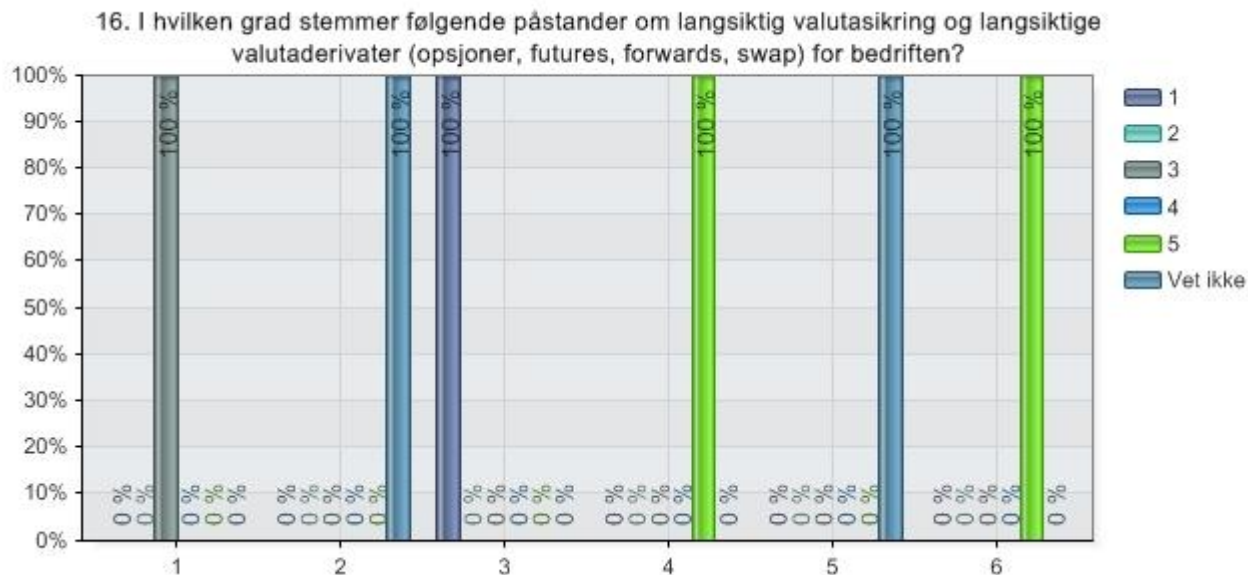
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Sikring/ Hedging	0,0 %	0
2 Profit/ Spekulasjon	0,0 %	0
Total		0

14. Brukte bedriften valutaderivater i både 2003 og 2010?

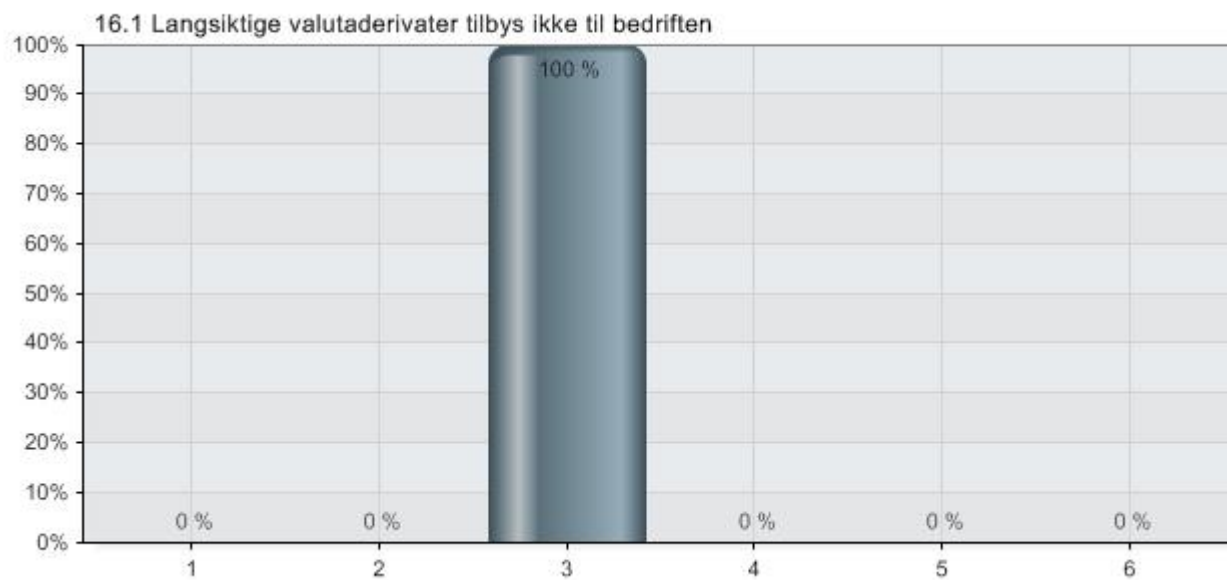
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	0,0 %	0
2 Nei, bedriften var ikke etablert i 2003	0,0 %	0
3 Nei, grunnet andre årsaker	100,0 %	1
Total		1

16. I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften?

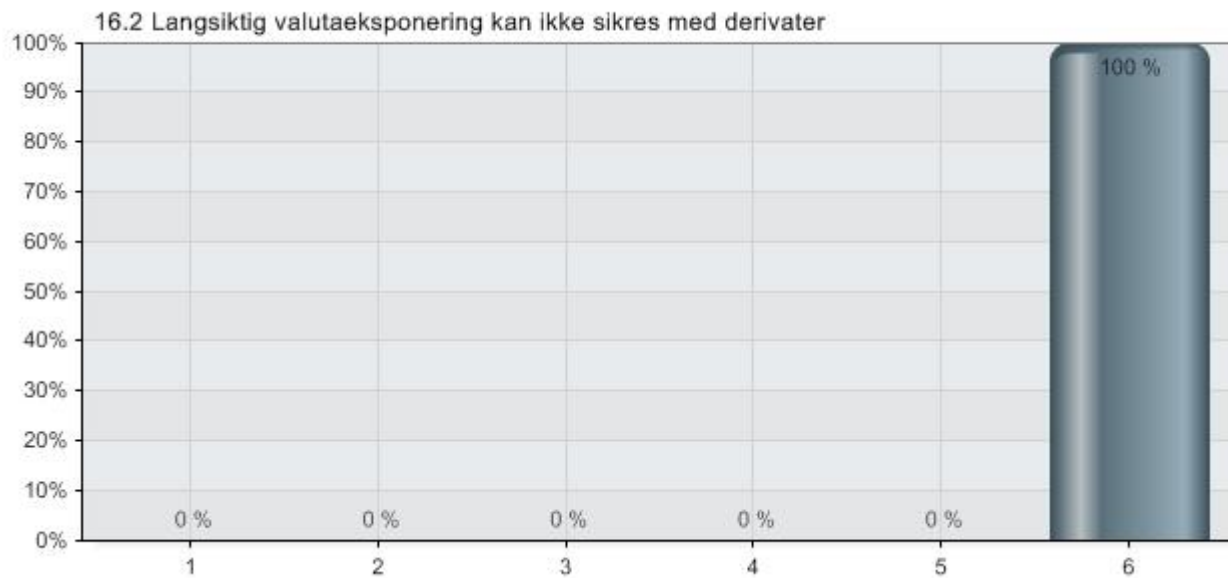
Alternativer	N
1 Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften	1
2 Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater	1
3 Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko	1
4 Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken	1
5 Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater	1
6 Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken	1

16.1 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktige valutaderivater tilbys ikke til bedriften

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	100,0 %	1
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

16.2 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Langsiktig valutaeksponering kan ikke sikres med derivater

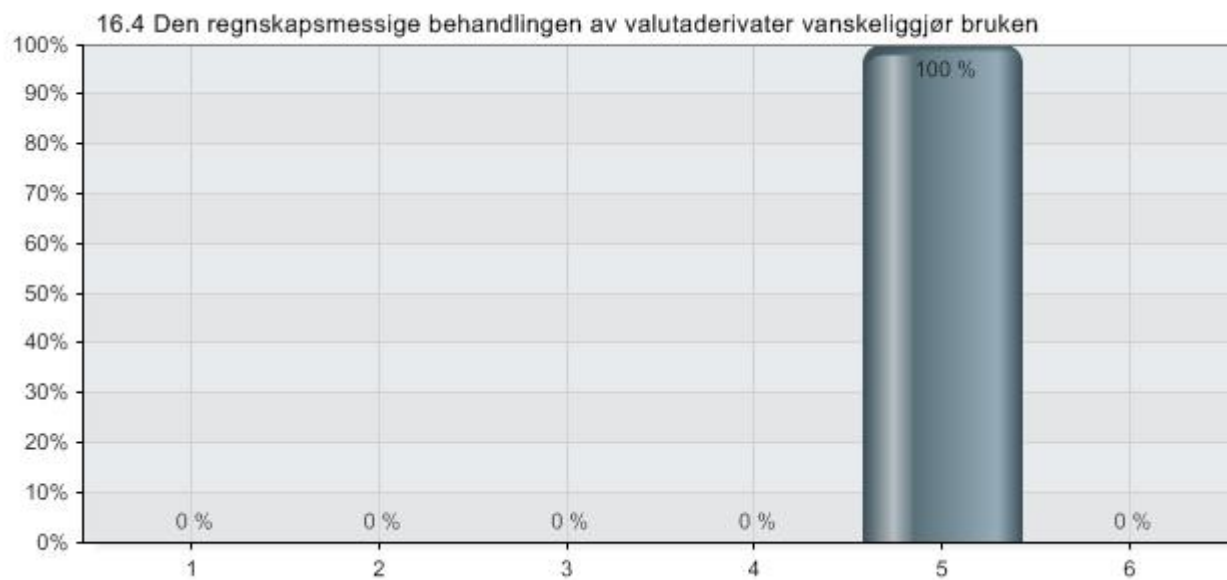
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	1
Total		1

16.3 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bedriften legger ikke vekt på å sikre langsiktig valutarisiko

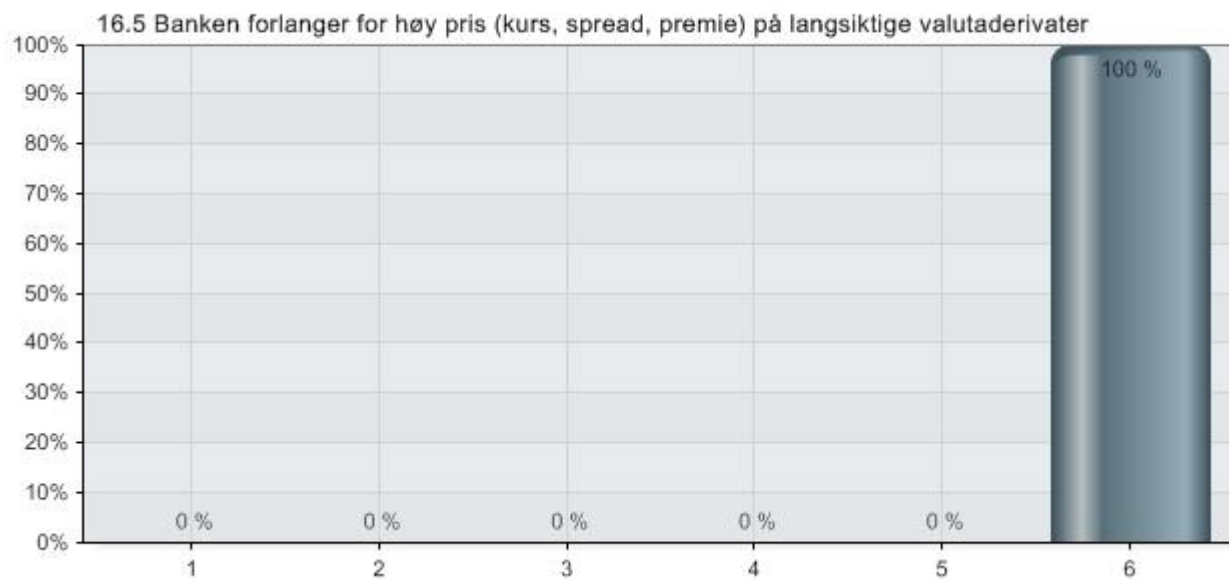
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	100,0 %	1
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

16.4 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Den regnskapsmessige behandlingen av valutaderivater vanskeliggjør bruken

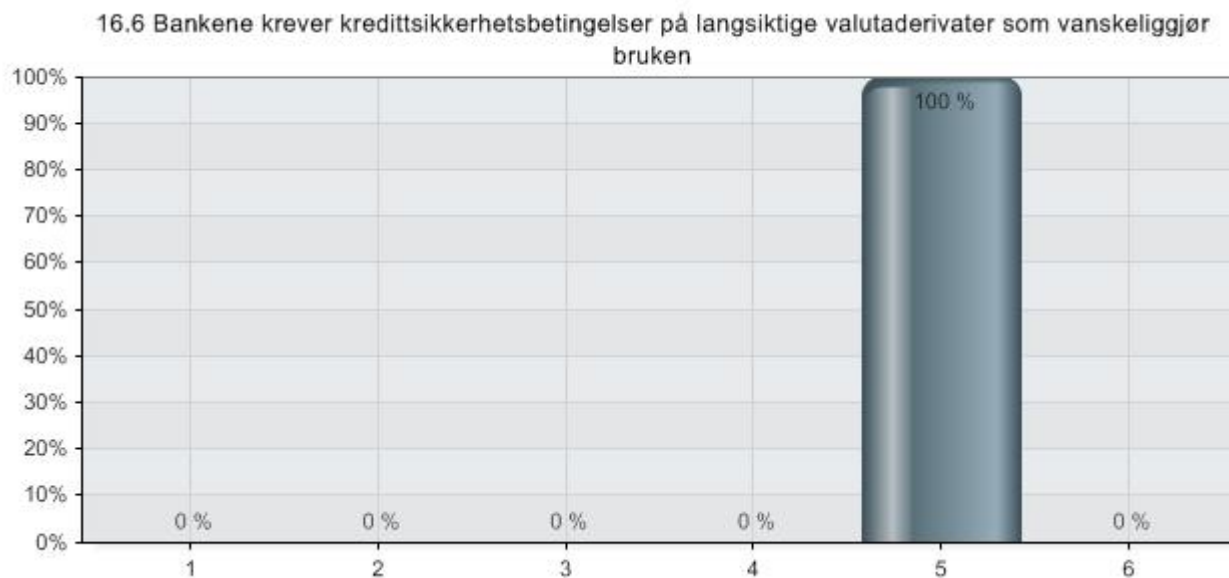
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	100,0 %	1
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

16.5 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Banken forlanger for høy pris (kurs, spread, premie) på langsiktige valutaderivater

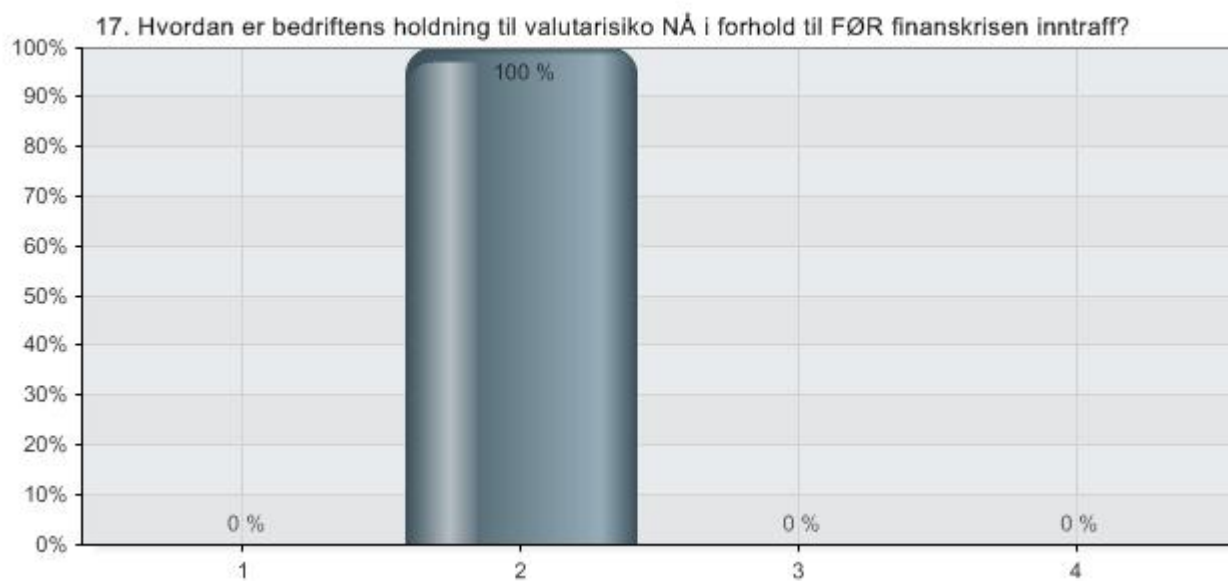
Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	0,0 %	0
6 Vet ikke	100,0 %	1
Total		1

16.6 I hvilken grad stemmer følgende påstander om langsiktig valutasikring og langsiktige valutaderivater (opsjoner, futures, forwards, swap) for bedriften? - Bankene krever kredittsikkerhetsbetingelser på langsiktige valutaderivater som vanskeliggjør bruken

Alternativer	Prosent	Verdi
1 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	0,0 %	0
4 4	0,0 %	0
5 5	100,0 %	1
6 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

17. Hvordan er bedriftens holdning til valutarisiko NÅ i forhold til FØR finanskrisen inntraff?

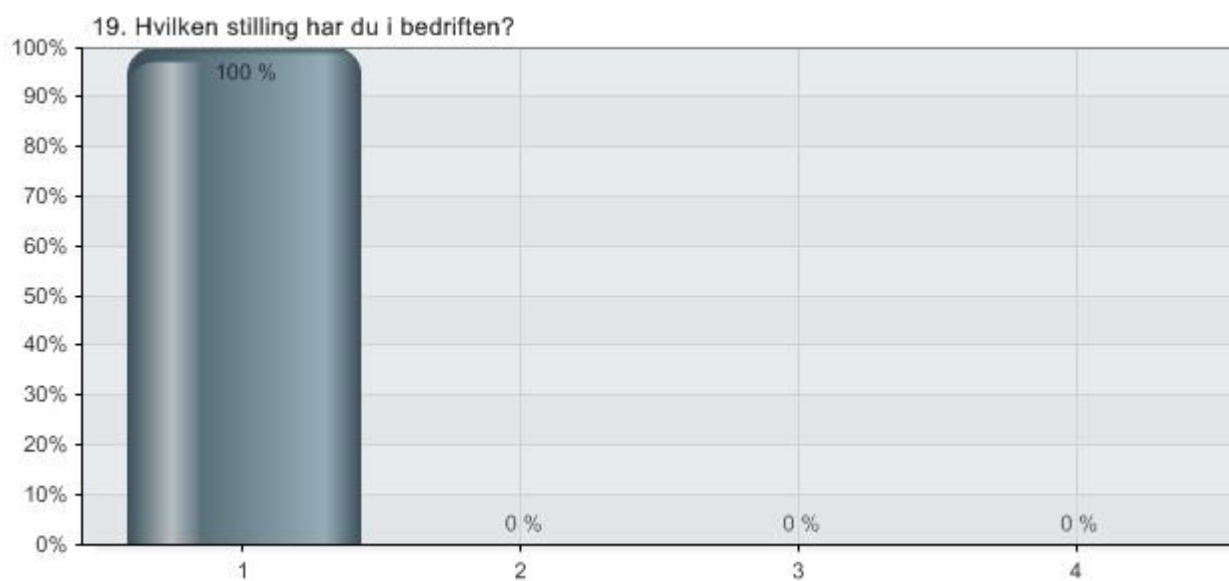
Alternativer	Prosent	Verdi
1 Mer bevisst	0,0 %	0
2 Mindre bevisst	100,0 %	1
3 Uendret	0,0 %	0
4 Vet ikke	0,0 %	0
Total		1

18. Hvorfor benytter IKKE bedriften valutasikring?

No Data

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ikke eksponert for valutarisiko i tilstrekkelig grad	0,0 %	0
2 Har tilstrekkelig finansiell styrke til å tåle svingninger i valutakursen	0,0 %	0
3 Kostnadene ved valutasikring er større enn nytten	0,0 %	0
4 Naturlig sikret gjennom motsvarende poster i valuta	0,0 %	0
5 Bedriftens eiere er ikke tjent med valutasikring	0,0 %	0
6 Mangler tilstrekkelig kjennskap til eller kompetanse om valutasikring	0,0 %	0
7 Kan justere prisene på produktene ved endringer i valutakursen	0,0 %	0
8 Problemer knyttet til den regnskapsmessige behandlingen av valutasikring	0,0 %	0
9 Valutasikring er ikke tilgjengelig for bedriften	0,0 %	0
10 Annet	0,0 %	0
Total		0

19. Hvilken stilling har du i bedriften?

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Adm.dir	100,0 %	1
2 Økonomiansvarlig	0,0 %	0
3 Kontor-/administrasjonsmedarbeider	0,0 %	0
4 Annet	0,0 %	0
Total		1